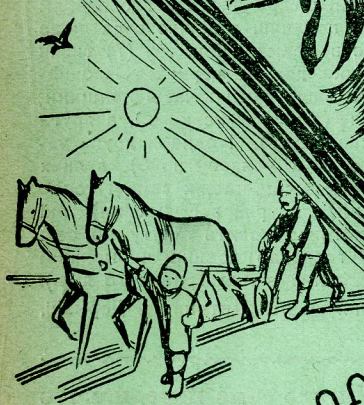

7610
П-12.526
1937-10

СВІТ ДІТЯНИ

ЖУРНАЛ ДЛЯ УКРАЇНСЬКИХ ДІТЕЙ.
1937

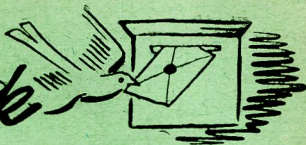
РІК XVIII. ЖОВТЕНЬ Ч. 10.

»ŚWIT DYTNY«

Lwów, Zimorowicza, 2

Тишчу добас листочок

Леся Кучер, Карнегі, Америка: Щиро дякую Тобі, любя приятьельско, що не забувавш про мене. Карточку від Тебе з Бостону отримав 26. серпня, «ішла» з Америки до Львова 11 днів. Як провела вакації в Бостоні? Чи дістаєш правильно «Світик» і книжки? Думаю і надіюся, що приєднаєш мені тепер бодай одного передплатника, бо на жаль Америка про мене не дуже «пам'ятає».

Андрій Гладій, Рудники: Про Твою просьбу, Андрійку, буду пам'ятати. Чи не міг би Ти зібрати між дітьми по кілька сотиків і вислати на книжечки? Я вислав би Тобі по зниженій ціні. Всіх Твоїх писань іще не прочитав, бо писані олівцем і досить невиразно, а я маю багато роботи.

Орест Коваль, Студінка: За прислане щиро дякую, майже все буде використане. Короткі оповідання прошу присилати.

Володимир Кузь, Перегінсько: Щиро зрадів я Твоею посилкою. Світлина свідчать про чудові околиці Перегінська. Пригадую собі школу в Перегінську, бо я був там Усусуом підчас війни. В школі стояла команда Корпусу чи Бригади. Твої віршики використав може й у наступнім числі один. Рисунок полонини гарний, та відбити не можу, треба б рисувати тільки тушом, а не kredками. Попробуй і пришли. Мушу ще колись відвідати Перегінсько. Чи то Твоя сестричка Евгения Кузь, що також пише гарні віршики?

Роман Древецький у Дрогобичі: Подай, Ромчику, свою точну адресу (улицю і число дому) а сповнимо Твоє прохання і вишлемо кілька книжечок. Це для Тебе дарунок від п. М. Г. з Філядельфії, яка дуже щиро займається укр. діточками і бажалаб для всіх «неба прихилити». Книжечки які дістанеш — давай читати своїм шкільним Товаришам? А напиши, які книжечки найбільше Тебе цікавлять?!

ДАРУНОК РОВЕСНИКАМ. З датків, які ми отримали давніше від ВП. М. Г. з Філядельфії й від інших Добродіїв, записали ми передплату і висилаємо газетку ще на адресу: Петро Новосад, Милятин Старий, п. Мил. Нов. — Просимо всіх засібніших передплатників щоб, висилаючи свою передплату, пам'ятали також про незасібних товаришів і додавали даток на передплату «Світика» для вбогих ровесників. Імена жертводавців і обдарованих ровесників містимо завжди в газетці.

З РІДНИХ СІЛ І МІСТ.

Дермань на Волині.

Село Дермань дуже велике; розкинене недбало на самих краях Подільської височини; гори і долини чергуються цілим селом, яке підковою вигнулось на південь, до сонця, а обом своїми кінцями підкова оперлась на північ і схід. Пшенично — бурячана земля гордиться буйними урожаєм збіжжя, чотирьокутні хмільниці з кожним роком густішають в затишних місцях. А сади, «Світику», сади! Буйні, виплекані щедро платять господарям за працю, за дбалість. Де б не став, звідки б не зайшов, то побачиш з цілого села лише кільканацять хат, інші поховалися в зеленени садах. Мешкає в Дермані біля сім (7) тисяч селян. Більш - менш по середині села стоїть монастир, трошки далше церква. Село поділене на дві частини: Панську і Урядову. Цей поділ лишився після сумних часів панщини, коли то одна частина селян працювала на землях пана-дідица (звідси панська ч.), а друга частина села працювала на уряд (урядова ч., казна, казённа часть). І одна й друга частина додатково ділилася на десятки (панська частина на 4, а урядова на 6), з яких зганяв десятник (десяцький) селян до праці. Цей поділ лишився аж до наших днів. І тепер ще урядують в селі два солтиси (один для панської, другий для урядової частини), які мають окремих (на кожний десяток) десятників. Десятники тепер носять пошту по селі і т. і. а обов'язок цей мусить виконувати по черзі кожний господар довший чи менший час (залежить це від кількості землі - ґрунту, найдовше десятникування триває 15 днів).

Ганя Хаврук — передплатниця «Світа Дитини» в Дермані.

По чім пізнати свідому українську дитину? По тім, що сама передплачує і читає найліпшу дитячу газетку „СВІТ ДИТИНИ“ і других приєднує!

„СВІТ МОЛОДІ“

це журнал для дорослої інтелігентної жіночої молоді. Всім старшим читачкам „СВІТИКА“ дуже поручаємо „СВІТ МОЛОДІ“ який напевно їх зацікавить своїм змістом.

Жадайте оказових чисел!

Адреса редакції й адміністрації:

Коломия, ул. Замкова, ч. 37.

ПОЗІР ПІДГІРЯ І ПОКУТТЯ!

В кожній хаті на селі і в місті повинен знаходитися

організаційно - інформативний тижневик

„СТАНИСЛАВІВСЬКІ ВІСТІ“

Це безпартійний орган прегарно редактований і взірцево оформлений під начальною редакцією

ІВАНА СТАВНИЧОГО.

Місячна передплата лиш 60 сот.
Цілорічна — 7 золотих 20 сот.

Пишіть за оказовим числом!

Адреса Редакції і Адміністрації:

Станиславів, ул. Сапїжинська, 23.

Кожна інтелігентна українська родина в краю і закордоном постійно передплачує і читає:

„РІДНУ ШКОЛУ“

ілюстрований двотижневик, який вже 6 літ виходить у Львові і містить на своїх сторінках незвичайно інтересні відомости про життя і розвиток усіх Рідношкільних установ.

Умови передплати:

місячно 1 зл.
квартально 3 зл.
річно 10 зл.
Для закордону 2½ дол. річно.

Жадайте оказових чисел!

Адреса редакції і адміністрації:

Львів, ул. Сикстуська ч. 46.

**ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ! ЧИТАЙТЕ!
ПРОПАГУЙТЕ!**

„ГОЛОС ЗНАД БУГА“

український безпартійний двотижневик,

що виходить вже другий рік в Сокалі під редакцією

ПЕТРА СТЕФАНИШИНА.

Цілорічна передплата виносить 3 зл. 50., а піврічна 1 зл. 80 сот.

Поодиноке число коштує 15 сот.

Пишіть за пробними числами на адресу адміністрації:

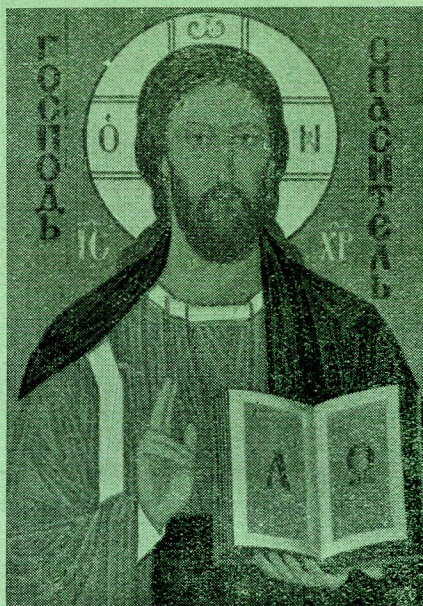
СОКАЛЬ, ул. Косцюшка, ч. 91.

ВСІМ УКРАЇНСЬКИМ РОДИНАМ

подаємо до відома, що: накладом „РЕЛІГІЙНОГО МИСТЕЦТВА“ у Львові вийшли 2 прегарні образи, репродукції творів проф. Михайла Осінчука, а саме:

ІСУС СПАСИТЕЛЬ і МАТИ БОЖА

величини 50 x 70 см. — виконані многобарвним низодруком.

Ціна цих 2 образів виносить: 6 зл. Кошт пересилки 50 сот.
Замовлення разом з грішми — посилати на адресу:
НАКЛАДНЯ МИХАЙЛА ТАРАНЬКА: ЛЬВІВ, ул. ЗІМОРОВИЧА, 2.
Ці образи — це мистецька прикраса кожної української хати!
Пошукується солідних відпродавців на добрих умовах!

ВАЖНЕ ДЛЯ ВСІХ НАШИХ ЧИТАЧІВ У ЛЬВОВІ!

Спитайте зараз свого
Татка чи вже замовив

ВУГЛЯ на ЗИМУ!?

Як не замовив — то скажіть Таткові, що найкраще замовляти вугля тільки в:

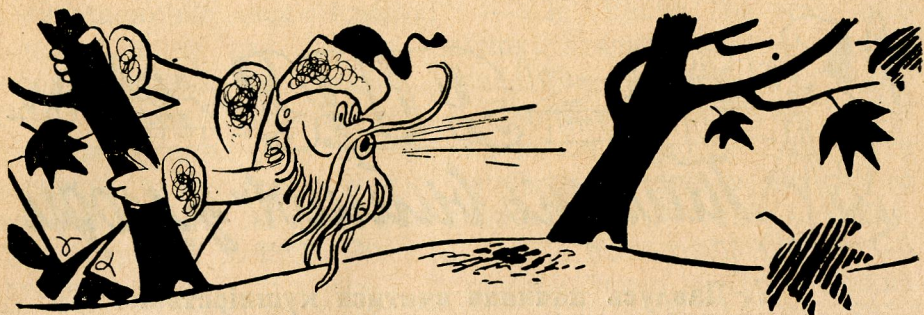
„НАРОДНІЙ ТОРГОВЛІ“

Львів, Ринок, ч. 36.

Число телефону: 103-27.

бо там дістане найліпшу сорту вугля горішньо-шлеського і матиме солідну вагу.

Ціна 1 тонни з доставою під хату: 40 зл.

ЖОВТЕНЬ...

Ходить Жовтень лісами,
Ходить Жовтень межами,
І притрушує землю
Золотими листками.

А як вийшов на ниву,
То закликав щасливий:
„Тут вже знову зорали,
Навіть позасівали!...“

Йде наш Жовтень веселий
Поміж людській села,
Рільникам помагати
В міхи зерно зсипати.

Йде наш Жовтень багатий
Поміж людській хати,
До вікон заглядає
І міркує, гадає...

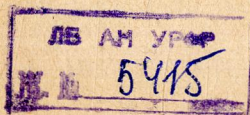
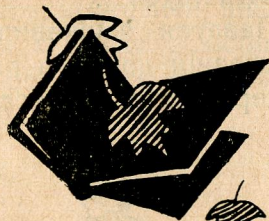
„Де крім хліба і страви
Люблять книжку цікаву,
Там добро прийде в хату,
Радо сяде на лаву.“

„Де не тільки робити,
Але й люблять щадити,
Там ніколи не буде
Людей лихо гнобити...“

Йде наш Жовтень поволи
І заходить до школи,
Тихо в лавку сідає,
На дітей уважає...

„Ця дитина пильненька,
До науки жвавенька,
З неї виростуть люди,
Бідувати не буде...“

Юра Шкрумеляк.

7. Павлусь починає вчитися кушнірства.

Був гарний жовтневий день, коли Павлусь прибіг зі школи і поцілував майстра Малого в руку та щиро привитався з Ірусею. Та вони не мали нині часу розпитувати його, як звичайно, про шкільні новини. Були заняті пильною працею. Навіть Іруся...

Павлуся зацікавило, що на довгезній дошці в робітні було тепер багато розпростертих за-

краями поприбивана до дошки цвяшками. Майстер наказував при тому, уважати, щоб притиснений до дошки волос не був покручений, тільки щоб лежав так, як ріс на звірині. Крім того вважав, щоб помічник добре зістругував зі шкірки товщ і рештки мяса та плівки, та щоб при тому не затяв ножем самої шкірки.

— А що ти робиш, Ірусю? — запитав Павлусь дівчинку, що стояла коло малого столика на боці і мішала щось кописткою в досить великім горшку.

— Мішаю галун! — сказала поважно Іруся.

— Вона тільки вдає, що мішає — сказав усміхнувшись батько Ірусі. — Це, Павлусю, вже готовий розчин галуну і соли, а нащо він придається зараз побачиш.

ячих і крілячих шкірок, мясною стороною до гори. В куті робітні лежала ще ціла купа таких сирих шкірок і один помічник брав одну по одній та і їх розпростирав на дошці. Коли Павлусь придивився ближче, то побачив, що кожна шкірка

За хвилину взяв другий помічник той горщик і поставив на великий стіл, здовж якого йшла та довга дошка зі шкірками. Взяв у праву руку тверду щітку, замочив її в той розчин і почав нею добре натирати мясисту сторону першої шкірки,

вже вичищену від мяса і товщу. Так мачав щітку раз-по-раз і натирав шкірку за шкіркою.

Котра шкірка була вже натерта тим розчином, ту брали і виносили та перевішували в великій шопі на жердку, мясистю стороною наверх. Вітер продував і шкірка сушилася.

Тимчасом вносили до робітні інші шкірки, що вже раз просохли в шопі, і знов почали натирати їх тим галуновим розчином.

— Так треба натирати шкірку і три рази — сказав майстер до Павлуся, бо бачив, що хлопчина дуже зацікавився тою роботою. — Але за третім разом натирається її ще й грисом. Зараз і це побачиш, бо в нас багато тих шкірок, і деякі з них уже й другий раз просохли. Ось, несуть шкірку, що висохла другий раз!

Другий помічник приніс таку шкірку, розпростер на столі і знов натер розчином, а потім почав сипати на неї пшеничний грис та ще й тим грисом натирати.

Натерши, знов виніс ту шкірку, щоб сохла, а вніс інші шкірки.

— Це ті шкірки, що вже висохли третій раз і натерті грисом! — сказав майстер. — Дивися, що з ними будуть робити.

Павлусь побачив, що ті шкірки почав помічник добре мяти в руках та витирати їх до острого берега стола.

— Це певно на те, щоб шкірка стала м'якша — догадувався сам Павлусь.

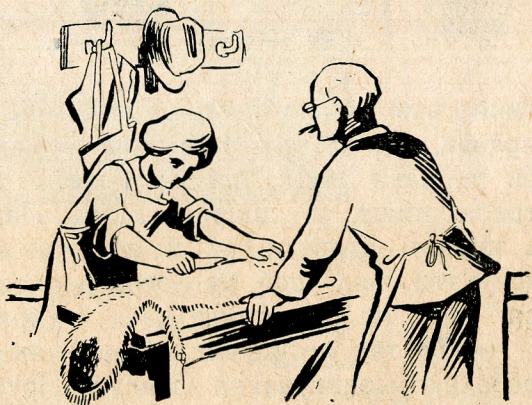
Повиминавши шкірки, помічник почав їх добре стріпувати і вичісувати шкірку щіткою та складати легко одна на одну.

— Це вже готові шкірки — сказав майстер. — З них можна вже шити кожушки, ковніри, шапки, рукавиці і таке інше.

— Прошу мені дозволити помагати чистити шкірку — сказав Павлусь.

— Добре, можеш помагати, але не ножем, тільки тріскою! — сказав пан Малий і дав Павлусеві досить остру тріску.

Павлусь почав чистити шкірку від мяса і товщу. Спершу йшло йому це досить пиняво і

він кілька разів „заїхав“ у саму шкірку, та зрозумів тепер, чому то майстер дав йому тріску, а не ніж... Але, що далі, то робота йшла зручніше і вже третю шкірку обчистив Павлусь дуже гарно й скоро. Заохочений тим, почав пробувати ще

натирати шкірки розчином і грисом, виминати і стріпувати їх, і дуже втішився, що робота йде добре.

— А коли я пічну вчитися виправляти шкірки? — запитав майстра, свого прибраного батька.

— От, ти вже й почав учи-

тися і вже майже вмієш! Тільки правда, що ще є й інші способи виправи таких шкірок і ще треба вміти ті шкірки добре з звірини стягати, та й переховувати так, щоб не псувалися, але і на це прийде час.

— То так легко вчитися тої роботи? — здивувався Павлусь.

— Усього легко вчитися,

коли тільки є охота — відповів майстер. Тішуся, що ти маєш охоту до праці. Вона тебе цікавить, тому навчишся її дуже скоро. З тобою мені клопоту не буде. Для тебе наука буде — як бачу — забавкою.

Павлусь дуже радів такою похвалою і з тим більшою охотою взявся помагати челядникам, виправляти шкірки, доки не закликали на обід.

А коли в кілька днів потім прийшла до Павлуса його мати, він шепнув мамі:

— Мамо, я вже почав учитися й кушнірства. Я виправив сам кілька заячих і крілячих шкірок і з них ушіє майстер Ірці й мені нові кожушки і рукавиці на зиму.

— Мій коханий кушнірику! — сказала зворушена мати і пригорнула сина до серця. На це надбігла звідкись Ірус-ся і сказала заздрісно: „А мене, мамусю?“

— І тебе, Ірусечко... сказала Павлусева мати і пригорнула й дівчинку та поцілувала в голову. І так раділа Ірус-ся тою прихильністю Павлусевої мами, як радів Павлусь прихильністю Ірусиного батька...

(Далі буде).

Пів білету...

Діти дають свою виставу і беруть по 10 грошів за вступ. Приходить старенька бабуса і каже:

— Дайте мені білет за п'ять грошів, діточки!

— А чому, бабусю, лише за п'ять?

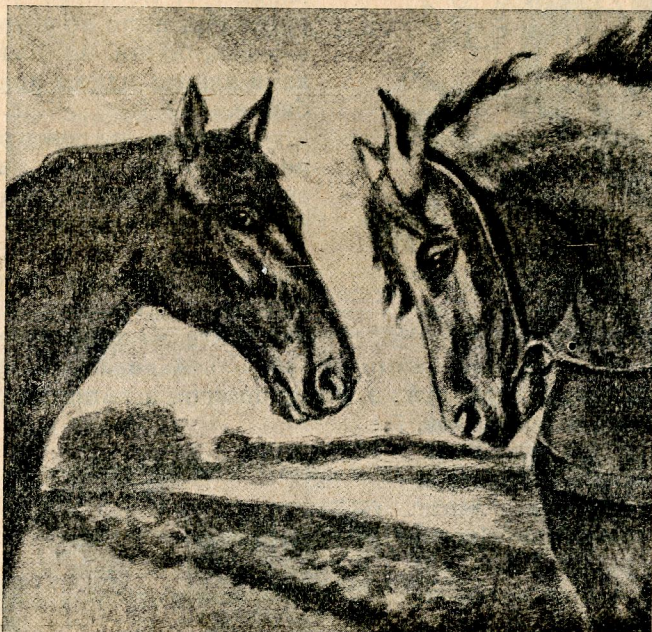
— Бо я на одно вухо глуха, то плачу тільки пів білету...

Два коні.

(Кінь від плуга і кінь від брички).

(Байка).

Надїхав гордий кінь, запряжений в повозі,
І другого коня при плузі в полі вздрів:
„О, краще вже мені йти легко по дорозі...
А деж би в плузі я так мучився і прів!..“

Почув це в плузі кінь, поважний, роботящий,
І до „бричкового“ такі слова сказав:
„Якби я не орав, не жив би ти, ледащий,
Вівса не мав би ти, то й так би не брикав...“

Віктор Фадрус.

Іван Марків.

Васильків рік.

(Образки з життя сільського хлопчини)

6. Ткацький варстат...

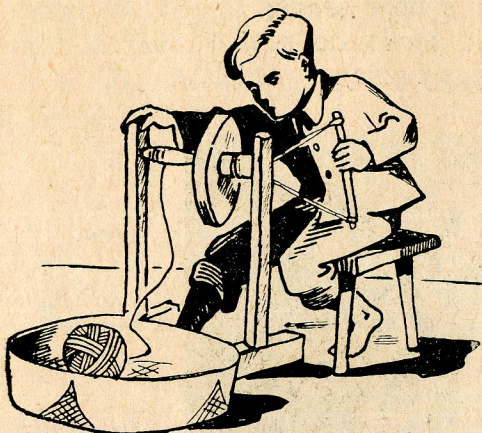
Прийшов Василько зі школи і застав у хаті ткацький варстат. Це називають також „кросна“. Дуже жалував, що не бачив, як батько складав кросна. Бо то не така проста річ, як вам здається, з багатьох частин і частинок складаються кросна. Василько вже знав, котре називається „ляда“, човник, шпарутки, самотоки, валок, бердо, побічніці

та й таке інше. А одна річ з дерева, що притримує валок, називається дивно: „сука“.

Найбільше подобався йому човник. Такий якраз, як човен, що ним по ріці їздять, лише, що малесенький. Знав Василько, що тепер не зможе до схочу бігати, бо треба батькові цівки сукати. Зразу він робив те охоче, але потім йому це навкучило, бо тимчасом, як він сидить у хаті і помагає батькові, то там на вулиці або по загороді бігають хлопці і бавляться „лапанки“. А Василько у тій забаві проводир, ніхто не потрапить його зловити, бо він, як біжить, то ніжками неначе мушка крилами перебирає.

Бувало в сам розгар гри почує батьківський голос: „Василію!“ Мусить зараз покидати забаву і бігти до хати.

— „Слухай, збиточнику“ — говорить ніби то розгніваний батько — „тут я вже цівок не маю! Хто за тебе буде сукати?“.

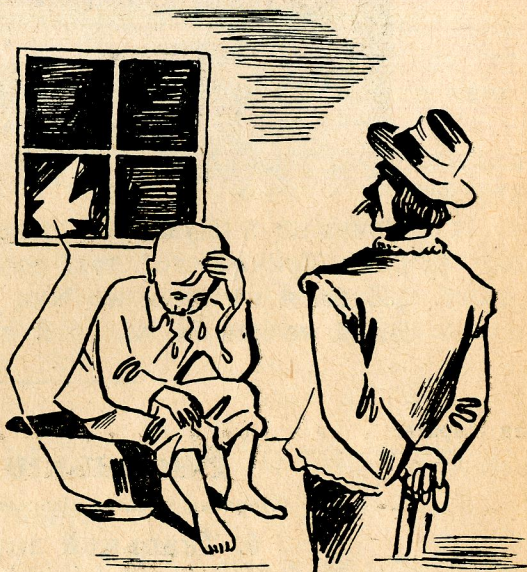
Василько сідає тоді за самотоки, за кілька хвилин насукає повну скриньку цівок і тоді знов вільно йому побігти з хати, до товаришів.

Тай тепер насукав кілька цівок, але що батька не було дома, то Василька закортіло сісти й за кросна і попробувати ткати полотно. В хаті не було нікого, тож сміло до роботи! Сів він на сідальницю і сягнув ногою за підніжки. Ноги були закороткі, але він устав, потиснув підніжку й основа з ниток отворилася. Василько шуснув човником у отвір між основу, а човник вискочив на другу сторону і просто у вікно! Вибив шибу і впав аж надвір.

Ой, Господи, щож тепер буде? Що тато скажуть? Що йому тепер робити? Здавалося йому, що то так легко робити полотно, кидати човником поміж основу і лядою притовкувати нитку із човника! А тут: наж, тобі, на! Шиба в дребезги розбита! Вискочив Василько ізза кросен і побіг надвір, сів на приспу, тай плаче. Надходить батько.

— А ти чого плачеш?

Василько до всього признався, бо вже знав, що так буде най-

ліпше. Розказав, як то сталося, дивиться благаюче на батька кари. На диво батько усміхнувся і каже:

— Багато ще горшків каші мушиш зїсти, доки ткачем станеш.

Василько надзвичайно втішився, що його батько такий добрий. Від того часу вже не пробував за кросна сідати. „Колись, як буду старший — думає собі — то навчуся і буду ткачем, як і тато“. І почав радо сукати батькові новий запас цівок, щоб мати право побігти потім трохи побавитися з хлопцями.

(Далі буде).

Квіти просять...

Вітрику! Листячком не тряси,
Вітрику! Ще далеко до зими,
Ми ще хочемо жити,
Землю чарами крити,
Цей городець красити,
Нас не гни!

Сонічко! Ти нас не кидай!..
Ясного тепла нам подай! —
Ти одне нас рятуєш...
Сонце! Ти просьб не чуєш?
Чогось плачеш, сумуєш...
Зле відай... —

Приморозку! Страшна сила твоя,
Від інею аж іскриться голова...
Стиснеш землю руками,
Притопчеш ніженьками...
А що станеться з нами?
Біда!

Уранці сумно вітер вигравав,
Мороз розлючений гуляв...
Ні сонічко не світить...
Зівяло листя, віти,
Погинули всі квіти...
І хризантем сконав...

Іванна Трешневська-Савицька.

Галя

Бобкове листя...

Настуня слухала, що пані в школі говорять:

— Діти, — будьмо ощадні, не марнуймо найменшої, найдрібнішої річи!

Складайте грошик до грошика, з малих грошиків ростуть великі маєтки.

Садить собі маленькі овочеві дерева, щепи, щоб у нашім краю було багато овочів: черешень, груш, морелів. Тоді ми не будемо мусіти спроваджувати дорогих овочів з чужих країв: винограду, помаранч, фіг. Будемо мати своїх овочів доволі. І пані розказували далі: які то річи спроваджуємо з теплих країв. Потім сказали:

— Треба так робити, щоб видавати мало грошей, щоб усе, що нам потрібне мати своє.

Цілу дорогу додому думала Настуня над тим усім і ще й дома трохи, аж видумала.

...якось зачали мама варити обід і приготувляли мясо
...ченю, аж тут забракло їм бобкового листка.

— Йди но, Настуню, до крамниці і принеси мені деко
бобкового листя.

Але Настуня якось не йде до склепу. Добуває свою де-
ревяну коробочку, кладе її на столі і виймає з неї цілу жменю
жовтого, подовгастого, сухого листя.

— Прошу, мамо! Не треба нам купувати ніякого листя
в крамниці — бо воно з заграниці, за нього дурно гроші ви-
дається. Ми повинні все мати своє. Ми повинні щадити!

Мама дивуються. Беруть листочки, перебирають, пригля-
даються.

— Звідки ти, Настуню, набрала того листя?

Настуня нічого не каже. Мама розломлюють листок, ку-
шають.

— А бодай тебе, Настуню, таж то вербове листя! Щож
ти собі думаєш, то ти хочеш маму обманювати?

— То що, що воно вербове, але гірке, як і тамте, прошу
кинути до мяса! Воно хоч і вербове, а вродилося в нашій
краю, а не десь за границею, воно нічого не коштує. Мамусю!
Вчімся щадити!

— Моя Настуню! — кажуть мама. — На бобкове листя
видається в господарстві найменше грошей. Деко, за пару
грошів, вистарчить нам на пів року. Ти хочеш мене вчити
щадити? Не бійся, я і так щаджу. А ти вчися, доню, вперед
сама щадити, зачинай від себе.

Подумай, скільки ти річей непотрібно нищиш, а вони кош-
тують гроші. Скільки ти зшитків підреш річно, от, запишеш
сторінку, дві, а решта чистого паперу йде на якісь кони-
ки, віяльця, які ти моглаб собі робити з записаного паперу.
А скільки ти олівців нищиш через непорядне затісування а
скільки губиш і олівців і пер та інших річей. — А скільки
чорнила розливаєш, — то певно, що заки школу скінчиш,
булаб порядна бочілочка. А скільки ти вже гребінчиків і стя-
жечок з волосся згубила, через недбальство і неухагу... І мене
не щадиш, моя доню, бо тим усім гризеш мене і нищиш моє
здоровля.

Настуня посумніла. Взяла вербове листя зі стола і кинула
його в піч. Їй хотілося плакати.

Мама добре говорять і все те правда. Але таки Настуня
не навчила маму „щадити“ і тому їй маркотно. Вона мусить
ще щось інше придумати... І мусить поправитися.

ЩОБ ЗДОРОВЛЯ МАТИ
І РУМ'ЯНЕ ЛИЧКО-
МОЛОЧКО ПИЙ РАДО,
БРАТЧИКУ, СЕСТРИЧКО!

Назва рідного села.

Учитель (у міській школі): Петро і Максим лишаться по науці за кару, що не навчилися лекції, і напишуть сто разів назву свого рідного села.

По годині приходить учитель і бачить, що Петро сидить собі і не пише, а Максим аж пріє, але пише і плаче.

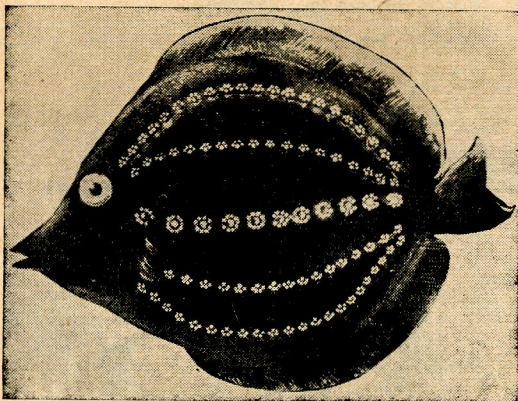
— Чого ти плачеш, Максиме? Дивися, Петро вже написав і сидить спокійно.

— Не штука йому було написати, коли його село називається Гаї, а мое Перевертивоzi.... до того ще й Середні....

Мешканці морських глибин.

Здавалось би, що вчені прослідкували вже всі породи рослин і тварин, — але так воно не є. Вчені дослідники природи з кожним днем переконуються, що ще багато рослинного і звіринного світу криє перед нами незбагнена тайна. Окремий світ, повний таких таємниць, це морська глибина. Відважні вчені бажають протиснутися і туди й придумали для того так звані „морські кулі“, себто великі металеві кулі, завбільшки малого домику. В такій кулі, сполученій з кораблем відповідними лінзами та проводами для доведення повітря, опускаються ті вчені нурці в значну глибину моря, а маючи в кулі ярке електричне світло, освічують ним крізь відповідно зладжене вікно морську глибину та помічують і описують нові невидані і неспросліджені ще наукою породи риб та інших водних тварин.

Недавно запустився у такій кулі в морську глибину американський учений природник Віліям Бійб з кількома товаришами і дійшов до глибини 923 метрів під водою. Потім описав він незвичайно цікаві помічення, які вдалися йому в тій глибині, де панує вже вічна і найчорніша темність і де на його кулю тиснули маси води ваги трьох мільйонів кілограмів.

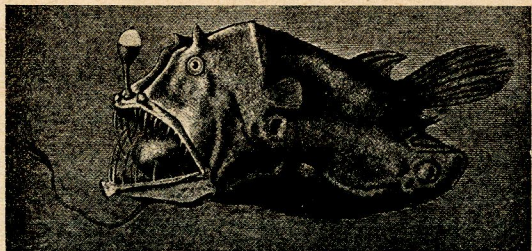
Морська риба — Звіздозбір.

Подаємо зміст його помічень. Під воду пішли вони в 9. год. 41 минут, ранком, у погідний ясний день. Спершу окружало їх жовте світло, що відбивається в горішній верстві води від сонця. Згодом, у глибині кільканацяти метрів, перейшло жовте світло в зелене. У глибині 60 метрів зелене світло перейшло в синьо-зелене, а далі воно стало сіре і темно сіре, знак, що сонце все ще сягає своєю силою аж до яких

300 метрів під воду. Та це вже гряниця для всякого відтінку сонясного світла. На глибині триста метрів вода стає чорна, як смола, а далі та чорність степенується так, що її й годі порівняти з найтемнішою темінню на поверхні землі. Та це не значить, що то вода чорна, ні! Вода тут чистіська, як сльоза, тільки цілковитий брак усякого світла надає їй такої чорної краски.

Що кільканацять метрів „куля“ ставала і вчений освічував морську глибину. Перед його очима пропливали повагом величезні риби й інші видані і невидані ще риби, від кількох до кільканацяти метрів довжини і всяких найбільш дивачних форм, або шугали мов стріли малі і цілком дрібні рибки та інші морські тварини. Деякі з них утікали перед невідомою їм появою металевої кулі і яркого світла, інші ставали і приглядалися відважно, а деякі навіть гнали на кулю... І між тими „напасниками“ були такі сотворіння, що вдарившись до кулі, розплюскувались на пластинки, видно, що були це якісь тендітні мякуни. В кожній верстві води помічав учений нові види тварин.

Та найбільше враження на дослідника роблять у такій чорній глибині ті риби й інші тварини, що на своїм тілі мають світлячі цятки всякої величини і всякого виду. Деякі з них виглядають чудово, бо мають світляні смуги на голові або здовж тіла, або світла мов зорі чи цвяшки. Погляньте, наприклад, на рибку-звіздозбір, яку бачите на 1. образку. Вона має п'ять рядів світел, уложених правильно по краях і по середині тіла. Своєю величиною поважне місце між „достойниками“ морських чорних глибин займає риба-ліхтарник, яку бачите на другому образку. У величезній пашеці, озброєній гострими зубами, пропадає безповоротно і невідклично маса дрібних і м'яких морських животин, бо та „рибка“ тільки й те робить, що без перерви тільки „обідає“... А щоби видно було, де її „ротик“ — то має вона на носі ліхтарню, яка заєдно світиться.

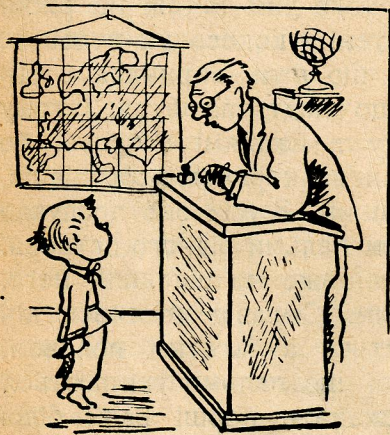
Морська риба — ліхтарник.
(*Linophryne lucifer*).

В 11 год. 12 мін., опинилася куля на глибині 923 метри, і далі не опускалися, бо далі не вистачало линви.

Зрештою, побувши півтори години серед таємного світу, окружені несамовитими тваринами, в тісній кулі, де важко дихати і де аж надто гарячо від сильних електричних лямп, дослідники вже затужили за світлом сонця та за вільним повітрям та простором, і дали знак на корабель, щоб їх чимборжій витягали на верх.

На такі труди і небезпеки наражуються вчені дослідники, щоб дослідити незнані ще нам види живої природи. Любим же й ми ту природу та вивчаймо радо те, що вже просліджене. Так найкраще вшануємо труд невтомних працівників науки, які трудяться і нероз гинуть для того, щоб нові здобутки знання використати для добра людства.

(Ю)

Головне, що ми здорові...

Новий вчитель в другій класі
Вселюдної школи:

„Як ти мав торік з рахунків?“
Питає в Миколи.

„Двійку, пане учителю,
Та нам не журиться,
Головне, що ми здорові,
Все інше дрібниця!..“

Вуйко Тонцьо.

Вчений дослідник природи забажав прослідити, як далеко на полудне допливає одна порода невеликої риби, що виводиться і живе в північних сторонах Океанів. Тому казав зловити кілька тисяч такої риби, прив'язав до кожної алюмінійову бляшку і пустив риби назад у море. А на бляшках були такі написи в англійській мові: „Хто зловить цю рибу, нехай буде ласкав, написати до мене, де і коли її зловив.“ І була подана докладна адреса вченого. Риби розплилися по Океані, раді, що відзискали волю, і дальша їх доля нам невідома. Тільки доля одної риби дійшла до нашого відома і про це хочемо тут оповісти.

*

*

*

Люта буря навістила малий острівця Убі-Рако серед Океану на південь від рівника і повикидала на берег цілі гори мертвої риби. Вода позаливала малі оселі на сусідніх острівцях, а чорні рибалки з Убі-Рако доглянули також гарний білий кораблик серед Океану, що важко боровся з бурею і мабуть пішов на дно. Годі було допомогти нещасним. „То воля богів! — говорили чорні рибалки. — Кого захопить морський буревій, тому немає вже пощади, коли на нього завзялися морські божки“...

Молодий юнак Саранам вибрався того дня також на риболовлю і закинув у воду свої сіти, сплетені з кокосових волокон. Нагло вглядив на овиді чорну хмару, що наче виринала з синього безмежного моря. Він знав, що надтягає буря, і тому миттю став плисти на своїм човнику в напрямі острова, бо знав, що коли перед бурею не дібеться до коралевих острівців, що окружали Убі-Рако, тоді він пропащий. З усіх сил веслував на схід, де в далечі майоріли перед ним пальми рідного острова. Риби, що шугали довкруги його човна, вже не цікавили його. Він думав, як вирятуватися з життям. Справді хвалився він нині ранком уже наперед, що вернеться з багатим половом, але це тепер не важне. Побачив уже, що пальми вгинаються під вихром і на хвилях починають скакати перші вали білої піни. Вже почав вітер пускати з моря високі водограї, — та

ще було далеко до коралевих островів, що відділювали його від спокійного заливу при острові Убі-Рако. О, вже мабуть не буде рятунку! Бо коли буря захопить його перед кораллями, то все одно, розібеться його човник до стрімких та острих берегів.

І подумав собі молодий Саранам, як буде тішитися його загибілю суперник Балірог... Бо обидва вони з Балірогом бажали стати знахорами серед свого племені, а це в них найбільше достоїнство. Знахор-чарівник, начальник племені, був уже старою людиною і можна було сподіватися, що скоро вмере. Всі були цікаві, кого він утаємничить у тайни своєї лікарсько-знахорської штуки і зробить своїм наслідником. Саранам або Балірог! Вони вже й почали вчитися та запобігати ласки старого чарівника, та не знали ще, кому залишить він своє насліддя... Обидва юнаки старалися, один навперед другого, вчинити щось надзвичайне, щоб міг подивляти їх старий чарівник. Сьогодні вранці прирік Саранам, що привезе таку добичу, якої ще ніхто ніколи не привіз... Та він програв. Це було ясне. Однак жити все ж таки варто, хочби й не знахором і не начальником. І Саранам рішив рятувати своє життя.

З важким трудом добився до коралевих острівців і вкінці пощастило йому вискочити на берег Убі-Рако. Всі члени племені були заняті рятунком своїх хат і майна, отже ніхто не звернув уваги на те, що Саранам упав зомлілий на березі, а його човен понесло розбурхане море. Та коли по довгій годині прийшов він до свідомости, здавалося йому, що це все був тільки страшний сон. Довкруги було тихо і спокійно, згори світило гаряче сонце. Та скоро пригадав собі юнак важку пригоду. Схопився і оглянувся за своїм човном. Воно пропало. Біля нього лежали тільки останки його сітей, які він судорожно задержав у своїх руках, і не випустив навіть тоді, коли грозила йому смерть. Сумно глянув він на подерті сіти і вже хотів податися до дому та прийняти на себе всі насміхи суперника, бо його слава найліпшого рибака вже пропала на віки...

Та нагло побачив він біля себе якусь дивну рибку. Її викинула певно вода на берег, як і тисячі інших, і вона була не жива, але на ній блистіло щось металевим блиском, щось таке, чого Саранам досі не бачив. Він узяв рибу в руки і побачив, що вона має біля шиї привязану дротиком якусь металеву бляшку з виритим написом. Напису, розуміється, він не вмів прочитати, але одного був певний: що це певно якась зачарована риба, за якою вже від давна пошукував і розпитував старий чарівник.

Побіг Саранам з тією рибкою мов на крилах і за хвилину опинився на головнім майдані села. Піднявся крик і галас, бо всі мали його вже за погибшого. Забули про те, що він мав принести велику добичу. Дивувалися, що він взагалі вернувся живий. Та той загальний подив зріс непомірно, коли надійшов старий чарівник і побачивши в руках юнака чарівну рибку, прийняв її з радістю від нього й обняв юнака щиро-щиро, бо

якраз такої риби було йому потрібно. Старий звернувся до всіх і сказав громовим голосом:

„Слухайте, слухайте! Саранам був у глибинах моря і пробував з морськими богами. Тепер вернувся він, щоб стати вашим лікарем і начальником, себто моїм наслідником. На доказ цього дали йому боги оцю рибку з чарівним знаком і зачарованими буквами на ньому“...

Справа була рішена і бідний Балірог мусів уступити місце Саранамові. Бо Саранам мав щастя. Він зловив зачаровану рибку. А про те, що вона попала йому випадково в руки і що це була звичайна риба, пущена вченим для наукового досліду, не знав ніхто з племені. І добре, що не знав. Бо пощо руйнувати щастя молодого Саранама, який нині вже є начальником і знахором-чарівником свого племені?...

А Р Т И С Т.

— Ти чого так захрип, Петре? —
Питає Микола.
— Я брав участь в аматорській
Виставі учора...

— Ти, мабуть, був розігрівся
Й простудився, брате,
Або мусів дуже довгу
Ролю відіграти?

— Так, я грав найдовшу ролю
У цілій тій штуці...
Я увесь час підгадував
У суфлерській будці!

Михайло Кумка.

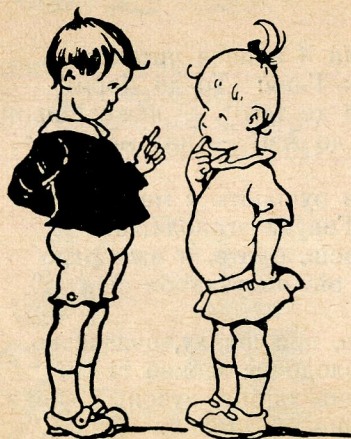
Мирон і Гануся на мандрівці.

I.

Про Мирося і Ганусю
Буду вам оповідати,
Як вони то цього літа
Стали подорожувати.

Дівчинка любила гори
І до Мирона сказала:
„Я найрадше у Карпати —
В Дору пішки б — поманджала!

Мирон каже: — То за близько!
Краще в Азію підемо...
То далекий край, цікавий...
Аж за піврік там будемо...

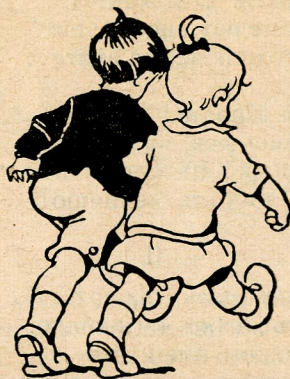
„Ах, до Азії! — То лячно
Так далеко запускатись!
Там ліси, степи й пустині,
Можна легко заблукатись.

„Ба, я навіть вже десь чула,
Там є чорні людоді,
Що людей печуть і смажать,
Як лиш хто до них приїде...“

„Ні, то в Африці є чорні!“
Так наш Мирон заперечив —
„Зрештою, як ти боїшся,
Сиди дома, біля печі...“

„Я ж візьму собі Максима
Й Босого візьмем з собою,

Бо це дуже мудрий песик —
І розстануся з тобою!“

„Ах, я зле так не думала“...
Стала плакати Гануся —
„Я з тобою йду, Миросю,
Людодів не боюся“...

Тай узялися за руки
І тихцем пішли із дому,
Вийшли в сад і ще сказали
Тихо півневі старому:

„Будь здоров, Червоний Гребінь,
І не згадуй нас злим словом, —
Ми до Азії ідемо,
В світ за очі — і готово!...“

Півень крикнув: „Кукуріку!
В мірку зерна заложуся,
Що ще перед нічю дома
Буде Мирон і Гануся!“

Курочок він став скликати
І говорить: „Уважайте!
Кожна яечко знесіть ви
Й господині знати дайте...“

„Бо як Мирон і Гануся
Вибрались аж за границю,
Мати певно на привіт їм
Ввечір зробить яечницю!“

II.

Кури слухають, сідають,
Зносять яечка чемненько,
А тимчасом наші діти
Поманджали в світ швиденько.

На дорогу взяла Ганя
Кусень хліба у кишеньку,
Мирон яблучок мав двоє
І ще й грушку солоденьку.

Каже братчик до сестрички:
„Як ітимеш без упину,
Одне яблочко дістанеш
І ще й грушки половину“.

А Гануся усміхнулась
І щебече так до брата:
„Ну, не бійся, буду чемна, —
Буду жваво мандрувати!“

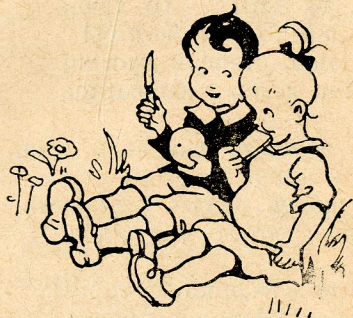
І пішли вони охоче,
Сонце гріє - припікає,
Аж прийшли на роздоріжжя,
Там, де стовп дві руки має...

Стали й написи читають...
Каже Ганя: „То до Дори!“
„Але де там!“ — каже Мирон —
„То до Азії — над море...“

Знов рушають у мандрівку,
Аж Гануся зголодніла:
„Знаєш, брате, я вже радо
Хоч пів яблучка би зіла...“

„Ось, при шляху, недалечко,
В холодочку можна сісти,
Кусень хлібця, кусень грушки
Й одне яблучко би зісти...“

„Добре, Ганю,“ — каже Мирон —
Та не смієш забувати,
Що до Азії далеко,
Прийдеться нераз сідати...

„Але можна відпочити
При дорозі, в холодочку,
І хоч трохи підкріпитись,
Зісти всього по кусочку.“

Як сказали — учинили,
У травичку посідали,
Були втомлені, то смачно
Те, що мали, споживали.

„Та швиденько їдж, Ганусю,
Годі довго нам сидіти!
Треба далі поспішати, —
Ми ж мандрівники, не діти...“

Знову рушили в дорогу, —
Сонце стало припікати,
Мирон потом ввесь умився,
Мусів блюзу вже скидати —

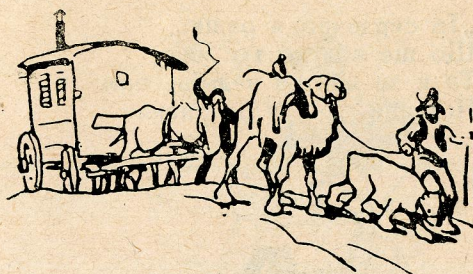
І говорить до Ганусі:
„Чуєш, сонце припікає...
Це знак добрий, що дорога
В край гарячий нас справляє...“

— „Ой, Миросю,“ — каже Ганя —
Ти не лай мене, небоже,
Але я втомилась дуже...
І щось лячно мені, Боже...

„Признаюсь тобі щиренько,
Вже мені мандрівки досить...
Я хотіла би додому...“
Так сестричка брата просить.

Нагло кличе: „Ах, Миросю,
Глянь, хто там мандрує шляхом!
Чи не чорні людодіди?
Ах, з'їдять нас одним махом!..“

„Так, це чорні!“ — крикнув Мирон,
Та не будьмо у тривозі!
Це знак, що вже море близько...
Що на добрій ми дорозі.

„Бачиш, там ідуть подалі
І ведмеді і верблюди,
І малпи є поміж ними
І такі брунатні люди...“

„Я подібних в цирку бачив
В Коломиї тої зими!
Так, то Азія вже близько, —
Зараз будемо між ними...“

„Сядьмо тут собі над шляхом
На верблюдів тих заждімо,
Як надідуть цілком близько,
Іх провідника просімо, —“

„Щоб він був такий ввічливий
Зволив ласку учинити
І мене й тебе, Ганусю,
На верблюда посадити.“

— „Ах, Миросю“, — каже Ганя —
„Я з малпами привитаюсь, —
І верблюдів не боюся,
Лиш ведмедів я лякаюсь...“

„Може краще завернути
І втікти таки додому, —
Бо то страшно впасти в лапи
Ведмедиськові страшному!“

„Тихо!“ — крикнув Мирон грізно,
„Бо й ведмідь нам не пошкодить!
Чей же той ватажок чорний
На шнурку ведмедя водить!“

„Та сердечно я радію,
Що ще яблуко тут маю,
Та ж за яблуко ведмідь нам
Потанцює, — я це знаю.“

„Бо ведмідь ласун великий,
Любить він солодкі речі, —
Як до танку він лінивий,
Провідник штовхає в плечі.“

„Глянь, Ганусю, провідник той
Вже у барабан вдаряє!
Бачиш як кудлатий вуйко
Тупає, ступає, гуляє?“

„А малп'ятко зручно скаче!
Верблюдицькові на спині!
Провідниця тим кружечком
Дзвонить, дзвонить без упину.“

„Ой, Миросю,“ — каже Ганя —
„Це ж ніякі людодіди!
То той циган, що з ведмедем,
В Коломию на торг їде!..“

„Але ж ні! Це не цигани!“
Так перечить брат завзято —
То вже в Азії гриниці
Починаємо вступати!“

„Стій!“ — так крикнув провідник
І ціла ватага стала. [той
Малпочка мов до привіту
Лапку угору підняла.

А ведмідь приліг на землю —
Провідник почав питати:
„Може з нами в Коломию
Хочете помандрувати? ...“

„Ні!“ — говорить Мирон сміло —
„В Коломиї ми бували!
А тепер у край далекий,
В Азію ми йти почали...“

„О, до Азії далеко!
Треба б вам іти з пів року...
Краще ви домів вертайтесь,
Далі йти не раджу й кроку!“

„Добре каже той добродій!“
Так озвалася Гануся —
„Я додому вже хотіла б,
Далі йти таки боюся...“

„Але поки ще завернем,
Я, добродію, вас прошу,
Ви заставте танцювати
Вуйка й малпу ту хорошу...“

„Ми за те їм у дарунку
„Яблучко дамо і грушку...“
„Згода!“ — провідник так крикнув,
„Гоя, гоя, ведмедюшку!“

І почав крутитись вуйко!
 Стала малпа танцювати,
 Провідник їм на бандурі
 Став до танцю пригравати.

Мирон між звірят тимчасом
 Овочі почав ділити, —
 І верблюдаві дав кусник, —
 Провідник став говорити:

„Ну, за це тепер вас, діти,
 Посаджу я на верблюда,
 Ідьте до дороговказу
 І не йдять уже нікуди, —

„Тільки скоро поспішайте
 В рідний дім, там где вас мати,

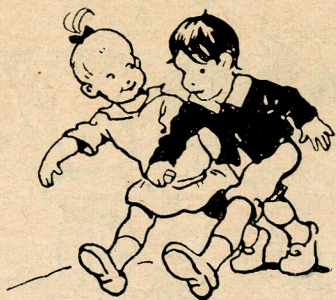
Про пригоди й так багато
 Зможете вже розказати...”

Посадив їх на верблюда
 І поїхали поволі...
 Каже Мирон: „Справді було
 Нині в нас пригод доволі!”

Стали під дороговказом,
 Їх з верблюда поздїмали,
 І говорить провідник їм:
 „Гарно подорожували!

„А тепер ідть скоренько
 Просто стежкою додому, —
 Що ви в Азії не були,
 Ми не скажемо нікому...”

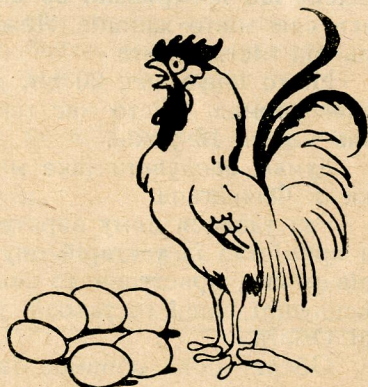
„Нам же спішно в Коломию,
 Щоб на нас там не чекали...”
 Мирон каже: „От. як гарно
 В Азії ми гостювали!...”

І додому враз побігли,
 Де за ними побивались, —
 Як прийшли, то кури саме
 Спати вже собі збирались.

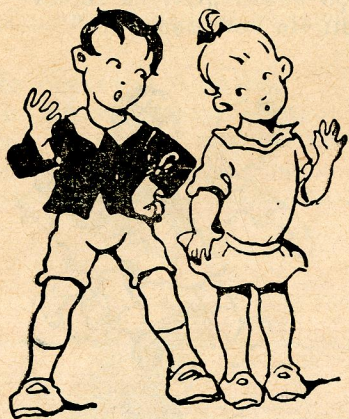
Та побачивши обоїх,
 Півень крикнув: „Кукуріку!
 Ах, за вами нині було
 Охів, ахів тут без ліку!

„Але добре, що вернулись,
 Мати злає — й приголубить,
 І яєчничку вам зробить,
 Бо Мирося й Ганю любить.

„Ну, а яєчка є свіжі,
 Знесли кури аж три пари,
 Як сказав я, так зробили,
 Слухають, бояться кари...”

Так було, як піяв півень:
Мати трохи насварила,

А потому пригорнула.
Бо матуся добра, мила.

Тай усмажила голодним
Шестеро яєць в сметані:
„Певно ви голодні дуже,
Ідже ж, діточки кохані...“

Ганя заєдно потому
Всім знайомим повідала,
Як із Мироном у літі
В Коломию мандрувала.

„Може то у Коломию,
Та можливо, що й у Дору...“
„Алеж ні,“ — перечив Мирон —
„Мандрували ми над море!“

„Бачили верблюда й малпу —
То ніякі вам фантазії...“
Вірте ви, або — не вірте,
А ми були таки в Азії!..“

За Йоганною Вайскірх переспів: Ю. Ш.

Хлопаче місто.

Є таке місто — та не в нас в Європі, а в Новому Світі, в Зєдинених Державах Північної Америки.

Місто це ще „молоде“, має всього двацять літ, але в Америці де міста скоро повстають і розростаються, двацять літ це багато, й тому це „Хлопаче Місто“, по англійськи „Boystown“ святкує в цьому році двацятьліття свого існування. Та, правда, не тільки тому святкує воно ювілей, що протривало 20 літ, але головню тому, що це одинокє на увесь світ місто хлопців. Лежить це місто в державі Небраска, десять миль від міста Омага.

Місто існує вже 20 літ, але що лиш недавно прийняв його уряд у спис громад. Місто має тепер усього двісті мешканців, а найстарші з них мають 18 років.

Думка, заснувати таке місто, зродилася в розумній голові священика о. Флянагана.

Раз удалося йому вирятувати від дому поправи 6 молодих волокит. Він примістив їх у старій опущеній фабриці та хоча мав усього 90 доларів майна, приступив до оснування „міста хлопців“. По кількох роках невсипущої праці та заходів удалося йому купити велику фарму в околиці Омага.

Обсяг міста обнімає 320 гектарів. У будинках містяться житла, школи й варстати молодих мешканців.

Бойставн має навіть свій поштовий уряд, а в головному домі засідає 17-літній посадник, що виповняє свої обовязки з повною повагою й усі товариші дуже поважають його.

Бойставн це справжній рай хлопців, рай що до нього трудно

дістатися. Та коли вже хто туди дістався, вільно йому вибрати собі заняття, яке кому до вподоби. Кожен мешканець може навчитися ремесла, або стати фермером, чи в школі приготуватися до вищих студій.

Раз на тиждень збирається „міська рада“ з самих молодих хлопців, що опрацьовують плян праці на дальший тиждень. Є очевидно й фінансовий референт, що веде рахунки про приходи й видатки громади, є й радники, що їх спеціальністю є безпека здоров'я та громадські роботи. Всі громадські роботи роблять усі мешканці за чергою. І роблять вони ці праці старанно й точно.

Коли часом, а буває воно рідко, якісь два хлопці поб'ються на вулиці, вмішується зараз у це поліційний референт і обох винувників карають гостро, себто виключують їх на означений час з мячевого змагу, або з кінового представлення.

15. січня відбуваються вибори до міської ради. Це відай одинока міська рада, що при її виборах участь виборців є 100%. Ніюдин хлопець не дасть собі відібрати виборчого права. Гордо приступають хлопці з картами до урни, розуміють, що голосуванням самі укладають своє прилюдне життя на увесь рік.

Коли який із громадян Бойставну мусить шукати зайняття поза містом, з тяжким серцем кидає цей хлопячий рай. Однак відходячи, отвирає знову одному хлопцеві дорогу до щастя.

Волокити, молоді злочинці, кандидати на вилюдків стають тут чесними людьми, що в пізнішому житті осягли а деякі ще осягнуть честь і славу. Вже тепер є в Америці досить артистів, фінансистів і високих урядовців, що почали життя як діти-волокити і встаткувалися в Бойставні, в „місті хлопців“.

А. Лотоцький.

Гей, що там дзвонить...

(Пісня на арію: „Гей, там на горі Січ іде!“)

Гей, що там дзвонить, що гуде
Гей, то дівтора в школу йде,
Гей, то дівтора, наша мила
[українська,
Гей, радо й жваво в школу йде!

Гей, там горою лине птах,
Гей, бачить дітей на стежках,
Гей, бачить діти наші милі,
[українські,
Гей, по всіх межах і стежках!

Гей, любі діти, в школу йдіть,
Чесні й розумні ви ростіть,
Чесні й розумні, на потіху батька-неньки,
Гей, на потіху всім ростіть!

Ю. Ш.

Віднимання...

Учитель: Дмитрусю, скільки є 2 менше 2?

Дмитро: Не знаю.

Учитель: Ну, подумай! Ти маєш, наприклад, у кишені два гузики і загубив їх. То що тоді є в кишені?

Дмитро: Хіба діра...

Зробимо собі літак-ширяк!

Хто потрудиться трохи, щоб змайструвати собі такого літака-ширяка, той не пожаліє, бо буде мати справді цінну забавку. Цей ширяк кинений до гори, довгий час тримається в повітрі, закреслює гарні лінії й осідає так, мовби справді сидів у ньому якийсь летун і керував ним.

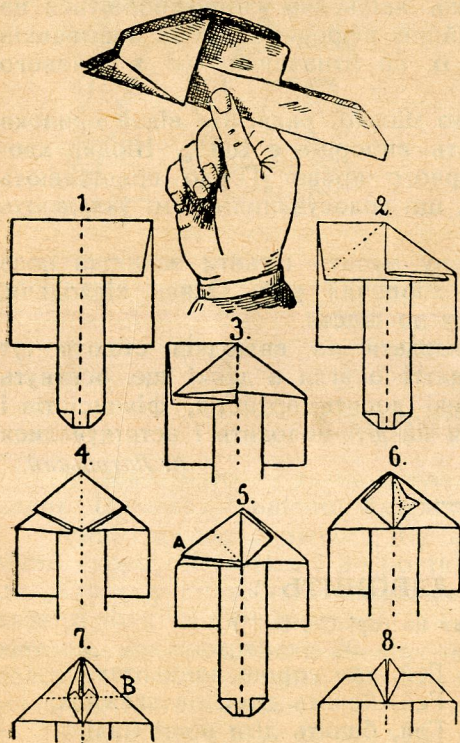
Щоб зробити такого літака, потрібно тільки одного роду матеріялу: паперу і то трохи кращого, до писання, наприклад із зшитка або білого аркуша паперу. (Газетний папір не надається, бо він легко мнеться і не буде держатися так, як ми його зложимо). Отже витинаємо

рівненько один кусень паперу 19 см довгий і 15 см широкий, цей кусник буде на тулів літака, — а другий кусник 18 см довгий і тільки 4 см широкий, це буде на хвіст літака. Далі придивляємося уважно рисункам від 1 до 8 та стараємося виконати все докладно, щоб мати літак, представлений у горі.

Як показує рисунок 1, вкладаємо вузький пасок паперу (призначений на хвіст) в середину більшого кусня, а більший кусник загинаємо при тому на третину його довжини так, що всередині загинається також хвіст на 1 см. (При тому всі точковані лінії вказують, де будемо згинати папір далі.)

Рис. 2. показує, як найперше складаємо правий, а потім лівий ріг чола літака, щоб одержати скісні складки, а потому привертаємо папір до первісного положення.

Як показує рис. 3., підіймаємо найперше одну з тих скісних складок угору так, щоб горішня складка пішла в середину а скісні загиби щоб утворили крильця чола. Коли

так само перелищуємо і ліву складку, тоді чоло літака прийме той вид, що представлений на рис. 4.

Як показує далі рис. 5., треба зігнути складку А в напрямі середини літака (як показує чертована лінія), а так само треба зробити і з правою складкою.

На рис. 6., чертовані лінії показують, як треба позгинати краї крилець, щоб утворилася фігура 7. (Беремо праве крильце за серединку і стискаємо його в пальцях так, що воно складається до середини літака і утворює по середині окремих „шпіцик“, мов прямокутний трикутник, що стирчить до гори. Так само робимо з лівим крилом).

Тепер перегинаємо ще раз цілий перед в начерткованій лінії і літак прийме вид рис. 8. А зігнувши його здовж чертованої лінії від дзюба до кінця хвоста, отримуємо готовий літак, представлений у горі. Два „шпіцики“ напереді то кінчики утворених човенців, звернених дном

у гору. Коли літак готовий, беремо його в руку, як видно на рисунку і кидаємо трохи на висхідну гору.

Можливо, що при тому зіпсує не один „майстер“ кілька куснів паперу, та вкінці мусить робота вдатися і „майстер“ буде мати внутрішнє задоволення та набере охоти братися до трудніших речей.

Можна пробувати зробити і великий літак, тоді витинаємо папір більших розмірів, але в тих самих відношеннях, наприклад, подвійно довгий і широкий, потрійно і т. д.

Соки́л мій — »Буре́вій«.

Поглянь, як лине сокіл мій,
Йому на імя „Буре́вій“!
Хоч деревляний він цілий,
З паперу його довгий хвіст,
Та глянь, який швидкий, буйний,
Який у нього дзюб і ріст!

Дивіться тільки хоч на мить,
Як він угору йде, летить!
Спершу опише гарний круг,
Та нагло він крильми забє —
І просто вгору пнеться друг,
Високо, в хмари він жєне!

А хмари стали в два ряди:
„Витай, соколе, лїнь сюди“!
Й тоді вам бистрий сокіл мій
Летить без стриму в небеса, —
Недаром звєтьєя „Буре́вій“.
Самого сонця досяга!

І сонце жде його вгорі, —
Та птаха я не пушу, ні!
Бо я боюсь, що в сонці тім
Спаливсь би гарний сокіл мій,
І не вернувсь би вже в свій дім, —
Не даром звєтьєя „Буре́вій“...

Все страшне, що незнайоме.

(Байка про осла і верблюда).

Побратався раз осел з верблюдом, бо обидва служили одному господареві. Служили і бідували, бо господар не щадив їх. Мало їсти давав та все з тягарами ганяв. От раз і каже осел до верблюда:

— А доки ж то нам так бідувати та гарувати? Та ж ми тут і погинемо марне в того безоглядного пана!

— Що ж маємо робити? — питає верблюд.

— Я пораджу тобі, бо недаром думаю про те днями й ночами! — каже осел. — Ось що ми зробимо! Коли завтра по-

жене нас господар з мішками і будемо брести через ріку, положимося обидва серед води і не рушимося з місця. Нехай він нас бє, нехай мучить, а ми не встанемо. Він і залишить нас так і піде собі, а тоді ми повстаємо і підемо собі в світ, кращої долі шукати.

— Добре — каже верблюд — спробуємо і так, може вдасться.

Жене їх ранком господар з важкими тягарями на хребтах, переходять ріку — і раптом серед ріки полягали. Що не просить їх господар, що не лає, вони не рушаються. Аж нарешті почав бити. Бє першого осла, бо мабуть провідав, що то осел усьому причина. Але як він його бє, як бє, осел не рушається. Аж утомився чоловік, лишив осла і взявся до верблюда. І диво! Верблюд не був такий витривалий, як осел. Правда, вдарив його господар раз і другий і десятий, то верблюд ще витримував. Та і за двадцятим і трицятим разом іще не встав. Аж як ударив його трицять і девятий раз, тоді верблюд устав і поплентався далі за господарем і то подвійний тягар мусів тепер нести, бо господар з осла зняв та на верблюда дав.

Коли верблюд пішов собі з господарем і обидва зникли ослові з очей, схопився осел, вийшов з ріки і пішов у кущі сушитися. Лежить він собі там — аж надходить тигр, бо тоді і тигри всюди жили. Налякався осел тигра, але став, зіжив шерсть і стоїть. Все одно! — думає собі. А тигр тільки глянув на довговухого і закаменів зі страху. Такого звіра він іще не бачив за свого життя. О, то страшна звірюка! І поки осел мав час обернутися до втечі, тигр уже випередив його і перший дав ногам знати.

— Ну, коли тигр мене боїться, то я не маю чого журитися! — подумав собі осел і ліг у траву далі відпочивати.

А тимчасом тигр зустрів вовка та й каже: „Ей, вовче, що то за страшного звіра я нині бачив! Ледви я втік“.

— Якого ти звіра бачив, що ти втік? — здивувався вовк. — А я не втечу! Тільки покажи мені його, побачиш, що я з ним зроблю!

— Добре — каже тигр — ходи зо мною. Але щоб ти не втікав, то привяжися до мого хвоста. Тоді я тобі повірю.

Привязався вовк до тигрового хвоста і йдуть обидва. Привів його тигр недалеко і зза куща показує: „Ось, той звір“!

— Та ж це звичайний осел! — кричить вовк і сміється. — Ти осла налякався? Ану, ходім на нього!

Та й посунули на осла. Та тільки осел рушився, щоб утікати, як тигрові знов зробилося лячно, що осел хоче на них

нападати — і як рушив, як пігнав назад, а вовк прив'язаний до хвоста тільки поволікся за тигром і забився на смерть.

— Ну, коли мене і тигр з вовком бояться, то я пан! — подумав собі осел і знов ліг відпочити. Коли це тигр відв'язався якось від погибшого вовка, іде та й зустрічає ворону.

— Ой, вороно, не раджу летіти туди, бо там страшний звір! — каже тигр.

— Що за звір? — питає ворона. — Ану, подивлюся.

Полетіла, дивиться а то осел. Сміється ворона з тигра, що осла боїться, та й каже:

— Я того звірка не боюся, хоч яка я мала! Ось бачиш те зерно біля його копит? Я злечу і візьму те зерно!

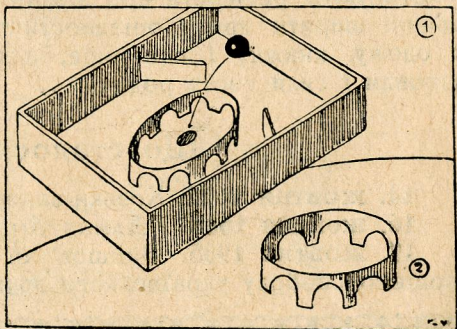
Злетіла ворона і тільки присіла на землі, а осел її ногами хап — і здушив як муху. Побачив це тигр тай дав ногам знати. Так утікав, що аж у гарячі краї загнався і там досі живе. В кожному разі — де тигри є, там нема ослів, а де осли живуть, там нема тигрів. Але й нині, якби вони де зійшлися, то не знати, чи тигр знову не втікав би від осла. Бо хоча осел боїться тигра, бо знає його силу, але ще більше боїться тигр осла, коли його цілком не знає. Бо все, що незнане, те страшне. З того наука, що не треба всього лякатися. Треба найперше пересвідчитися, чи воно справді щось страшне.

ДОМИК З ВОСЬМИ БРАМАМИ.

Цікава забава.

Рис. 1. показує готову іграшку По середині дна невеличкої скринки (дерев'яної або текстурової) викроєна округла дірочка, трошки більша, як ніклева чи дерев'яна кулька, яку видно в скринці з боку. На рис. 2. видно спідню половинку бляшаного пуделочка (наприклад від пасти), з якого вийнято дно, а в бічній стінці повикроювано вісім „брам“, таких, щоб крізь них могла пройти кулька. Той „вінець брам“ прикріпити до дна скринки і то так, щоб дірочка була в самій середині також того „вінця“.

Гра полягає в тому, щоб кинена кулька потрапила в котрусь браму і не втікла другою брамою тільки попала в діру посередині. Це не легка штука, тим більше, що вільному бігові кульки перешкоджають також дві „рогачки“, дощички прикріплені з тої сторони, звідки кидається кульку. Спробуйте!

ПРИРОДА В ЖОВТНІ.

В жовтні ще цвітуть: на полях і стернях калиточник, братчики зірочки, резеда пахуча, медунка біла.

Відлітають: жайворонок, журавель, кос, плиска біла, дрозд, деркач риболов, кобуз-мишолов, сокіл, водяна курочка, водяна чапля.

Ростуть гриби: у великому лісі білий (щирий), — у борі підберезник, у чатинних рижок, — у полі печериця.

На жовтень цього року передбачують таку погоду; До 9-го бурхливо, 10 і 11-го погідно, від 12 до 26-го слотливо і мрячно, потім морозно і мрячно.

Що буде в жовтні?

В жовтні дня убуває: 1 год. 46 м. Дня 1. жовтня день має 11 год. і 46 мін., а 31. жовтня день має тільки 10 годин.

В жовтні дня 14-го припадає **Свято Покрови** (Покров Пресвятої Богородиці). Це свято встановила Св. Церква на ту пам'ятку, що в р. 910, дня 14. жовтня, коли араби облягали Царгород, явилася в церкві Богородиці в тому місті Мати Божа і Її поява заохотила греків до бою, так, що розбили ворога і врятували столицю від облоги.

Жовтень — Місяць Книжки. В цім місяці всі свідомі люди, отже і діти і молодь, повинні старатися про поширення книжки. Кожний повинен не тільки сам купити собі бодай кілька

нових книжок, але й повчити других про вартість книжки. В жовтні книгарні продають книжки дешевше, а по установах виголошують відчити про книжку і владжують вистави книжки та День Книжки.

Дня 31. жовтня припадає що року всесвітній **День Ощадности.** Улаштовують реферати про важність щадження. Також діти і молодь повинні ширити думку ощадности та й самі повинні щадити так гріш, як одержу, книжку і все інше, а також доброю поведінкою щадити здоров'я і сили своїх родичів...

Що сталося в жовтні?

14. жовтня 1624. Козаки-запорожці здобули Царгород.

16. жовтня 1648. Гетьман Хмельницький почав облягати Львів.

17. жовтня 1905. Вийшов на Україні царський указ, яким проголошено свободу українського друкованого слова.

Чому падає дощ...

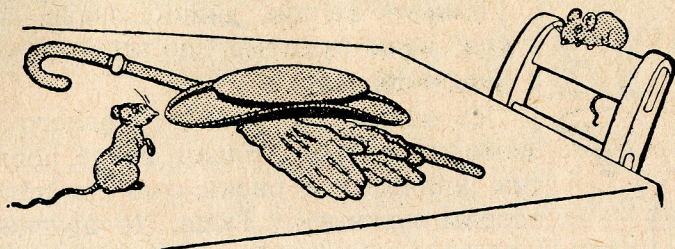
— Мамо, чому властиво падає дощ?

— Чому? Бо треба дощу, щоб квітки цвіли, дерева росли...

— То чому падає також на дорогу і на хату?..

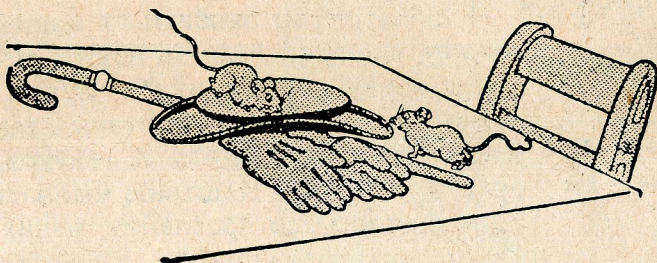
Не пізнали шапокляка...

(Сміховинка).

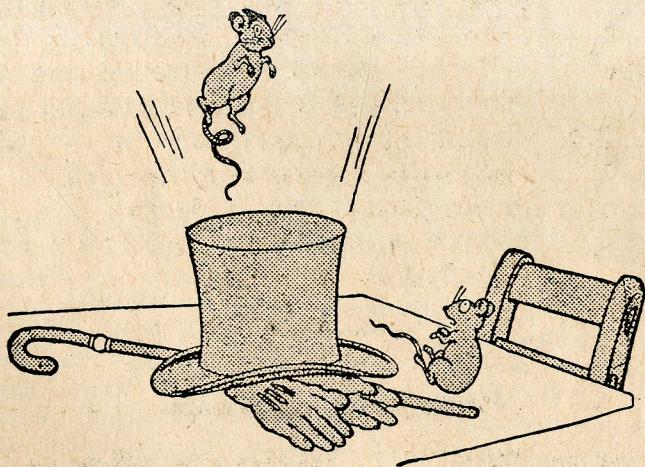
„Мишко, йди сюди, а живо,
І поглянь, що це за диво?

Мов мисчина, мов торбина —
Неодна там окрушина!“

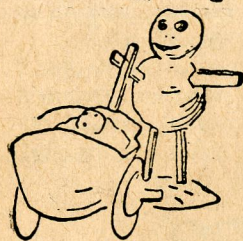
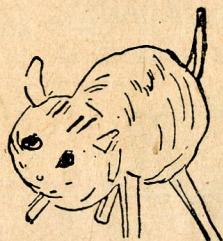
„Справді, брате, пошукаймо,
В кожну шпарку заглядаймо, —

Ти йди вилізь нагору,
А я з боків обійду!“

Нагло, мов з гармати — бух! Мишка впала з переляку —
Аж підстрибнув братчик-зук, Налякалась шапокляку.

На що здадуться каштани?

Гляньте на цих дивних звірів, то здивуетесь, коли скажемо, що всі вони пороблені з каштанів.

Ось котик або песик: з одного каштана зроблена голова, тільки очі з чорних утятих шпильок, а риски очей та рота вириті острим ножиком. Тулів, то другий грубий і подвгастий каштан, прикріплений до голови кусником сірника, загостреного з обох кінців. Лабки так само з сірників, повпиханих у тулів.

Подібно легко зробити з каштанів жабу, свинку чи щось інше, а навіть візочок і лялю в ньому і „власника“. Вуха і хвостики робиться з лушпини каштана, так само візочок (тільки колісця з текстури), ноги й руки з патичків. Каштанів уживати великих то маленьких (до зроблення малих фігурок). Тепер якраз починають дозрівати і подати каштани, отже варто збирати їх, придбати собі гострий ніжик і показати, „що хто потрапить“. Тільки вважати, щоб гострий ніжик замість у каштаник не заблукав у палець або в долоню, бо буде... буба...

Та не тільки з каштанів, але й з інших овочів можна майструвати гарні речі, треба тільки трохи зручності й — дотепності. Наприклад, з качанів капусти, з великих і малих картопель, з брукви і т. п., можна робити а радше „різьбити“ всякі дива. Спробуйте!

Прощання ластівки

Ще-ще-ще-ще зашебечу,
Поки в чужий край долечу,
Поки діти свої скличу,
Ще-ще-ще-ще зашебечу...

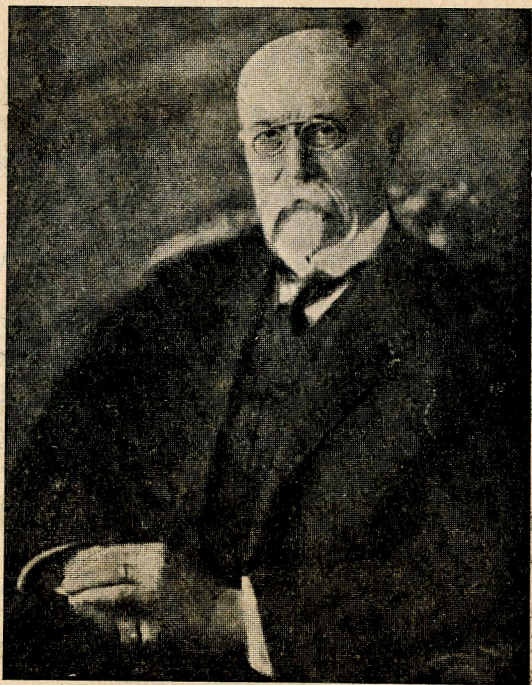
Тю-тю-тю-тя, заберу тя,
Рідни земле, заберу тя, —
Не на крильцях, та в серденьку,
На всю зиму, на довгеньку...

М. П-ів

З краю і зі світа

По містах і містечках та селах у цілім краю відбувалися в вересні Сільсько-Господарські та Кооперативні Свята, в яких видатну участь брали також діти і молодь. Особливо подобаються всім дитячі вправи, „вежі“, сценки і деклямації.

Смерть Томи Масарика. У вівторок дня 14. вересня помер у Лянах коло Праги президент Чехословаччини, Тома Масарик, у 87. році життя. Тома Масарик уродився 1850. р. Його батько був ремісником-ковалем і малий Тома замолоду вчився ковальства. Та згодом узявся до науки і завдяки своєму хистові та пильності покінчив найвищі школи, так, що вже маючи 32 роки, став професором університету в Празі. Крім науки присвятився він також суспільно-політичній праці для добра свого народу і як посол до австрійського парламенту відважно виступав в обороні прав чехів і словаків. Під час світової війни Масарик перебував за границями Австрії та ревно трудився, щоб прихилити всі держави, які воювали з Австрією, до думки про створення незалежної Чехословаччини. В 1918 році був також і на Україні, де тоді організувалися чеські легіони до боротьби з Австрією. В 1918 році, коли розпалася Австрія, чехи відізнали самостійність і вибрали Масарика першим президентом вільної Чехословаччини. На тому становищі був аж до 1935 р., коли уступив, будучи 85-літнім старцем. Ціла Чехословаччина тепер в глибокій жалобі по своїм „таточку“, бо так його всі називали. Жаліє за ним і чехословацька молодь і дітвора, бо покійний достойник був великим приятелем дітей. Прихильно відносився і до українських дітей на Закарпатті, спмагаючи нераз установи, що опікуються там бідними дітьми. Та й узагалі до українського народу і його змагань був прихильний покійний Масарик, тому і від нас належитья йому щира посмертна згадка. Деякі твори-спомини Масарика перекладені на українську мову, а також вийшли окремі українські книжки, присвячені життю і праці цього великого чоловіка, якого вважали за найвизначнішого між жи-

вучими нині людьми. Особливо українським дітям і молоді повинен цей муж служити за взір, як треба вчитися і працювати для рідного народу, щоб причинитися до найвищого його добра. Честь пам'яті Покійника!*)

В Еспанії далі кипить кривава домашня війна. Багато еспанських дітей з околиць, обнятих війною, вивезли англійські кораблі до Англії. Там уладили для них окремі табори, де ті діти мають перебути аж до часу, коли в їх краю настане мир і спокій.

*) Хто хоче докладніше прочитати про Т. Масарика, нехай загляне до річника «Світика» з 1931 р., ст. 206, де є дуже цікаве оповідання про життя Масарика п. н. »З ковальчука президентом держави«.

Пташки відлітають.

Ви зникли, пташки, з краю,
Як зелень з наших нив,
Ви зникли, любі пташки,
Як листя й квіт з дерев.

Та ви, що тут лишилися,
Пригадуєте нам:
— Ви, діти не журіться,
Скажіть товаришам, —

„Що те, що все триває,
Триватиме весь вік,
А й те, що все минає,
Повернеться за рік...“

М. П-ів.

Знаю, знаю добре:
Жовтень — Місяць Книжки,
Позбираю книжечки всі
З полицок і з вишки.

До старих — ще підю
Нових прикупити,
Бо на те є Місяць Книжки,
Щоб книжку ширити!

А як вже докуплю,
Влаштую виставу,
Поскладаю їх рядами
На стіл і на лаву.

Історія перша,
А тут гарні вірші,
Повісти й оповідання
Від віршів не гірші...

Тут „Світик Дитини“,
Тут байка і казка,
Поскладаю вас в порядку,
Стійте тут, будь ласка...

А „Кобзар“ Шевченка
Тут по середині,
Це в нас книжка найважливіша
Від давна до нині.

Тут будуть портрети,
Найперший Шевченка,
Й інші наші славні люди,
Що пишуть гарненько.

Закличу Марусю,
І Влодка і Славу, —
Подивіться, мої милі,
На мою виставу!

Діти поставали,
Все те оглядали,
Були раді та веселі,
Книжці заспівали:

(на голос: »Ой, під гаєм, гаєм...«

„Ти, кохана книжко,
Учиш нас, навчаєш,
Про усякі дивні дива
Нам оповідаєш!“

„Вчиш нас, люба книжко,
Як на світі жити,
Батька, неньку шанувати,
Рідний край любити.“

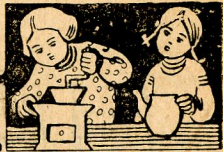
„Кликнім, діти: Слава!
Нашій книжці слава!
В ній наука і розвага,
Втіха і забава!“

Ю. Ш.

ТОЙ СВОЄЇ ДОЛІ НІ ЩАСТЯ НЕ ЗГУБИТЬ —
ХТО КНИЖКИ ЧИТАЄ І ЩАДИТИ ЛЮБИТЬ!

Намí мамí. ГОСПОДИННІ

З хліба буде лакоминка!

„Що зробити нам на третє?“
Олі радиться Юстинка.
Оля каже: „Може бути
З хліба добра лакоминка!“

А до того ще вдушила
Сік зі свіжої цитрини
І піну з білків улила
Ще до тої мішанини.

Шість жовтків утерла з цукром
(Цукру шість ложок змішала),
Потовкла сухого хліба
Й шість ложок його додала.

Ринку маслом помастила,
Булки тертої додала,
Влила в ринку всю ту масу
І на кухні пильнувала.

Всім нам дуже смакувала
Та хлібова лакоминка...
„Олю, ти дістанеш медаль!“
Хвалить її так Юстинка.

Хлібова лакоминка: шестеро яєць, шість ложок товченого сухого хліба (питльованого або разового), ціла цитрина.

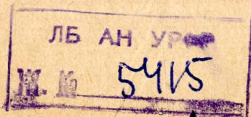
*Щастя
й здоров'я
та всього добра бажаю*

27, Юхимам 28, Лонгинам 29, Лукам 31. Добра і щастя, мов листя золотого!..

всім моїм Читачкам і Читачам у день їхнього Ангела в жовтні: Трохимам, Савам і Станімирам 2, Евстахіям (Остапам), Олегам і Тетянам 3, Кіндратам 4, Теклям 7, Евфросиніям 8, Калістратам 10, Харитонам 11, Григоріям 12, Кипріянам і Юстинкам 15, Діонісіям (Денисам) 16, Томам 19, Сергіям 20, Пелагіям 21, Яковам 22, Пилипам і Теофанам 24, Карпам 26, Параскевіям і Назарам

Щоб не кричала...

- Мамо, чому смаруєте завіси оливою?
- Щоб двері не скрипіли.
- То варто насмарувати нашу малу Марійку, щоб так не кричала.

ПОЗІР! — ЧИТАЧКИ й ЧИТАЧІ — ПОЗІР!

Вже появился в розпродажі

ВЕЛИКИЙ ЮВІЛЕЙНИЙ КАЛЄНДАР „ПРОСВІТИ“

НА РІК 1938.

Має він 250 сторін друку і багато образків.

Зредагував цей календар редактор „СВІТИКА“ п. Ю. Шкрумеляк. Тому в кожду хату, в кожді руки для розваги і науки — постарайтеся закупити 1 примірник цього прегарного календаря.

Ціна 1 прим.: 1.20 зл. (з пересилкою: 1.50 зл.).

(за посліплатою не висилається)

Хто замовить 10 календарів і пришле згори 12 золотих — той одержить 11 календарів і не платить коштів пересилки. Постарайтеся зібрати від 10 знайомих укр. родин по 1.20 зл. на цей Календар!

Замовлення посилати на адресу:

ВИДАВНИЦТВО „СВІТ ДИТИНИ“ ЛЬВІВ, ул. ЗІМОРОВИЧА 2.

„ЖІНОЧА ДОЛЯ“

це найдікавіший та найповажніший жіночий часопис, який має наладнані звязки з українськими на цілім світі.

Містить зразки найновішої літератури, має постійну сторінку про „Виховання Дитини“. Обговорює новітнє господарювання та подає взірці ручних робіт і навчає: як вести працю по жіночих організаціях.

Адреса Редакції і Адміністрації:

Коломия, ул. Замкова, ч. 37.

(Пишіть за оказовим числом!)

УКРАЇНСЬКА ДИТИНО!

Чи знаєш, що це таке:

„НАРОДНА ТОРГОВЛЯ“?

Це найстарша наша Споживча Кооператива, яка існує вже по верх 50 літ!

Її Централь і всі Магазины находяться у Львові, у великій кам'яниці в Ринку, під ч. 36.

Має вона по всіх більших містах у цілім краю свої склепи.

Старайся сама і поручай іншим, щоб купували завжди всі товари лиш у склепах „Народної Торговлі“!

Пам'ятай про це!

КАЛЕНДАР „МІСІОНАРЯ“

це найдешевший український календар, бо коштує лиш: 1— зол., а має 144 сторін друку і багато гарних образків.

Жадайте його по всіх книгарнях!

НОВІ КНИЖКИ.

Подаємо всі нові видання книжечкові, які появилися на протязі останніх місяців. Вони повинні бути в кожній дитячій бібліотеці. Їх повинні купити і прочитати всі передплатники газетки.

Жадайте цих книжечок по всіх українських книгарнях у краю, а як їх там нема — то пишіть за ними на подану нижче адресу:

Видавництво „СВІТ ДИТИНИ“

Львів, ул. Зіморовича, 2.

1. Г. Хр. Андерсен: „ЦІСАРСЬКИЙ СОЛОВІЙ“ — казка з 4 обр. стр. 20. ціна 25 сот.
2. Вуйко Славко: „ПРИГОДИ ДЯДЬКА ПРОХОРА“ — сміховинки з 30 образками, стр. 32. ціна 30 сот.
3. М. Ваврисевич: „В РІЗДВЯНУ НІЧ“ — сценічна картина в 3 діях, підходяща для сільських гуртків. Ціна 60 сот.
4. Ю. Шкрумеляк: „АЛЯДИН І ЧАРІВНА ЛЯМПА“ — перерібка з „Казок 1001 Ночі“, з 49 образками, стр. 72. Ціна 70 сот.
5. М. Погідний: „ГЕТЬМАНСЬКА БУЛАВА“ — казка з 8 образками стр. 36. Ціна 30 сот.
6. Карло Евальд: „БУКОВИЙ ГОРБ“ — казки з життя природи, переклад Юрія Сірого, стр. 36. Ціна 70 сот.
7. Карло Евальд: „БУК І ДОЩОВИК“ — казки з життя природи, переклад Юрія Сірого. стр. 43. Ціна 70 сот.
8. Карло Евальд: „РОДИЧІ“ — казки з життя природи, переклад Юрія Сірого, стр. 32. Ціна 70 сот.
9. Іванна Блажкевич: „ОПОВІДАННЯ“ — збірка зложена з 9 оповідань, з 15 образками стр. 68. Ціна 60 сот.

Хто посилає гроші згори — не платить коштів пересилки.

МАМО, купи мені:

УКРАЇНСЬКЕ ВІЙСЬКО у витинанках, 12 аркушів по 15 гр.
ІСТОРІЮ УКРАЇНИ у витинанках, рисунки після проєктів С. Гординського, 8 аркушів по 20 гр.

Орнаментований поділ годин 10 гр. — Годинник для дітей 15 гр.
Продають усі книгарні та крамниці з папером. Головний склад:

Книгарня Наукового Т-ва ім. Шевченка, Львів, Ринок 10.

Ми відгадуємо

- 1) Доповнити кінцеві слова (де вони бракують) цього вірша і написати, в якому числі „Світика“ був цей вірш, який його наголовок та як називається автор:

Там на горбку рядок б Пролилось тут багато
Похилився над гробами, Із очей сестри і

- 2) З цих дванадцяти розкинутих складів зложити три слова, що висловлюють обов'язок кожного передплатника супроти своєї газетки:
ти - дна - При - е - го - плат - ред - це - во - ни - но - ка!

- 3) В цей магічний квадрат вписати слова з чотирьох букв такого значіння:

1. інакше „оселя“, — 2. грецький байкар, —
3. інакше „полювання“, — 4. інакше „описування“.

(подала Ірка Збудовська).

- 4) Якої народності ця дівчина: **ЛІТА ІКАЙ?**

(подав Л. Рихтицький).

- 5) Відчитайте ці ребусики: **100рож, ті100, кі100чка, р1а, по100ли, Ззуб.**
(3, 4 і 5 подав М. Кумка)

- 6) Листок верх листка — а в нім головка не була.
7) Лася долі селом простяглася, а якби встала, то до неба б дістала.
8) Кілько на небі зірочок, тільки на землі дірочок... Коли так буває?
9) Перед кожною з цих трьох голосівок дописуйте одну шелестівку, щоб повстали цілі слова. Придумайте такі чотири слова, щоб мали в собі такі голосівки: **-о-о-а.**

- 10) Один школяр в Рідній Школі Його ім'я — відгадайте! —
Втяв три кляси за два роки. Читається в оба боки!...

Увага! Відгадки цих загадок треба вислати тільки разом з відгадками загадок з чч. 10 і 11, найдалі до 10. листопада 1937.

Географічна загадка.

(Уложив Орест Коваль)

×					
	×				
		×			
			×		
				×	
					×

1. Один із сімох горбків Риму.
2. Острів на Середземному морі.
3. Місто на Сицилії.
4. Шелестівка.
5. Ріка у Франції.
6. Місто, яке дало початок всесвітній війні.
7. Вершок у скільських Бескидах.

Букви на місці хрестиків дадуть назву міста, відомого з історії України.

ЖОВТЕНЬ — МІСЯЦЬ КНИЖКИ!

„СВІТ ДИТИНИ“ виходить раз у місяць вобемі 32 сторін друку.

Умови передплати на рік 1937: В краю річно 4 зл. піврічно 2 зл., квартално 1зл. Для Америки й Канади 1 долар; для Чехословаччини 25 кор.; для Румунії 200 леїв річно.

Адреса Редакції й Адміністрації: **Львів, ул. Зіморовича 2.**
Конто П. К. О. Львів, ч. 503.330. Телефон 257-87.

Жовтень на селі.

У полі кінчають картоплю копати, при тім діти люблять ватру розкласти, бо кажуть, що в полі картопля печена смачніша, від тої, що в хаті зварена...

В саді господарі земельку копають, листя неопале й овочі збирають, — сад чистять і гноять, бо лиш сад чистенький дасть нам ще і нарік овоч здоровенький.

В городі робота: ярину збирати, а грядки порожні ще перекопати, всю хопту зібрати й на огні спалити, без буряну краще городові жити.

В пасіці вже тихо, наш пасічник дбає, вулики на зиму він забезпечує. Щоб бжолі в спокою й добрі зимували та щоб нам і нарік медочку придбали.

Дома також досить всякої роботи, збіжжя молотити і везти молоти. Господар міркує, що може продати, а що залишити, щоб не бідувати. Пильні діти вчаться і книжки читають, або милим співом всіх розвеселяють.

ПОВІДОМЛЕННЯ.

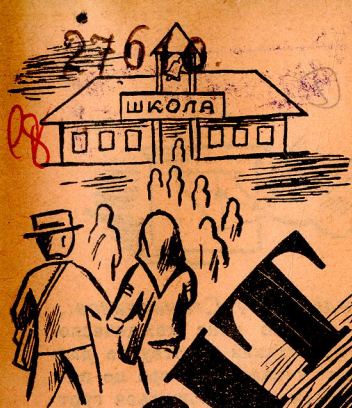
Добродійка Вп. М. Г. з Філядельфії пересилає цією дорогою слова подяки всім тим Читачкам і Читачам «СВІТИКА», які надіслали відповіді на її **„три питання“**, що були надруковані в січневому числі газетки на стр. 18. Жалко тій нашій Добродійці, що так мало читачів брало участь в тому конкурсі. Всім тим учасникам, що надіслали відповіді які були надруковані в цвітневім (4) числі «СВІТИКА» вишлемо з припоручення п. М. Г. по 1 книжечці, як **додаткову премію**. Тому подайте всі учасники свої точні адреси, щоб наша Адміністрація могла вислати книжечки.

ВАРШАВСЬКИЙ МАГАЗИН ОБУВИ

„ALVENA“

ЛЬВІВ, ул. ГАЛИЦЬКА, ч. 17.

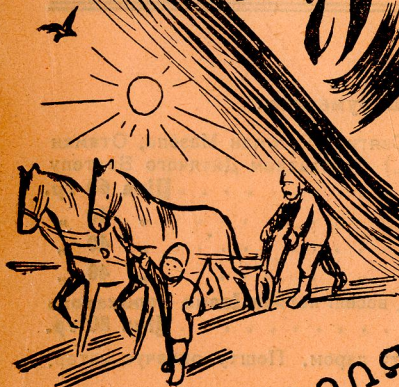
має на складі великий вибір наймодніших фасонів,
по найдешевших цінах.

III
n-12. 526
1937-11

СВІТ ДІТЯНИ

ЖУРНАЛ ДЛЯ УКРАЇНСЬКИХ ДІТЕЙ.

РІК XVIII.

ЛИСТОПАД

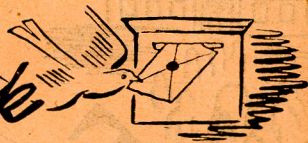
Ч. II.

«СВІТ ДІТЯНИ»

Lwów, Zimorowicza, 2

Тішчу до вас листочок

Учениці 7-клясової Вселюдної Школи СС. Василянок у Станиславові: Дуже радію об'явами Вашої широї дружби та сердешности, з якою мене кожdochасно вигаєте. Тішить мене невисказано це, що призначені дарові примірники жертвуете для Ваших незасібних ровесниць і ровесників. На які адреси ідуть ті числа — то про це повідомлю Вас окремим листочком. Маю надію, що з Новим Роком ще збільшиться гурт моїх ширих друзів між Вами.

Заклик Вашої »Шкільної Громади« — поміщений на моїх сторінках у вересневому числі — на жаль не приніс ще досі ніякого відгуку з боку цих, що до них був спрямований!

Для прикраси світлиці Вашої »Шкільної Громади« прийміть від мене маленький даруночок. Є це олійний портрет нашої найбільшої поетки — ЛЕСІ-УКРАЇНКИ — з її молодих літ, в народній волинській ноші. Цим маленьким даруночком я бодай у малесенькій частині бажаю віддячитися Вам, мої дорогі Приятельки, за Вашу сердешну дружбу.

Йосафат Булик у Станиславові: Це Твоя вина, любий мій Друже, що не подав своєчасно зміни адреси! Я безвпинно заходив до Тебе до Перемишля. — От якось з початком року приходжу на ул. Долінського під ч. 44. і хочу вискочити з торби листоносови, який ходить по цілій камениці і питається за Тобою, щоби міг мене Тобі віддати в руки. Але ніхто не знав сказати йому нічого про Тебе! Тому цей листонос (а був це якийсь добряга) виняв мене з торби і на моїй сорочині написав так: »Adresat nieznanu — zwrot do Lwowa« — і я опинився назад на ул. Зіморовича 2. А там в Адміністрації всі здивувалися! Та ж ти, небоже, маєш заплачені »кошти дороги« на цілий рік — то чому вернувся? — питає мене з усміхом адміністратор. — Або я знаю, чому? — відповів я з плачем, бо мене положили до магазину, де бувби може пішов мишам на гніздо — аж Твій лист з »рекламацією« повернув мені належні права і вказав »новий шлях« до Тебе! Тому відтепер памятай завжди завчасу подавати звістку про зміну місця побуту! А всім своїм товаришам у гімназії скажи від мене »Гаразд молодці!«

Орест Коваль в Студянці: Всі надіслані матеріали увійдуть по черзі до газетки. Загадки дуже дбайливо опрацьовані. Просимо не забувати на дальше. Ріжноманітність у доборі загадок побажана.

Хв. Управа »РІДНОЇ ШКОЛИ« в Амстердамі (Америка): Ми одержали від ВП. В. Чучмана 2 прегарні світлини маленьких школяриків і школярок Вашого заведення. З радістю сповнимо Ваше бажання — бо хочемо через те зробити милу несподіванку усім нашим маленьким передплатникам, які так гордо держать у своїх рученятах маленький »СВІТИК« — а крім того — бажаємо їх запізнати, при допомозі цих світлин з їхніми ровесниками і ровесницями в Старім Краю — Вітчизні їх батьків. Більше напишемо в грудневому числі! Шлемо сердешний привіт з рідних сторін!

НА РІЗДВО ХРИСТОВЕ!

Замовляйте такі »Вертепи« **Юрі Шкрумеляка:**

ТРИ КНЯЗІ В ВИФЛЕЄМІ: (Особи: Князь Володимир Святий, Гетьман Мазепа, Отаман Петлюра, Лицар, Запорожець, Стрілець, Ірод і т. д.) З додатком Дитячого Вертепу »Божі пастушки«. **Ціна 60 гр.**

ГОСТІ З ВИФЛЕЄМУ: **» 40 »**

ВЕСЕЛИЙ ВЕРТЕП »Біда в мішку« **» 40 »**

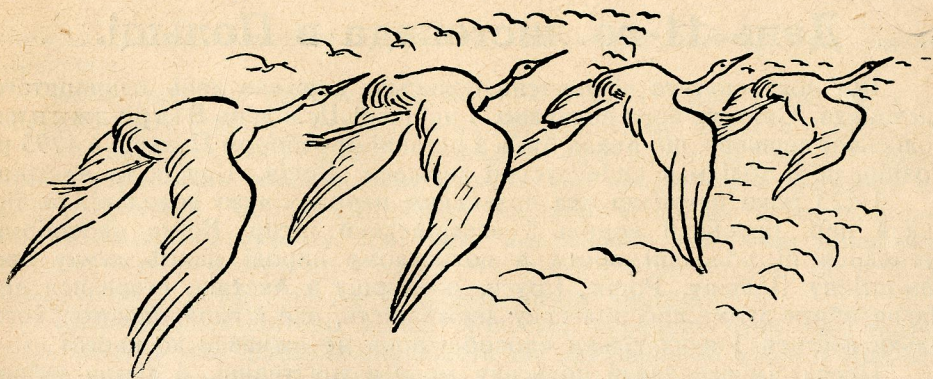
НАЙНОВІШИЙ ВЕРТЕП »Ірод і смерть« **» 40 »**

НАЙНОВІШИЙ КОЛЯДНИК, старі й зовсім нові коляди, веселі коляди **Івана Сорочатого** і дитячі коляди. **Ціна 80 гр.**

Хто замовляє чотири книжки тої самої назви, дістає п'яту даром. Пошту оплачує автор.

Замовляти на адресу: **Юра Шкрумеляк, Львів, ул. Гофмана 18.**

(Переказом або чеком ПКО 506. 944) — або в Адміністрації »Світ Дитини«.

ЛИСТОПАДОВИЙ СОН.

Листопад по полі ходить,
Наче він чогось шукає...
Щось шепоче, щось зітхає,
Ніби з вітром розмовляє.

Там у гаю над потоком
В ягідках уся калина
Нахилилася і слуха,
Мов цікава та дитина...

Слухає і так їй сумно,
Що аж плачє з того горя,
Ягідки у воду кануть —
І плывуть, плывуть до моря...

Гей, чого ж то так сумує
Там у гаю та калина?
Бо разом із листопадом
Їй приснилась давня днина...

Їй приснились ті дні слави,
Мов незнані чуда, дива,
Як земля уся раділа —
Так весела і щаслива.

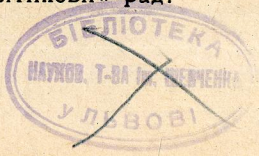
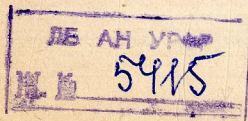
Їй причулась славна пісня,
Що колись її співали,
Славні вої, вої рідні,
Як у похід виступали...

Ось, чого калина тужить,
Ронить сльози ягідками...
І глядить за журавлями,
Що летять в вирей ключами...

Юра Шкрумеляк

ДОРОГІ ПЕРЕДПЛАТНИКИ! В листопаді пригадайте собі всі про свого вірного приятеля «СВІТИКА» й усвідоміть собі: що його доля і не-доля лежить у Ваших руках! Станьте отже йому теж щирими друзями і як добрим приятелем годиться: вирівняйте не тільки самі залеглисть за рік 1937 — але й свого товариша, знайомого і приятеля наклоніть, щоб був точний у відновлюванні передплати, або щоби передплатив собі на рік 1938 «СВІТИК» наколи його ще досі не передплатує! Нехай отже Листопад — буде «Світикови» рад!

Адміністрація.

День 11-го листопада в Польщі.

Що року святкує відновлена польська держава день одинацятого листопада. Святкує його величаво. І не диво! Цеж день Відродження польської держави, що впала була з останнім розбором Польщі в 1795 р. Розібрали її тоді між себе сусідні держави: Росія, Прусія та Австрія.

І 123 роки панували над польським народом чужі володарі: російський цар, пруський король і австрійський цісар. Всіми способами старалися ці володарі вбити в польському народі навіть думку про самостійну Польщу. Росія, Пруси, а спершу й Австрія, старалися не тільки вбити думку про польську державність, але й винародовити, кого тільки дасться. І яких тільки способів вони не вживали до цього!

Передусім скасували польську мову в урядуванні, а відтак забралися до шкіл: Росія заводила московські школи, а Прусія німецькі. Австрія, правда, бодай народні школи залишила була чисто польські та й у міських вселюдних школах (т. зв. „Біргершулен“) учили по польськи бодай читати й писати. Пізніше від 1867 р. в Австрії мали поляки вже всі свої школи від найнижчих до найвищих. Не так було в Росії та в Прусії. Там чимдалше то все більше заводили московські чи німецькі школи.

Крім цього карали за найменчий обяв польського патріотизму: за ношення польських національних відзнак, за вивішування польського прапора, за співання національного гимну й інших патріотичних польських пісень.

Та все це була даремна робота! Знущання, кари, тюрми, заслання в холодний, безлюдний Сибір найкращих провідників і молоді польської, все це не здалося нінащо. Навпаки — все те ще більше розпалювало любов поляків до рідної землі, до народу рідного, ще більше розярювало тугу за славним минулим, за вільною рідною державою.

Відібрали полякам польські школи, та що з цього! Кожний польський дім ставав польською рідною школою, а кожна мати-полька, була вчителькою. Вона вчила свої діти польської молитви, польського письма, вчила любити рідну мову, рідну землю й нарід рідний, оповідала їм про славне минуле Польщі, про великих, заслужених польських мужів і жінок і гартувала їх із малечку до боротьби за волю.

І двічі зірвалися були сини тих патріотичних матерей до нерівного бою з наймогутішими ворогами Польщі — з московським царатом — уперше в 35 років по останньому розборі Польщі — в рр. 1830 - 1, а вдруге в 28 років по першому повстанні — в 1863 р.

Хоча обидва ті повстання скінчилися для поляків нещасливо, хоча московський царат ще більше, ще важче після них гнобив польський нарід, то все таки ці невдачі не зневірили поляків. Ні, вони ще більше розпалили тугу за вільною польською державою. Багато поляків, що брали участь у цих повстаннях, розбрилися по всьому світі й там працювали для Польщі серед чужинців.

Польські письменники й поети, на чолі з великою трійцею поетів-геніїв: Міцкевичем, Словацьким та Красінським закривали поляків до діла, розпалювали любов до Польщі й учили, як треба жертвувати собою для добра рідного народу. Мимоходом треба признати, що польське письменство саме з часів поневолення не має рівні в світових літературах щодо глибини патріотичних почувань і запалу. І ми, українці,

можемо з цієї польської визвольної літератури багато, дуже багато навчитися.

Ішли роки за роками, а поляки — ні ці в рідній землі, ні ті на еміграції (виселені) не кидали думки про відбудову польської держави.

Ті, що були на еміграції, старалися прихилити на свій бік володарів і керманичів європейських держав, що неприхильно дивилися на зріст могутності Росії та Німеччини. Австрійські поляки пізніше старалися й Австро-Угорщину прихилити для справи відбудови польської держави. Тут великими прихильниками поляків були мадяри, бо поляки помагали їм у 1848-9 рр., у повстанні проти Австрії.

Наближалася світова війна. Польські передові мужі вже заздалегідь стали в усіх ділянках працювати для прийдешньої вільної Польщі. До Галичини прибув із російського забору Йосиф Пілсудський, що передше працював там у польських тайних визвольних організаціях. Він то створив у Кракові першу Польську Організацію Військову (ПОВ), польських стрільців — спершу тайно, а потім явно за згодою австрійського уряду. Вибухла світова війна й польські легіони рушили по боці Австро-Угорщини проти Росії. Начальним командантом польських легіонів став Йосиф Пілсудський.

Під кінець війни побачили поляки, що з Австро-Угорщиною й Німеччиною не вдасться їм відбудувати Польщі в границях перед розборами й тому частина легіонів перейшла на противну сторону, а частина відмовила послуху окупантам. Тоді німецький уряд ув'язнив Йосифа Пілсудського. Він був в'язнем у Магдебургу до кінця світової війни.

По програній війні мусіла Німеччина випустити Йосифа Пілсудського на волю. Він приїхав з Магдебурга до Варшави і тут дня 11 листопада 1918 року перебрав з рук Ренційної Ради владу як перший Начальник Вільної Польщі, стаючи крім цього начальним вождом польської армії.

І цей день вважають у Польщі днем Відродження Польської Держави й тому теж так величаво святкують його що року.

При цій нагоді треба пригадати, що й ми, українці, мали в світовій війні свій легіон, „Українських Січових Стрільців“, який рівночасно з польським легіоном, вирушив по боці Австро-Угорщини проти Росії. На жаль наш нарід під Австрією взявся за пізно до організації свого війська й опісля ще й із ріжних інших причин не міг виставити так багато стрільців, як поляки.

Мала Велика Україна від 1917 року свою армію, але тамошня українська інтелігенція в великій більшості повірила московським більшовикам і через те втратили ми там і військо й державу.

Є, правда, там тепер ніби українська республіка, як союзна держава, однак вона там чи не в більшій неволі Москви, як була передше за царату.

Та нам через те не треба падати на дусі, не треба зневірюватися. Працюймо в усіх ділянках нашого народного життя, так як працювали колись поляки, з вірою, що не далекий уже час, коли наш золотoverхий Київ скине з себе московсько-більшовицьке ярмо та стане столицею вільної української держави.

І ви, українські діточки, пильною працею, наукою вже змалку приготуйтеся до тієї великої хвилини.

Квіти під гаєм.

(Фантастична сценка).

Особи: Маруся, дівчина 9 літ.

Івась, її братчик, 10 літ.

Ангел - Микола, юнак 20 літ.

*Діється листопадового дня в полі, під гаєм, куди Маруся й Івась
ввійшли шукати квіток.*

Маруся:

Вже мабуть важко буде, брате,
Квіток тих нині назбирати,
Бо це вже осінь дуже пізна...
Чи чуєш, вихор свище грізно?
Ба, вже й сніжини налітають —
Вже квіти цвісти сил не мають...

Івась (сумно):

Та бачу й я, що вже дарма...
Ой, шкода, що квіток нема!
Хотів я кілька хоч знайти,
Додому свіжі принести
І завітчати квіточками
Світлину ту під образами...

Маруся:

Та знаю, брате, добре знаю, —
І я про те саме думаю.
Бо на світлині тій наш братчик,
У січовому однострою...
Той, що колись за рідний нарід
Упав на полі слави в бою.

Івась:

Ми того братчика й не знали,
Лиш батько й мати нам казали,
Що був він хлопець гарний, жвавий,
І згинув він на полі слави...

Маруся:

Молюся я завжди за нього
Й за тих, що разом з ним упали...

Івась:

І я молюся, щоб їх труди
І кров пролита не пропали...

Маруся:

Тепер хіба уже підемо
Й барвінку трохи принесемо,
Сплетем малесенький віночок
І вкрасимо ним образочок.

Івась:

Ну, добре, йдімо...

Ангел (з'являється з боку, в однострою Січового Стрільця):

Ждіте, діти!...

Тут зараз зійдуть свіжі квіти,
Ви їх нарвете, мов весною,
Й додому візьмете з собою...

Маруся (злякано):

Ой, Боже, хто це ту є з нами!

Івась:

Не бійся! Ангел, ще й з крильцями!

Маруся:

А й справді! Ангел! Боже милий!
Не даром мама говорила,
Що тут, під гаєм цим веселим
Являються з небес ангели...

(по хвилині)

Та глянь, цей ангелик при зброї,
Ось, видно й кріса зпід крилець,
Він у прегарнім однострою...
Цей ангел — січовий стрілець!

Івась:

Бо тут був бій колись завзятий —
Ось, там окопи ще пізнати, —
То ангел ходить і вартує,
З погибшими товаришує...

Маруся:

То може зараз поспитаю...

(до ангела)

Чи правда, ангелику щирій,
Що всі погибші — в Божім раю
Живуть у вічнім щасті й мирі?

Ангел:

Це правда істинна, дитино...

Івась:

То поспитаю й я, пожди-но:

(до ангела)

А чи царствує там у Бога
Наш братчик, Гаєвий Микола?...

Ангел:

Усі там є, усі, що впали
На цих полях, ген-ген довкола!

(таємничо і дружньо)

А братчика, Миколу того,
Я дуже-дуже добре знаю...

(виразно, голосніше)

Це я ваш братчик, я Микола,
Щиреньким серцем вас вітаю...

Маруся й Івась *(кидаються до ангела, щоб його обняти — та ангел зникає):*

Ой, братчику, коханий, любий!

(сумно і здивовано)

Нема його! Він зник так скоро...

Маруся *(побачила квіти довкола):*

Та глянь, Івасю, що за чудо!
Тут квітів свіжих наче море...

Івась:

То братчик нам лишив на спомин.
Збираймо квіти ті, сестричко!

(збирають квіти)

Маруся:

Той сам був однострій на ньому,
Ті самі очі, тее личко...

Івась *(з китицею квітів на руці):*

О, варто, варто в лютім бою
За рідний край життя віддати,
Щоб між ангелами потому
У царстві Божім пробувати!

Маруся *(з квітами в руках, дуже захоплено):*

За рідний край упасти в бою
І в царстві Господа молити,
Щоб за стрілецьку кров пролиту
Міг рідний нарід в щасті жити!...

(За дітьми являється знову ангел і благословить їх).

Заслона скоро спадає.

Де сонічко?...

Пішла мишка до ворожки,
Наставила вушка - рожки,
Гей, ворожко — старухо,
А скажи-но на вухо,

Що то є наймиліше?

Мому серцю найлюбіше?

— Як мишка є на волі
І гуляє в stodolі!

Пішла мишка до ворожки,
Наставика вушка - рожки,
Гей, ворожко — старухо,
А скажи-но на вухо,

Що то є найсмачніше?

Моїм зубкам найлюбіше?

— Солонинка й горішки,
Не багато, а трішки...

Пішла мишка до ворожки,
Наставила вушка - рожки —
Гей, ворожко — старухо
А скажи-но на вухо,

Що найдовше на світі? —
По весні і по літі?

— То зими злі окови
Що так тиснуть до крови.

Мишка вушками шморгнула,
До роботи повернула,
Сонічка кудись шукати.
Де сховалося? — Не знати...

Іванка Т. Савицька.

8. Добро за добро.

Була пізна осінь, уже і перший сніг став налітати на землю. По хмарному полудні западав сумерк осіннього вечора. Павлусь покінчив писати свої задачі і вивчив усе на завтрішній день. Іруся терпеливо ждала, коли Павлусь скінчить учитися, бо не мала з ким говорити. Батько ще рано кудись поїхав, челядники пішли вже додому, в кухні

Але Іруся вже знала напам'ять всі Максимові байки і радше слухала, коли Павлусь деклямував їй якісь віршики або читав з книжки. То і тепер, коли Павлусь покінчив учитися, пішов до кухні і почав Ірусі читати з читанки якесь гарне оповідання. Максим вийшов з хати, а тут у печі загасло. Іруся підложила паперу, і по-

чала дмухати на жар. Папір бухнув ясным полум'ям з печі і раптом сталося нещастя. Полум'я скочило на фартушечок Ірусі, і на ній займилася одежа. Дівчинка скрикнула несамовито — та Павлусь в одну мить уже прискочив до неї, вхопив відро води і вилив на Ірусю. Щастя, що це прийшло йому до голови, бо скінчилося

тільки страхом, дівчинка була врятована і огонь не встиг її попарити.

Коли майстер прийшов додому і застав Ірусю в ліжечку, як ще хлипала з перестрахи, запитався, що сталося. Іруся розказала батькові, що їй трапилося і як Павлусь врятував її. Майстер почав дякувати Павлу-сєві і обцілював його щиро, як

сидів тільки старий Максим, що був тепер і за кухара в майстра Малого, відколи вмерла Ірусіна мати. Максим ще при війську познайомився з майстром, а що був бездомний, то майстер узяв його по війні до себе і той помагав у господарці. А що при війську був кухарем, то і тепер варив у майстра, і добре варив.

ніколи. Видно було, що радіє не тільки рятунком своєї доні, але й догадливістю Павлуся.

Другого дня прийшов Павлусь зі школи і застав Ірусю вже здорову, але чомусь сумну. Іруся приступила до Павлуся і шепнула йому:

— Павлусю, там у кімнаті є твоя мати, але не йди туди.

— Що сталося? — запитав переляканий Павлусь.

— Тихо, Павлусю, тихо! — сказав добротливим голосом майстер, увійшовши з сіней. — Твоя мати трохи хора, та Бог дасть, що видужає. Ми закликали лікаря. Ми не дамо їй довго хорувати.

Мати полежала зо два тижні й аж потім довідався Павлусь, що його мати була важко хора з перестуди, і хто зна, що було б, якби люди не донесли майстрові і якби він не був зараз спровадив хору з села та не подбав про лікування.

— Сердечно вам дякую, що врятували мене від смерті — говорила Павлусева мати

майстрові, коли вже здорова прощалася з усіма і відходила в село, бо там лишила саму хату. — І ти, Павлусю, подякуй панові майстрові, бо як би не його добре серце, то я мабуть уже не жила б.

— Не треба дякувати! — перебив майстер. — Добро за

добро... Павлусь урятував недавно Ірусю від великої небезпеки, то я вважав своїм обов'язком урятувати його маму. І так завжди буде. Я все буду вам помагати, бо Павлусь добрий хлопець, справді гідний стати моїм сином. (Далі буде).

Листопад.

Поволі, поволі, поволі
Паде листя із вихром в погоні,
Сади вже обідрані, голі,
А трави від листя — червоні.

Прощайже, літо барвисте,
В віночку з блаватів, матіолі,
Засушені в книжці квіточки
Розраду дадуть нам у школі.

Запахнуть нам над лавками
Безжурним, соняшним літом,
І сонцем гарячим в полудне —
Лукою, що крилася квітом...

Поволі, поволі, поволі
Летить листя із вихром в погоні,
І ранки інеєм біліють —
І ночі чогось так холодні...

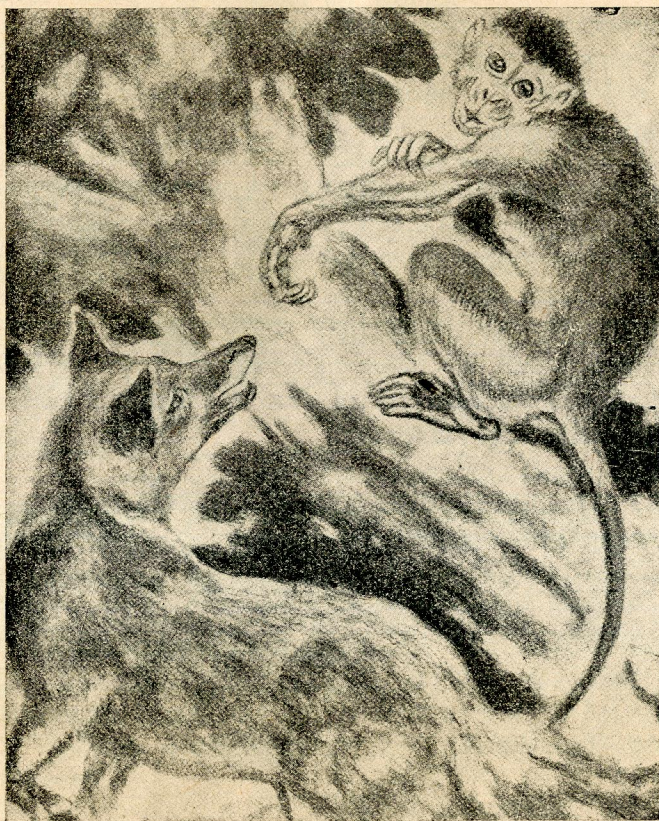
Іванка Т. Савицька.

Малпа та лис.

(Байка).

Малпа Фрузя раз сказала
Так до лиса гордовито:
„Всіх наслідувати вмію,
Навіть і тебе, Микито!“

„Чи назвеш мені, небоже,
Хоч одне таке звірятко,
Що наслідувати його
Я не вміла б добре й гладко?..“

Лис на те відповідає:
„Так, це правда, малпо Фрузю!
Всіх наслідувати вмієш, —
Але в заклад я побюся,“ —

„Що звірятка вже такого
Дарма в світі і шукати,
Що тебе малпуню Фрузю,
Захотіло б малпувати...“

Г. Е. Лессінг.

ХТО не бажає даліше передплачувати „СВІТИКА“ —
то нехай повідомить про це письменно Адміністрацію.
Але передтим нехай вирівнає всі залеглості!

Володимир Хронович

Як то мандрував »Світик«...

(Оповідання »Світика«, що йде до дітей вселюдної школи в Тучапах повіт Снятин).

З попельницької „Агенції поштової“ до школи в Тучапах недалеко. Лугом і стежками буде до чотири кілометри. Села ж над Черемошем близько себе й від останньої хати в Попельниках до першої в Тучапах добрий юнак і києм перекине. Інакше за це осінню й зимою, як зірветься сніговія, а до цього ще й потисне мороз. Тоді про стежки й луг треба вже тучапському почтареві забути; мусить манджати гостинцем і до чотирьох попередних кілометрів додати ще й других чотири. Ще й треба добре закривати лице перед північним вітром. Він то на гостинці кусає здорово, і старий Проць, ідучи на пошту, нераз по дорозі слізки заливається.

Про ті всі обставини на місці, мало я що знав, виїжджаючи з другими товаришами зі Львова, й тому думав зразу дуже рожево. — Із потягу, — міркував я — перевезуть мене на пошту, звідтам перенесуть скоренько до тучапської школи і я всміхаючися в класі до дітей IV. відділу, скажу їм тільки весело:

„Ось я вже тут між вами! Читайте мене, будь ласка! Вражінь по дорозі було мало й тому нема, що про них оповідати“. Сталося тимчасом цілком інакше, А що це ціла історія, а навіть доволі цікава, тому й розкажу вам про неї дещо. Слухайте тільки, діти:

В Залучу, з моєї останньої стації, (друга вже в Румунії, на нашій зеленій Буковині) перевезли мене досвіта малим візочком на роздільну пошту. Там запакували з іншими ровесниками й листами в малий мішечок, завязали міцним шнурочком, а його оба кінці сціпили ще оловяною пльомбою. Боялися мабуть, щоб по дорозі котрийсь із нас не вискочив та не полетів у „своя — еси“. Та не було чого боятися. Надворі студінь була така, що і в Сибірі гіршої не найдете, а до цього ще віяв північний вітер і мело снігом. Ані в думці нам не було, по порозі вилізати з мішечка. Але пани почтарі наших думок, видно, не знали й тому нам не вірили, а робили своє. Нехай

буде по вашому, — сказав собі вкінці кожний з нас. Добре тільки, що їдемо в гуртку. Буде нам тепліше, ну й веселіше.

З мішечком перекинули мене відтак на автобус і за хвилину рушили ми з місця. Їду й тішуся зразу, бо досить весело. Трубка трубить, „пасажири“ стукають ногами, а автобус легенько колише. Але за часок автобус перестав колисати, й навпаки став совгатися та здорово підскакувати. Ще даліше трубка почала відзиватися щораз частіше й голосніше, автобус почав сопіти, а пасажири гомоніти й кричати. Вкінці втихло все. Трубка, мотор і подорожні. Ці пішли дуже невдоволені до поблизького села Залуча пішки, а мене за годину перекинули з мішечком і з іншими пакунками на сани, та повезли даліше. Так їхали ми ще добрих три години, і не їзда це вже була, тільки мука...

(Далі буде).

Про бідного журавля - »горобця«...

Збиралися журавлики у верій,
Вирушати рано-вранці — всі як - стій.
Мали вони між собою журавля,
Подібного до малого горобця.

А тому він так марненько виглядав,
Бо... ніколи обідечка не зїдав...
Тож збіглися раду радити всі вмить,
Чи „горобчик“ до вірею залетить.

Одні кажуть: „Вирушаймо всі як - стій,
„Може Бог дасть, що залетим у верій...“
А мудріші, розсудніші журавлі:
„Не залетимо там — кажуть — разом всі!“

Але перші переперли в голосах...
Рано-в-ранці збірка там, на болотах...
І злетіли журавлята в ключі два,
Взяли вони поміж себе й „горобця“.

Та ще милі перелетіти не вспів,
Як утомлений, безсильний він зомлів...
Тай остався бідолаха на шляху,
Вже по ньому до сьогодні ні сліду...

Іванка Т. Савицька.

Міська миш »Доманська« — і сільська »Польова«.

Була-жила собі раз одна мишача родина, що замешкувала під підлогою спіжарки в одному багатому домі. у великому місті. Справді, кращого мешкання годі було й придумати! В панській спіжарці було подостатком сала і всяких інших смачних харчів, що тільки їдж і розперізуєш. Ба, можна було дещо й сховати на „чорну годину“, бо неуважна кухарка навіть не запримичувала, що їй у спіжарці дечого бракує... А запаси треба було робити. Бо коли приходило літо, то всі пани виїжджали на село, дім лишався порожній, а тоді і в спіжарці не було припасів. Тоді наставала для мишей „чорна година“, але не для мишей, що гордо називали себе „Доманські“, себто такі, що живуть у домі. В противенстві до тих мишей, що жили по норах у полі і називалися скромно: „Польові“. Бо „Доманські“ — як кажу — уміли сховати собі припаси на ту чорну годину і ніколи не голодували. Пани та й годі!

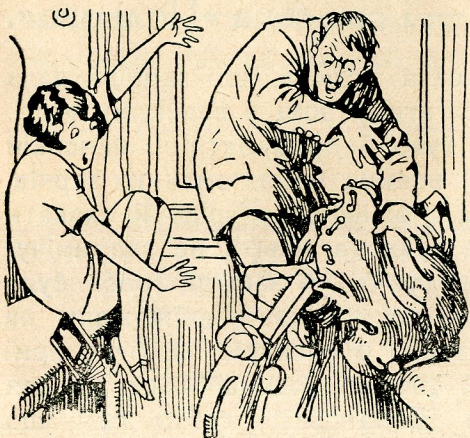
Та все таки ті припаси не смакували так, як свіже сало або ковбаса. Тому не диво, що вигідний пан Доманський сказав раз літом до пані-миші Доманської.

— Досить мені вже тих сухих шкірок і спліснілого сира! Чи не вибратись би нам раз на село, так, як наші панство? Прецінь маємо на селі тету Польову, то вона нас прийме радо на вакації. А там і повітря чистіше, як тут під підлогою і харч трохи змінимо, то й краще буде на шлунок. І діточки наші щось бліді. Треба нам таки поїхати на село!

Пані Доманська трохи застановилася і зажурилася, бо вибиратися в таку дорогу мишам небезпечно. По дорозі вештаються пси і коти, то може щось лихе притрапитися. Але діти почали сердечно просити і пан Доманський успокоїв жінку, так що нарешті й мати згодилася. Батько став робити діру в стіні і коли вже допорпався до білого світу, рішили, що

вечором виберуться в дорогу. І коли потемніло, старий Доманський узяв парасолю й валізу в руки та пішов попереду, за ним Доманська, а за нею, тримаючись одно-одного, четверо мишенят, молодих Доманських.

Щасливо дісталися на поблизький двірець, а що було темно, то оминули всіх котів і псів тай шугнули до почекальні. А там старий зараз оглянувся і знайшов спосіб, щоб дістатися до вагону. В куті ждальні лежав повний наплечник якогось літника, що вибирався в гори. Миші шусть і поховалися в тому наплечнику. І коли прийшла пора відїзду, подорожній узяв свій наплечник і пішов до вагону, не знаючи, що несе на своїх плечах ще шестеро пасажирів без білетів.

Поїзд рушив з місця і поїхав скоро, бо був поспішний. Миші сидять у наплечнику і радіють. Молоді аж пищать з радости, але мати все напоминає, щоб сиділи тихо, бо як кондуктор зачує, то буде біда. Та ж вони їдуть без білетів!

Так їхали з пів години, аж сталася пригода. Подорожній турист захотів їсти. Зняв з полицки свій наплечник і став його розв'язувати. Та раптом, замість ковбаси, за якою шукав, зловив пальцями щось живе і рухливе. Скрикнув несамовито і вихопив руку з наплечника. В ту мить вискочило з укриття шестеро мишей і шугнуло на долівку вагону. Напроти сиділа якраз якась панночка, що уважно читала книжку. Коли побачила таку стару мишей, перелякалася ще більше, як турист, підбрала ноги під себе, стала кричати і плакати та й раптом потягнула гамулець за ручку. Поїзд зашипів і став. Кондуктор побіг здовж вагонів, аж добіг до того переділу. Трохи посміявся, що подорожні настрашилися миші, ще й кару хотів стягнути, що через таку дрібницю затримали поїзд, але стало йому жаль переляканої дівчини і махнув рукою. Поїзд рушив далі, — та миші Доманські були вже на полі і якраз доходили до хати своїх свояків.

Скромна сільська миш, пані Польова, приняла кривих з міста — як то кажуть — з відчиненими раменами. Вона не могла натішитися ними. Та-ж то панство приїхало до неї

в гостину. Вже буде хвалитися перед сусідками, що має таких великих панів за свояків. Зараз зготовила їм багату вечерю, погостила всім, що мала найліпше. Солодка травичка і конюшинка, всякі корінці, а часом якесь опале яблучко. Це все подавала пані-мишка Польова своїм своякам з міста і тишилася, що їм це смакувало. Мишенята Польові відступили Доманським свої ліжечка, а самі спали на землі. Гості були „як у себе дома“, не дивилися на те, що господарі через них почали голодувати і марніти.

Так прожили в розкошах ціле літо, прибули на вазі, обпалилися, набралися сили і нарешті попрощалися великодушно, наче б учинили Польовим велику ласку, що до них приїхали. А Польові, добродушні люди, ще й запрошували їх приїхати на друге літо...

Міські миші приїхали щасливо до міста і за хвилину були вже в панському домі під спіжаркою. Пани вже приїхали і накупили повну спіжарку всяких присмаків, так, що миші їли, аж за вухами лящило, бо стужилися за мясивом...

Але про тету Польову забули. А властиво не забули, тільки не хотіли про неї думати. Стидалися її, що вона така проста сільська миш... Старі Доманські навіть заборонили дітям говорити про тету з панською білою мишкою, що жила в покоях і часом відвідувала Доманських та розказувала, що там чувати в панів.

Раз, уже пізною осінню, в листопаді, уладили Доманські домашній пир, знагоди імянин старого Доманського. Запросили в гості самих знатних мишей з міста. І біла мишка теж прийшла.

А в той самий день подумала собі на селі миш Польова:

— Чи не поїхати б мені на день-два до моїх кривих у місто?.. Приймуть мене певно щиро, так, як я їх приймила... Побуду там, відпочину, тай може що дітям привезу, бо вже й сніг нападати став, а в зимі польовим мишам гірко живеться...

Подумала і поїхали. (А як миші подорожують, то вже знаєте).

І саме в розгарі забави, коли молоді миші стали танцювати, а старі приспівували, почули несміливий стук у стіну спіжарки. Стара миш Доманська думала, що це ще якийсь знатний гість іде. Кинулася до шпари в стіні і виглянула на двір. А там стоїть бідна обдерта миш Польова!

— Боже! — подумала собі Доманська — а вона чого сюди прийшла? Та ще в такий святочний день! Сид мені перед знайомими зробити! Не можу я її пустити до хати!

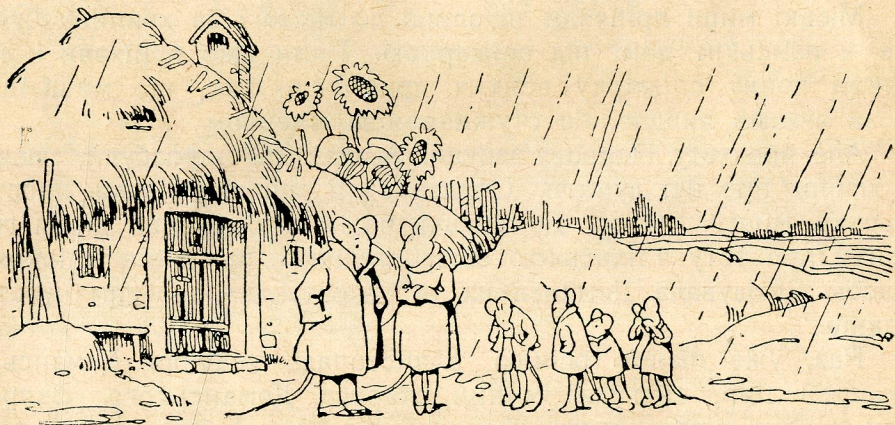
І сказала служниці, одній польовій мишці, що її привезла собі з села. щоб вийшла й сказала, що „панства Доманських нема дома“ ...

Слуга так і вчинила. Але Польова стала мов укопана. І сльози потекли їй з віч. Та ж вона бачила перед хвилиною свою сестру Доманську у шпарі і зрештою чує, як вони там веселяться. Але перемогла себе і сказала:

— Шкода, що панства нема! Ну, то я прийду іншим разом. А прошу кланятися від мене панству і сказати, що я запрошую їх на літо до себе...

І пішла плачучи та нарікаючи на невдячність...

Скоро минулася зима, і прийшло літо. Пани знов поїхали на село і наші миші Доманські рішили відвідати тету Польову...

Вибралися знову зі всією родиною, раді та веселі. Але сумно їх вакаційна подорож скінчилася.

Коли доходили до хатини Польових, став якраз падати рясний дощ. Ледви добилися росами до дверей і застукали. Ждали довгу хвилину, аж нарешті відчинилося віконце і з нього показалося лице тети Польової. Доманські вже втішилися, що підуть до хати. Та тета раптом відрізала:

— Мене нема дома! — і замкнула віконце.

Мов непишні верталися миші Доманські в слотливу днину до міста на сухарі і спліснілий сир. Це була їм научка за невдячність.

Марія Кох.

Недочуває ...

Мати: Івасю, чому ти не прийшов зараз, як я тебе перший раз закликала?

Івась: Бо я, мамо, почув ваш голос, аж коли ви кликали третій раз.

ХТО ДРУГОМУ ПОМАГАЄ

самъ в потребѣ помни насъ!

ЗОЛОТІ КУЩІ

(оповідання з визвольної війни).

— Мамусю, чи поїдемо нині палити бурян? — запитав Юрко, що недавно оце прибіг зі школи і смачно споживав свій полуденок.

— Поїдемо, Юрку! — сказала мати. — І Маруся поїде і батько поїде з нами. Маємо нині спалити решту гички і хопти та забрати з поля решту капусти.

— О, то буде з гички велика ватра! — сказав утішно Юрко.

— Не так ватра, як дим — поправила мати, бо то все вохке і тому полум'я невелике, але за те дим тягнеться вгору.

— Ми побіжимо наперед і позносимо гичку на купу! — сказав Юрко, подякувавши мамі за страву.

— Добре, йдіть, але вважай на Марійку, бо вона молодша від тебе!

Діти пішли жваво в поле, що було аж під лісом. Був гарний, погідний день при кінці жовтня. В повітрі уносилося павутиння і сідало Юркові на ніс і на личко, а Марійці хапалося за її довгі кісочки.

— Це „бабине літо“... — сказав Юрко.

— То ниточки Божої Матері — сказала Марійла. — Божа Мати пряде ці ниточки для бідних дітей, що не мають сорочинок на зиму. З цих ниточок буде гарне срібне полотенце. Та й ангелики на небі мають такі срібні шати на собі.

— Дивися, які гарні жовті кущі ліщини під лісом! — сказав Юрко, коли прийшли на бараболисько.

— То Свята Покрова їх позолотила! — сказала Марійка.

— Берімся до роботи! — сказав Юрко. — Стягаймо гичку і хопту та зносім на велику купу, щоб була готова, коли придуть мама.

Діти взялися охоче до праці і за хвилину стояла серед ниви висока купа картопляної гички та буряну. Таку гичку і хопту що-року спалювали, щоб не забурянювалася нива. Тільки чистішу гичку збирали для худоби. Коли купа гички була готова, Юрко казав:

— А тепер прикриймо це галузками ліщини, буде краще горіти!

Наламали галуззя і закрили гичку. Юрко вломив ще одну густу і кріслату галузку, закрився нею і кликнув здалека:

— Марійко, а бачиш мене?

— Ні, не бачу! Ти тепер такий, як куш ліщини! А ну і я поспробую, вломи мені велику галузку!

Юрко дав сестричці галузку ліщини і вона закрила собі личко.

— І тебе не пізнати, Марусю! — сказав утішно Юрко а по хвилині додав: —

А знаєш, що ми зробимо? Вломимо ще кілька таких галузок і сховаємося за них, як надідуть батько і мама.

— Добре! — тішилася дівчинка.

За недовгий час надіхали в поле батько й мати та вже здалека побачили серед поля купу гички.

— От, як працюють наші діти! — сказав батько. — Їм забавка а нам таки поміч. Зараз візьмемося палити бурян.

— Але що це за куц такий там збоку серед поля? — запитала мати.

— Ага, справді, та ж того куца не було!.. сказав батько, побачивши серед поля недалеко межі великий куц пожовклої ліщини.

— Юрку! Марійко! — почала кликати мати... Але діти не обзивалися.

— Де вони поділися? — питала мати батька.

— А, певно жартують собі з нами! Десь поховалися в ліску...

Та мене цікавить той куц коло межі...

Батько спинив коні і пішов просто на той куц. Та коли дійшов на яких десять кроків до куца, то раптом той куц скочив мов живий, розділився на двоє й відізвалися врадувані голоси Юрка і Марійки: „Ми тут, тату!..“

— А бодай вам добро було, як ви мене здурили!

— засміявся батько, але в тій хвилині чомусь нагло споважнів і коли діти прибігли до нього, він сказав:

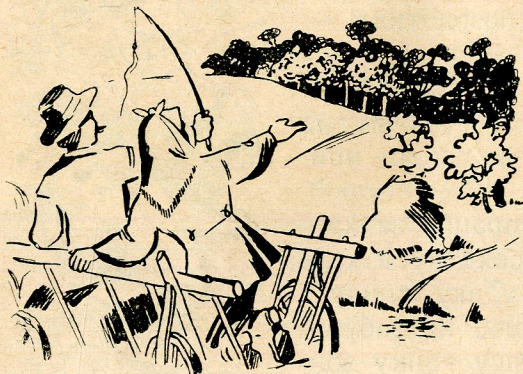
— Вам, діти, це жарт, а мені колись на війні такі галузки в великій пригоді стали.

— Як це було, тату, просимо розказати! — зацікавився Юрко.

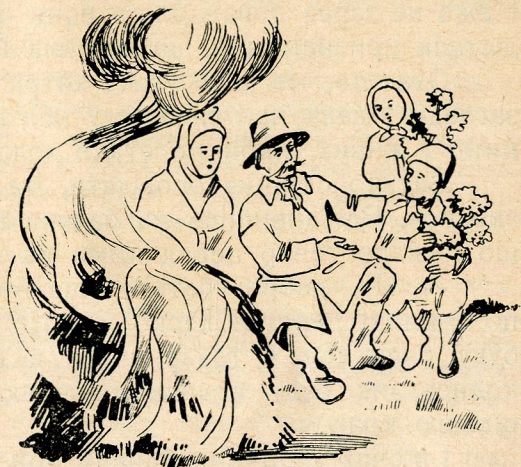
— Зараз, тільки підпалю цей костир — сказав батько, черкнув сірничок і підпалив гичку. Тимчасом надійшла і мати, що вже здалека сміялася з дитячої хитрости.

Коли язика вогню стали лизати зісподу купу буряну і картоплиння, а вгору пішли клуби диму, посідали всі четверо на межу і батько почав оповідати.

— Було це тому яких вісімнадцять років на Україні, коли ми воювали з москалями. Я був тоді Січовим Стрільцем і наша частина стояла тоді недалеко Києва та оборонялася перед наступами москалів-більшевиків. Була якраз така погідна осінь, на деревах позолотилося листя, але ще тільки починало падати, так, що ще добре держалося галуззя. Наша сотня мала приказ, за всяку ціну втримати в своїх руках одно село, що

припирало до річки, бо якби ворог перейшов ту річку, то ми мусіли б були податися далеко назад, а так та річка служила нам за добру опору. Але одного дня почав наступати на нас цілий полк. Ми відбивали наступи цілий день і насилу втримали свої становища. Та коли настала ніч, ми почали радитися, що робити. Далі годі було опиратися перевазі, а поміч не надходила, бо тоді багато наших стрільців звалила з ніг страшна хвороба-пятнистий тиф, мало було здорових, що могли втримати кріса в руках. Та все таки рішив наш сотник, що ще треба триматися бодай один день, може тимчасом надійде нам яка підмога. А тимчасом вислав досвіта одну чету наперед за річку та взявся на хитрощі. Казав нам, стрільцям тої чети, наламати собі густих залузок з листям, добре позакриватися, чи як то кажеться по військовому „замаскуватися“, уставитися довгим рядом з лівого боку фронту і так ждати на ворога.

Думка була така, що коли ворог почне наступати, сотня підпустить його аж під свої окопи, а тоді замаскована чета впаде на нього з боку і так візьмем ворога в два огні. Направо було якесь багно, отже ворог не зможе туди податися, хиба рушить назад, звідки прийшов. І плян удався.

Досвіта стояли а радше лежали ми вже рядом, а кожний тримав перед собою кілька густих віток. Одні вітки повтикали ми в землю а другі таки тримали в руці. Ними позакосичували ми собі також шапки, блюзи, навіть черевики і кріси. Здалека виглядало це так, мов би за одну ніч виріс там якийсь ряд кущів. Тамошній чоловік, що знав околицю, був би зараз відгадав, що то якась хитрість, але ворог не здогадався і — став рішучо наступати на наші, становища, минаючи нас без уваги. Раптом, коли вже наші товариші з ровів почали сипати на ворога скорострільним огнем і вся увага ворога була звернена вперед, з наших „кущів“ посипалися на нього густі крісові стріли. Вороги стали оглядатися, та не побачили нікого, тільки низькі кущі на своєму лівому крилі. Не знали, в кого мають стріляти: чи в ті кущі, чи в ліс, що чорнів далеко за нами.

Та поки міг ще опам'ятатися, ми на даний знак схопилися з місця і тримаючи це галуззя перед собою, рушили на ворога збоку. Ворог дивився на нас, як на щось несамолюбите, бо виглядало це так, мов би на них наступав якийсь живий лісок. Бражені тою несподіванкою і нашим підступом, вороги почали швидко відступати, але все ж таки багато їх погинуло і попало в наш полон.

Так то завдяки дотепові нашого сотника вдалося нам перемогти ворога, що переважав нас чисельно бодай десять разів і вже не зараз поважилися вони на нас наступати. Наша сотня дістала признання й похвалу від Головного Вождя.

Отак то, мої діти, така хитрість врятувала нашу сотню від заглади і дала нам перемогу над ворогом. Хто зна, чи я був би нині в живих, якби не отаке золоте галуззя...

Батько скінчив оповідати, та ще якийсь час ніхто не відзивався. Всі дивились на батька і навіть на те жовте галуззя, що лежало тепер перед ними на землі, з пошаною і любов'ю.

— Ну, добре, батьку, що ви мені це оповіли! — озвався по хвилині перший Юрко. — Це мені певно придасться, коли буду бавитися з товаришами в війну, а може й придасться колись, як буду правдивим вояком і піду битися з ворогами рідного краю.

І в очах хлопчини блисли при тих словах такі огники, як ті, що обхопили в тій хвилині мокре картоплиння і погану хопту.

— Так... Усякий досвід з минулих днів може стати в пригоді, коли б треба було прислужитися рідній землі — сказала майже шепотом мати.

Юра Шкрумеляк.

МОГИЛА БОРЦЯ.

Вітер холодний віє полями,
Листя зівяле котить з собою,
А там у полі, поміж лозами
Стоїть могилка, вкрита трав'юю.

Там і калина низько схилилась,
Із ягідками, мов кров червона,
Що з молодії груди полилась,
Як він упав тут, ось край вигона.

Втихла на полі пташка маленька,
Лиш шумить вітер в віттях калини,
А дома плаче ненька старенька
І виглядає тужно дитини.

Ой, не плач, мати, син твій у бою
Згинув від кулі, тихо, без болю...
Там край дороги в чистому полі
Стоїть могилка, вкрита трав'юю...

Ой, не плач, мати, не плач рідненька —
Син твій загинув для слави й честі!
Кровця, що сплила з його серденька,
Має нам кращу долю принести!

Схм. Мартин.

День 11 листопада є державним святом у Польщі, як роковини повстання вільної польської держави. В цей день всі школи, уряди і торговельні підприємства зачинені. В цілім краю відбуваються торжественні Богослуження по святинях усіх обрядів.

У Львові відбувся Дитячий Ярмарок, що вдавсь, як і минулими роками, дуже гарно. Всі українські фабрики і підприємства мали на ярмарку (в Народнім Домі) свої станки, а при них стояли малі «купці та купчихи» — українські діти — і продавали товар. Це була гарна і жива вистава українського промислу й торгівлі та успішна пропаганда клича «Свій до свого!» Значить, щоб кожний українець купував тільки в українській крамниці і тільки український виріб. Українські діти, стануть послідовними виконавцями цього клича.

Згоріло двоє дітей в Заліщиках Малих. Їх лишили родичі без опіки в хаті, діти почали бавитися сірниками і счинили пожежу. Заки хто прибув на ратунок, діти згоріли в огні. З тої сумної і не першої пригоди нехай буде всім наука, що сірників не треба дітям брати до рук.

Югославянський король, Петро II, що має тепер 14 літ, перебував останні вакації в пластовім таборі над озером Блед у Югославії, як пластун. Разом з товаришами виконував усі таборові роботи і підчинявся приказам пластової команди. Коли пластуни будували міст, то і молодий король возив тачкою каміння та старавсь, щоб не лишатися позаду товаришів. Король розуміє, що коли хоче колись добре приказувати другим, мусить найперше навчитися сам — слухати.

Бідні тепер китайські діти! Японські літаки скидають бомби на китайські міста, від яких гине також багато дітей. Недавно за один день згинуло в двох містах шістьсот китайців, а між ними около сто дітей. Війна — це велике нещастя — для людей!

ВЖЕ ОСІНЬ ІДЕ...

(Дитяча пісенька — на арію: «Гей, гук, мати, гук»)

Ой, зле, друже зле,
Вже осінь іде, —
Вітер віє, вяне в гаю листя,
Додолу паде!

Але, брате мій,
Ти про весну мрій,
Хочби вітер віяв гураганом,
То ти твердо стій!

Бо осінь мине,
Зима перейде,
Гожа весна українським дітям
Знову зацвіте!

Ю. Ш.

Прися Мадер.

Чомусь Ганусі не везе ...

Як Гануся рано встала,
То на ліву ногу стала
Й першу ліву ногу звула, —
Лиха ні біди не чула.

А що голод докучає,
То Гануся так думає:
„Десь пішла мамуся з хати,
Треба трохи газдувати ...“

І хапає скоро з лави
Той млиночок, що від кави,
Жменю кави насипає,
Крутить, меле, не зважає ...

Не зважає, що та кава,
Мов жива, рухлива, жвава,
Сиплеться на землю густо, —
А в млинку порожно, пусто!

На землі мов тая жаба
Кусничок старого шкраба, —
Кава в нього шуст! весело, —
А Гануся меле, меле ...

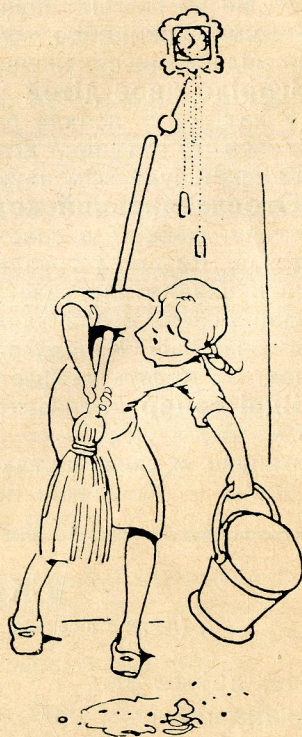
Бачить наша „господинька“,
Що в млинку порожня скринька,
І говорить: — Досить того!
„З кави не буде нічого ...“

Треба зісти хліба кришку ...
Дряпається геть, на вишку,

Взяла хліб і ніж у руку,
Показала нову „штуку“.

Замість хліба укроїти,
Так, як роблять інші діти.
Наша Ганя нерозважно
В руку врзалась поважно.

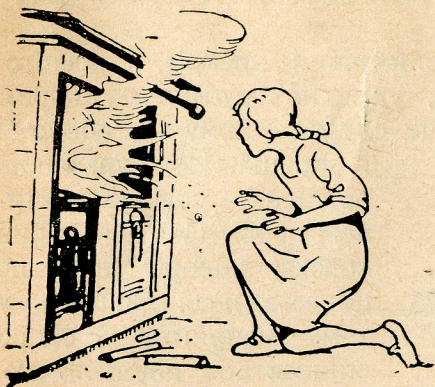
„Га! Не можна й хліба зісти, —
Але й годі тихо сісти ...“

Треба ось мітлу узяти
Каву ту позамітати!“

Але й замітати не буде
Так, як роблять інші люди!
Зняла ту мітлу мов вила —
Й за годинник зачіпила.

„Ж-ж-ж!“ — годинник так озвався,
 „Хочеш, щоб я зіпсувався?“
 І Гануся налякалась,
 Іншої роботи взялась.

Вже до кухні підбігає,
 Скоро дверці відчиняє,
 Щоб дровець ще підложити,
 І води на чай зварити...

Але тільки відчинила,
 Як несамоविта сила
 Жаром бухнула на хату —
 Ганя мусіла втікати.

Знеохочена й голодна
 Вже й стояти вам не годна,
 Скинула із ніг патинки
 І лягла на дві хвилинки...

Як лягла, про все забула
 І солодко знов заснула,
 А годинник став казати:
 „Так робити — краще спати...“

Спала Ганя на підлозі —
 Мати надійшла в тривозі,
 В печі зараз затопила,
 І ту каву вмить зварила.

Хлібця кусень укріла
 І Ганусю розбудила —
 „Встань, пий каву, доню мила...
 Що для тебе я зварила...“

Каже Ганя за хвилину:
 „Мала я недобру днину...
 Це тому, що я заспала,
 І на ліву ногу встала...“

І сказала мати доні:
 „То пустенькі забобони...
 Можна і на ліву встати —
 Тільки треба уважати...“

Коли ще не було людей на землі.

Коли ще не було людей, жили величезні звірі, яких уже нині в світі не видати. Живуть тільки потомки тих звірів, багато менші й слабші, а деякі роди цілком повигибали. Ось, як описує один природник життя звірів у прадавніх часах.

Жалісний крик і рев іде по всьому пралісі. Це кричить гільбат, передпотоповий лінюх-трипалочник. Це великий звір, до чотири метри довгий, з дуже сильними пазурами та зі слабкими зубами. Живиться тільки листям дерев, найрадше дактилевої пальми „адансонії“. Та це дуже лінивий звір. Вилізає на пальму тільки тоді, коли вже добре докучить йому голод. Лізе пів дня, а коли вже вилізе, то обгризає докладно все листя

і наївшись сидить на дереві хочби й два дні. Коли ж знову зголодніє, а листя на дереві вже нема, починає страшенно ревіти, наче жалується перед кимось, що жде його знову непомірний труд: злазити з дерева і лізти на друге. Бо злазити йому ще тяжче, як вилазити. Та часом трапляється йому добра нагода, як ось тепер.

З поблизького багна виліз величезний носоріг, „палеоте-ріком“. Около шість метрів довгий, укритий грубезною шкірою мов панцирем, на носі два роги, що служать йому для оборони

і „праці“. Його улюблена пожива — солодкі дакти-леві оріхи. Почувши крик лінюха, носоріг знає, що це значить. Спішить у тому напрямку і скоро опинюється під пальмою. Найперше починає тер-тися до дерева. Потім по-чинає ним розхитувати і це для лінюха велика при-ємність. Нарешті носоріг добирається до коріння і за кілька годин дерево з лоскотом паде на зем-лю. Носоріг кидається на смачні овочі, яких лінюх не може їсти, а лі-нюх лежить далі, так, як упав.

Настає місячна ніч і озиваються голоси інших звірів. Деся поблизу чути голос „махерода“, давнього тигра, що кидається в голоді і на найбільшого звіра. Він зачув здалека рев лінюха і вибрався на лови. На лінюха він не дуже ласий, бо це звір худий і жиливий та й не дуже смачний. Тому тигр нападає на нього в крайнім разі. По дорозі розглядається за іншою доби-чею. От, летить там „птеродактиль“, шумлячи своїми шкіря-ними крилами, але його трудно дістати. Та ось лізе величезна черепаха з довгим хвостом, властиво подібна до ящірки. Тигр одним скоком кидається на неї саме в хвилині, коли вона за-грібує в пісок знесені яйця. Та ба! Черепаха в одну мить scho-вала голову під твердий панцир, якого не пробє і тигровий пазур, а тимчасом почала бити його хвостом, мов залізним ко-лом, аж тигр мусів зі стидом відійти.

Він побіг таки туди, де ревів лінюх. Здалеку побачив носорога і скочив на нього. Та не легка справа з носорогом. Він має на тигра спосіб. Поки тигр устиг запхати в його тверду шкіру свої кігті, носоріг побіг з тигром на хребті в своє багно, скочив і занурився. Тигр не може витримати довго під водою, то зараз пустив носорога і втік з води. Не лишалося йому нічого іншого, як узятися таки до лінюха.

А лінюх лежить, як лежав. Та не думайте, що він безсильний. Ось, тигр скочив на нього! А лінюх обняв його нагло своїми лапами і стиснув так, що в тигра і дух заперло. Почалася боротьба на життя і смерть.

Та нагло пішов пралісом страшний рев. Мов би сто громів загреміло. Цей рев опам'ятав тигра і лінюха. Обидва відскочили від себе. Тигр побіг у гущавину, а лінюх сперся на повалене дерево і ждав важко дихаючи.

З праліса, пробиваючи собі стежку, надходила череда мамутів, тих передпотопових слонів, двічі більших

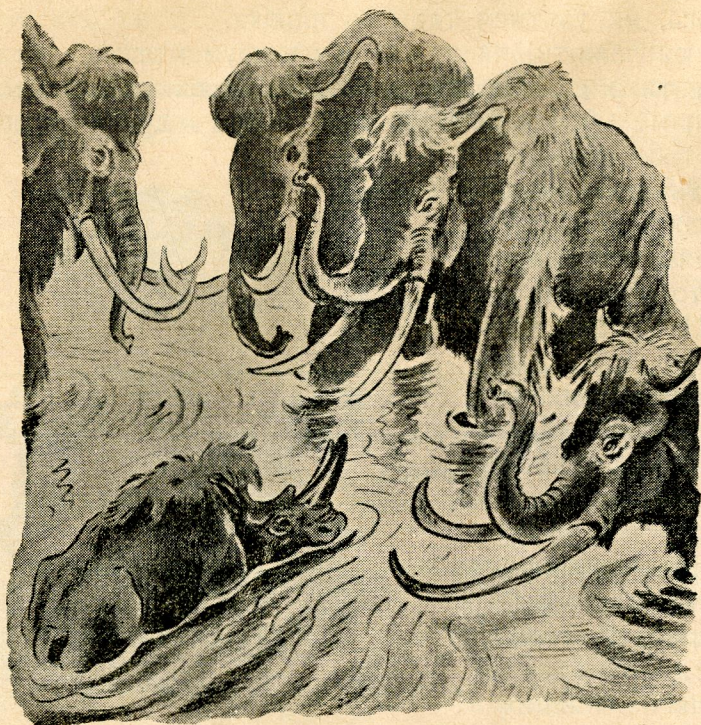
від нинішніх слонів і з багатшою шерстю. Вони йшли напиться солодкої води в потоці. Ішло їх двадцять чотири! Попореду провідник. Побачивши повалене дерево, мамут не звернув уваги на лінюха, тільки заревів страшенно а за ним і все товариство. Це був знак, що вони обурені на носорога, який нищить дерева з такими смачними для мамутів овочами. Рішили піти пімститися на ньому. Носоріг знав наперед, що мамути йдуть на нього. Та він не боявся. Чи раз він зводив з ними битву? Передусім він бігає швидше від них і може втікти, а зрештою захищається в багні. Та тим разом перелічився.

Мамути розділилися на два гурти і зайшли носорога з двох боків, двома півколами. Ба, він побачив, що вони влізли в воду і почали плисти до нього. Пробитися крізь них неможливо, бо вбють своїми носами, піти нурка не допоможе, бо мусить виплисти по хвилині. Та таки рішився прорватися. Шугнув на першого мамута — а той як махне рильцем і носоріг пішов

під воду. І що вигулькне, то другий махне — і так без кінця. Аж нарешті вплив носоріг черевом догори. Значить — мертвий. Тоді мамути лишили його в спокою і відійшли.

На вузькій стежці стрінули тигра. Той розлючений нинішніми невдачами, кинувся на першого з них. Та тільки підско-

чив, як мамут ухопив його носом, скрутив ним у повітрі і кинув на землю. Другий зараз став приголомшеному тигрові ногою на голову і було по тигрі. З тріумфальним ревом пішли мамути до водопою, а за хвилину все втихло. Втих і лінох, що стояв іще далі спертий до поваленого дерева.

КОЛИ ПРОЧИТАВ?

Читав батько в часописі,
Що він під Великдень
В сорок тисяч примірників
Накладу вже вийде.

На те мала Олюсечка:
„А коли ж то, тату,
Зможете ви сорок тисяч
Газет прочитати?...”

Я. В-ко.

Іван Марків.

Васильків рік.

(Образки з життя сільського хлопчини)

7. Василько помагає вбогим...

Минула ще одна прегарна, погідна осіння неділя. Василько не змарнував її. Рано був у церкві а пополудне провів з хлопцями то в городі, то в полі, то в лісі. Аж смерком прибіг додому. Ой, шкода, що та неділя так скоро минула... Але за тиждень буде знов неділя — потішає себе Василько — і може знов буде погода. А там уже впаде сніг і буде зима. І так минає пора року, одна за одною, і рік за роком, а Василько буде рости і рости, аж виросте великий і сильний, стане господарем, як його батько, а потім і постаріється так, як його дідуньо, що у вуйка живе. А бабуня вже померла...

От живе, живе чоловік та й мусить умирати. І чому воно так? Пощо живе чоловік на світі? І скільки то горя і біди він зазнає!

Василько вже знає про людське горе.

От, у сусіда нема що їсти. Недавно згинула в них корова і тому дрібні діти молочка не мають. Як може мала дитина без молочка жити? — питає себе Василько. Часто забігає він до сусіда й бачить, як мати поставить перед діти миску чир, а крапельки молока в ній нема. Діти сербали чир, бо були голодні, але вони не наїдалися ним і тому були бліді, личка позападалися. Бачив, як їх матері капали сльози з очей. Чого вона плаче! Ах, колиб він міг їм допомогти!

Василько біг до матери, розповідав, яка біда в сусідів і за хвилину йшов уже з горшком молока до сусіда. Василькова мати посилала Васильком молока до чир. Тож то була тоді втіха між бідними дітьми! Як вони дивилися на Василька, з любов'ю і якимось подивом. Аж йому ніяково було... А їх мати просто говорила: — Нехай Бог тобі в со-теро нагородить, люба дитино!

Або в того Захарка... Він сам каліка, інвалід з української війни. Має деревляну ногу. Бідний зарібник, швець-халупник. Мало-що може заробити, а родина їсти хоче. Василькові найбільше жаль малих дітей. Нераз і туди забіжить і що бачить?

Жінка інваліда лежить на печі, бо вже третій рік чомусь хорує на ноги, не може на них стати. А в колисці сидить хлопчик, блідий як полотно. Сидить і гризе вівсяний корж-ошипок. Хоч третій рік уже має, то ще не сидить.

— Господи, як то дивно на цьому світі! — думає собі нераз Василько. А той світ такий гарний! — Сонічко цілує землю, часом перепадає дощик, взимі біленькі сніжини прикривають усе довкола і також гарно. Але не всім людям весело. Недаром то батько приповідає, що пів світа скаче, а пів плаче. Колиб то він, Василько, скоро великий став та коби був багатий! Він уже знав би, на що він живе! На те, щоб усім було весело на світі. Він помагав би бідним. Усіми силами помагав би всім. Не ждав би, аж хтось прийде просити, але самий дивився б, кому треба допомогти. Бо дехто і стидається просити, воліє згинутися. Так, як той інвалід український... Він дуже гордий і

просити не піде, хоч гине з голоду. Приймає тільки те, що заробить працею рук. То такому варто допомогти, його діточкам щось принести, ніби в дарунку, ніби за роботу, щоб не вразити інваліда, бо він був Січовим Стрільцем, та ще й мабуть підстаршиною. О, таких вишукував би Василько і вже знав би, як їм допомогти!

Так мріє Василько, а тимчасом з радістю бере горщик молока і великий бохонець хліба, що мама передає для Захаркових дітей за направу чобота. І несе Василько молоко і хліб, приносить і ставляє на стіл. А Захарко дякує і раз наливає дітям молока. А ті сміються, радіють, голосніше говорять, стають жвавіші, мов би промінь сонця засвітив у хату. Цілком змінюються. А Василькові так мило, мило, начеб йому до грудей сонечко засвітило...

О, дай Боже, щоб його мрії сповнилися і щоб він міг колись допомогти усім убогим братам!

ПЕРША ЛЕКЦІЯ...

Славця знає, що недавно
Почалась наука в школі...
Щось подумала хвилинку
І говорить так Миколі:

„За малі ми ще до школи,
Але можемо школу мати, —

Я учителька, ти учень, —
Прошу чемно там сидати.“

Сів Микола на крісельці,
Книжку взяв собі у руку,
Славця вилізла на крісло
І почала вже науку.

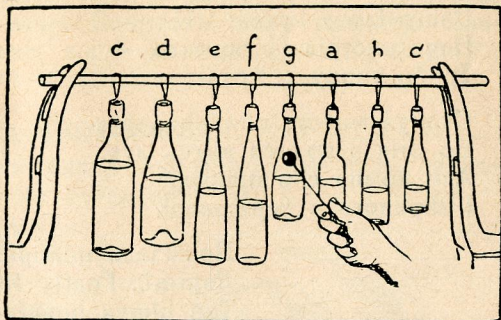
Перед нею на „катедрі“
Окуляри і чорнило —
І перо велике з гуски —
Цілу Славку заступило.

Славка строго навчає:
„Сісти тихо — і вважати!
І без дозволу мого
Не рушатись, не кричати...“

І здається вже Миколі,
Що і він до школи ходить...
Ця забава їм обоім
Тільки на добро виходить.

»Цимбали« із фляшок.

Зробимо собі фляшкові „цимбали“. До того потрібно вісім фляшок, тоненького шнурка і палиці. На поруччя двох крісел ставимо палицю, або ще ліпше залізний прут, і в віддалі 15 до 20 см., вішаємо на шнурках фляшку за фляшкою. Фляшки наповнюємо водою так, що крайня фляшка з ліва наповнена водою найповніше, до сімох осьмих (але ніколи не має бути повна), а слідуєчі фляшки мають щораз менше води.

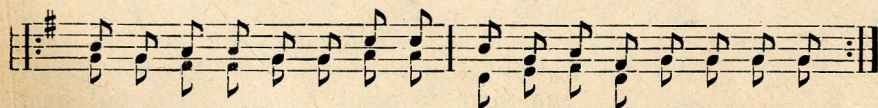
Як уже все приготоване, беремо коротку дерев'яну палочку або дерев'яний молоточок і граємо, бо фляшки різно заповнені водою, видають різні тони. Та передтим варто їх настроїти до якогось правдивого інструменту, щоб разом творили музичну скалю від низького до високого „с“. Коли якась фляшка не видає належного тону, треба їй води додати або відлити. На таких „цимбалах“ можете вигравати багато мелодій. Ану, спробуйте!

А. Цукорник.

Самохід...

(Забава зі співом).

Ходою

В са - мо - хо - ді по - до - рож - ні,

ма - буть це па - ни вель - мож - ні.

Їде, їде самохід,
Жене вихром на ввесь хід.
В самоході — подорожні,
Мабуть це пани вельможні.

Шофер в руках керму має,
Бачно на шлях поглядає.
Трубка трубить осторогу:
Тру - ту - ту! Всі з дороги!

А як бачить перешкоду,
Зараз він звільняє ходу.

А як шлях зовсім вільний,
Знову хід дає сильний.

Та часом таке стається,
Що чогось він зіпсується,
Тоді шофер оглядає,
Що потрібне, направляє.

Ось тепер вже самохід,
Чомусь нагло спинив хід.
Шофер глянув, що то сталося,
Бачить — колесо зломалося.

Він з тим клопоту не має,
Колесо нове вкладає,
Й дальше гонить аж задуло,
Мов нічого тут не було.

Їде, їде, аж тут: бах!..
Зашуміло у вухах;
Наче вистріл із гармати, —
Треба знову тут ставати.

Станув мотор, спинивсь рух,
Бо втік з колеса ввесь дух.
Але помпа є в пригоді
І зарадить в перешкоді.

Шофер помпу бере в руки,
Не багато є з тим муки:
Сюди-туди, все в порядку,
Самохід знов їде гладко.

Та не вїхали ще й милю, —
Станув мотор в одну хвилю.
Шофер каже: „Подорожні, —
Дальше їхати не можна!

„Не заїдем цієї днини,
Бо не стало вже бензини.
Не допоможуть скарги, жалі,
Хиба пішки ідуть далі...“

Позлізали подорожні:
Дарма!.. Годі!.. Як не можна..
Тай пішли пішком паниська,
Хоч дорога їм не близька.

Хід забави.

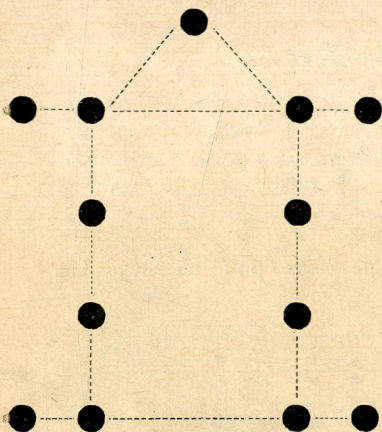
Будова самоходу: Вісім хлопців або й дівчат стають парами. Задні кладуть переднім обидві руки на рамена, або держаться руками в поясі. На місце коліс стає по одному хлопцеві і кожний вяжеться рукою в поясі з першою і останньою парою. На переді займає місце „шофер“, який тримає обидві руки випрямлені вперед, з затисненими п'ястками, наче держить стержень колеса самоходу. Перша пара тримається шофера руками за рамена. За подорожних вибирається двох малих хлопчиків, які сідають одній парі на шию. А може бути й без них.

Всі починають співати і рівночасно, під такт пісні, ступають вперед повним ходом.

До слів: „Зараз він звільняє хід“, — всі звільняють хід. — „Знову хід дає сильний“, — прискішують хід. До слів: „Чомусь нагло спинив хід“, — всі стають на місці, а одно переднє „колесо“ падає на землю. Шофер змінює „колесо“, ставлячи на те місце іншого хлопця, якщо

є більше учасників забави. Коли нема — той самий хлопець служить за нове колесо. До слів: „Дальше гонить, аж задуло“, — всі рушають з місця скорим темпом. До слова: „бах!“ — падає друге „колесо“, всі затримують хід. Шофер наслідує рухи помповання. „Самохід знов їде гладко“ — всі йдуть скорим ходом. „Станув мотор в одну хвилину“, — знову всі стають. „Позлізали подорожні“, — вони „злизать“. Всі розходяться і забава починається на ново.

Хоча забава має одноманітні рухи, — може бути цікава, якщо буде більше число учасників, що по черзі схотять бути „самоходом“. Можете виводити і на сцені.

ПРИРОДА В ЛИСТОПАДІ.

Відлітають: шпак, голуб синяк, зяблик, чайка, слуква, бекас, чапля, дика качка-чирка.

Прилітають із півночі, коли вже впаде сніг, та перебувають у нас до кінця лютого: крех, кривоніс, омелюх, квич, мишолов, снігур, горішинка.

На листопад цього року передбачують таку погоду: Зпочатку ясно й холодно, 4. і 5. дощово, від 6. до 8. погідно, від 9. до 22. слота, 24. і 28. дуже студено, потім погідно, а коло 30-го вітри.

Що буде в листопаді?

В листопаді дня убуває: на годину і 16 минут. Дня 1. листопада день має 9 годин і 58 минут, а 30. листопада день має 8 год. і 42 минут.

В листопаді дня 8., припадає **Свято Великомученика Дмитрія, а дня 21. листопада Св. Михайла.**

Листопад-Місяць Укр. Інвалідів. Складайте жертви на Інвалідів і помагайте вдовам та сиротам, щоб не терпіли голоду ні холоду.

Що сталося в листопаді?

1. листопада 1918 р. розпалася, в наслідок воєнних невдач, Австрійсько-Угорська монархія — а на її місці повстали окремі національні держави, які визволились з вікової неволі і почали жити власним життям.

20. листопада 1917 р. Українська Центральна Рада в Києві проголосила Українську Народню Републіку (самостійну Україн. Державу).

21. листопада 1921 р. Большевики розстріляли під м. Базаром на Волині 359 українських воїнів.

В XI-ї треба,
брате,
накапати.

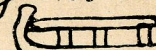
Вже холодна
зима, а
бідного нака..

Ой вже втеревшице
в , шукай,
братчику, -а!

Що жина-довбля
Микола

Добре, як в холодну
днину насиди
й , си ну!

Той хто повні
 має, хай
убогих спомогає

В XI і раз-2-3
готуй свої

Нам і мамі, ГОСПОДИНІ!

Тортик з яблук знаменитий!

Я все кажу, що кухарка
Добра буде з Марти!
Все щось вигадася добре
Й смачне не на жарти!

Нині в Марти гарне свято:
Татка іменини, —
Щось зготує особливе,
Не так, як що днини.

Взяла цукру дві й пів склянки
Й почала варити
У воді — води лиш склянка! —
Аж стало кипіти.

Тоді добрих яблук винних
Насікла багато,
Всипала в той сироп повно,
І стала мішати.

Так смажила терпеливо
(Батькові для втіхи!)
А як все те добре згусло,
Всипала оріхи.

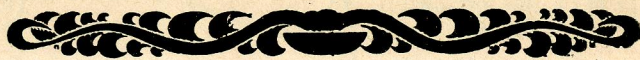
Шклянку краєних оріхів
До маси всипає,
Ще додала сік з цитрини
І перекладає.

Тою масою андрути
Гарно переклала,
І на стіл уже на „третє“
З усміхом подала...

Торт яблучний: фунт цукру, січені сікачем винні яблука, скільки
влізе в сироп, шклянку краєних оріхів, сік з одної цитрини, андрути на торт.

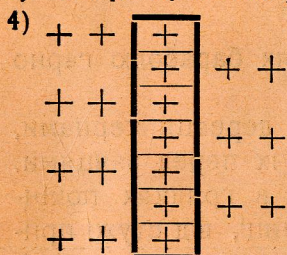
всім моїм Читачкам і Читачам у день
їхнього Ангела в листопаді: Артима
4, Яковам 5, Опанасам 6, Маркіянам
7, Дмитрам 8, Несторам і Всеволо-
дам 9, Параскевіям 10, Анастасіям
(хлопцям і дівчатам Настям) 11, Зи-
новіям (хлопцям і дівчатам) 12, Оста-
пам 13, Космам і Дамянам 14, Ста-
ниславам 18, Михайлам і Михайли-
нам 21, Вікторам 24, Йосафатам 25,
Пилипам 27, Матвіям 29, Григоріям 30.
Добра і щастя, як у лісі листя!

Чи відгадаєте

- 1) Сидить панна на грядочках, убрана в сто фартушочках?
- 2) Сім миль мосту, а по кінець мосту цвіт, — раді йому малі діти і ввесь Божий світ?
- 3) Чотири братчики-ровесники під одним капелюхом стоять?

На місцях хрестиків випишіть такі назви:

- 1) Такий птах. 2) Їдка комаха. 3) Затвір бочки.
- 4) Слово «іти» в третій особі. 5) Є в плоті.
- 6) Домашнє звірятко. 7) Що каже ворона?...

Букви на місцях хрестиків у квадратиках, читані згори вділ, дадуть назву інструменту па-
стушка.

Подав: Вол. Швак.

- 5) Напишіть нам, що тут хибно нарисовано, у цих 3 рисунках?
- 6) По яких містах України хотілиб подорожувати оці панове? а) І. Вик. б) Ів. Карх. в) Мир. О. Тижд.

Подав: Орест Коваль.

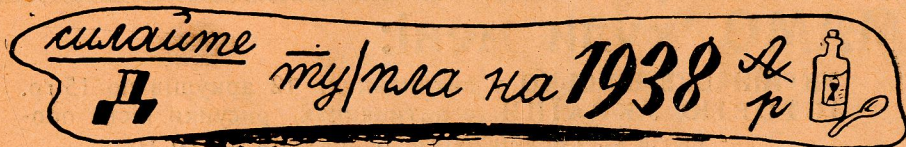
- 7) Що це таке: приходить два рази в «моменті», раз у «хвилині», ані разу в «році»?

- 8) Читай вперед, читай взад —
Усе вийде той сам склад.

Кожний із нас його має,
На світ Божий поглядає?

(Загадку 7. і 8. подав: М. Кумка).

Відчитайте цей ребус!

Увага! Відгадки цих загадок треба вислати тільки разом з відгадками загадок з чч. 9 і 10 найдалі до дня 15 листопада 1937.

ПАМ'ЯТАЙТЕ ПРО ІНВАЛІДІВ!

„СВІТ ДИТИНИ“ виходить раз у місяць
в обемі 32 сторін друку.

Умови передплати на рік 1937: В краю річно 4 зл.
піврічно 2 зл., квартално 1зл. Для Америки й Канади 1 доляр;
для Чехословаччини 25 кор.; для Румунії 200 леїв річно.
Адреса Редакції й Адміністрації: **Львів, ул. Зіморовича 2.**
Конто П. К. О. Львів, ч. 503.330. Телефон 257-87.

Листопад на селі.

На полі вже землю на зиму зорали, в кіпцях бараболу гарно покривали.

В саді обложили деревця тернами, щоб ухоронити їх перед заяцями.

В городі роботу в грядках покінчили, де є полуниці, від стужі прикрили.

Додому господар дрова з ліса дбає, із листя й соломи загату ставляє. Господиня праці має повні руки, хоч їй помагають і діти і внуки. Капусту шаткують, буде зо дві бочки, бо добра на зиму, так, як

огірочки. Прядуть, вишивають, і пісні співають, а діти на голос книжечки читають.

СТЕФАН ПАТИЦЬКИЙ

ЛЬВІВ, ЧАРНЕЦЬКОГО 10. — ТЕЛ. 295-54.

Машини до писання, до числення, до шиття — цикльостилі.

Представництво Кас Контрольних — National.

Частини складові до машин, прибори та додатки. Направа машин.

Девіза фірми: **НАЙДЕШЕВШЕ — СОЛІДНО — СКОРО.**

МАМО, купи мені:

УКРАЇНСЬКЕ ВІЙСЬКО у витинанках, 12 аркушів по 15 гр.

ІСТОРІЮ УКРАЇНИ у витинанках, рисунки після проєктів С. Гординського, 8 аркушів по 20 гр.

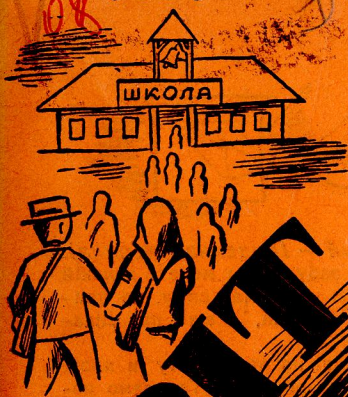
Орнаментований поділ годин 10 гр. — Годинник для дітей 15 гр.

Продають усі книгарні та крамниці з папером. Головний склад:

Книгарня Наукового Т-ва ім. Шевченка, Львів, Ринок 10.

27610

П-12. 526
1937-12

СВІТ ДИТИНИ

ЖУРНАЛ ДЛЯ УКРАЇНСЬКИХ ДІТЕЙ.

1937

РІК XVIII.

ГРУДЕНЬ

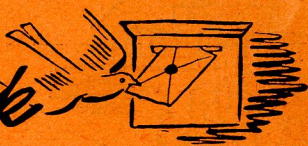
Ч. 12.

«СВІТ ДИТИНИ»

Lwów, Zimorowicza, 2

Пиши до нас листочок

Людмила Пілаївна в Кармен дель Парана (Парагвай — Південна Америка): Твій листик був мені дуже милою несподіванкою. Радію, що не забула про мене в далекій чужині. Певно скучаєш і за Волинею? На тій кольонії де живеш — немає снігу, не приїждить туди на санках Св. Миколай ані немає снігом вкритої Ялинки, а вже про Діда-Мороза — то ні слуху ні духу!

Посилаю Тобі всі числа від початку січня 1937 року. Гроші на передплату в листі прийшли зовсім добре. Пришли в той сам спосіб передплату і на рік 1938. Так само порадь Галі Лавриченко, щоби разом з Тобою надіслала передплату — а тоді дешевше винеє кошт оплати листа. Марки на листах наліплюй різні — бо я їх збираю.

Напиши більше про себе і про Вашу кольонію. Пришли якісь цікаві знімки, а я те все помішу на своїх сторінках, щоби всі читачі тут у Старім Краю могли пізнати, як там далеко за широкими морями живеться їхнім ровесникам і ровесницям. Тому не забувай про мене і пиши часто!

Галю Лавриченко поздорови від мене!

Орися і Орест Сенети в Мек-Кіс Рокс (Америка): Від Вп. Пані Кучерової з Карнегі я довідався про Вашу адресу і вислав Вам усі числа від початку року, але не знаю, чи вони дійшли до Вас?! Тому напишіть до мене листика, бо я дуже цікавий, чи Вам газетка подобається! Чи у Вашій місцевості є багато українських дітей? Старайтесь заохотити їх, щоби і вони запросили мене до себе. Здоровлю Вас широм!

Школярки «РІДНОЇ ШКОЛИ» в Амстердамі (Америка): Я стараюся познайомити Вас з Вашими ровесниками і ровесницями в Старому Краю при допомозі цих 2-ох світлинок, де Ви є в гурті з Вашим паном учителем і Отцем катехимом. Буду незвичайно радий, якщо всі Ви станете моїми приятелями і приятельками і позістанете зі мною у постійному зв'язку. Тому пишіть до мене листочки, кажіть мені, що Вас найбільше на моїх сторінках займає, які книжечки читаєте і що бажалиб знати про Старий Край? Я про те все буду Вам писати на своїх сторінках, Здорові були, мої любі Друзі!

ЛИСТИК „СВІТИКА“ ДО ВСІХ ЧИТАЧІВ І ПЕРЕДПЛАТНИКІВ!

Мої Любі Друзі!

Маю до Вас одно велике прохання, яке певно сповните. До всіх Вас прийде незабаром Святий Миколай і принесе Вам всякі даруночки. До мене Святий Миколай уже давно перестав приходити. Тому всі Ви, мої Любі Приятельки і Приятелі, станьте для мене, кожде зокрема, Святим Миколаєм!

Питаєте: — А як це зробити?

От як: — Ті, що ще не вплатили передплати за рік 1937 або і за попередні роки (а є таких ще досить) — нехай в дні св. Миколая надішлють мені переказами червоними, (що їх найдуть в тім числі) — вказану залежність в цілості (не на рати!)

Ті, що не найдуть в газетці червоних, виповнених переказів — нехай надішлють передплату на рік 1938. — переказами які мають в себе, або чеками ПКО.

Оце дуже, а дуже всіх Вас просить

„СВІТИК“.

ЗАМОВЛЯЙТЕ ВЕЛИКИЙ СПІВАНИК „ЧЕРВОНОЇ КАЛИНИ“

Монументальний збірник 229 найкращих пісень стрілецьких, історичних, побутових та обрядових на хори мішані, мужеські й жіночі в обробці всіх наших відомих композиторів — за редакцію д-ра З. Лиська. Це широкий і підібраний репертуар для всяких концертів, принагідних свят та інших хорових виступів. Це книга пісень, без якої не обійтись ні одному хорові, товариству в селі чи місті, ні одному знавцеві чи прихильникові рідної пісні.

Тверда, тривала оправа. Ціна 28-50 зол., опакowania і порто 1— зол.

Замовляти в Видавництві „Червона Калина“ Львів, ул. Зіморовича 12.

СІМДЕСЯТЬЛІТТЯ „ПРОСВІТИ“

Колись було темно, колись було сумно,
Мов чорная хмара ввесь нарід наш вкрила, —
Аж нагло „Просвіта“ мов сонце те ясне
Всім нам, українцям, той шлях освітила, —
Що просто веде нас до щастя, до долі,
До ясного сонця на рідному полі.

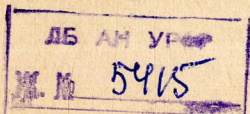
І темінь пропала, розплилися хмари,
„Просвіта“ почала народ освічати,
І стала учити, як в світі нам жити,
Права щораз кращі собі добувати, —
Позбутися горя і злої пригоди,
І жити по людськи, як інші народи.

І нам, малим дітям, „Просвіта“ мов Мати
Своє щире серце палке прихилила,
Дітьми піклуватись, на добре справляти
Мамів, батьків наших „Просвіта“ навчила, —
Сказала, що діти — народу надія,
І далі нас вірно теплом своїм гріє.

Вже рік сімдесятий у грудні минає,
Як зоря „Просвіти“ всім нам засвітила, —
Нехай же нам далі мов сонце те світить
На щастя і долю „Просвіта“ всім мила, —
Щоб скоро вже хмарка остання пропала,
Щоб світлая днина до нас завитала!

Як в полі під саявом промінного сонця
Ростуть, розцвітають прекрасні ті квіти,
Так ми розвинемось і сил наберемось
Під прапором ясным, під сонцем „Просвіти“, —
То ж кликнім всі щиро, українські діти:
На многії літа! Честь, слава „Просвіті“!

Юра Шкрумеляк

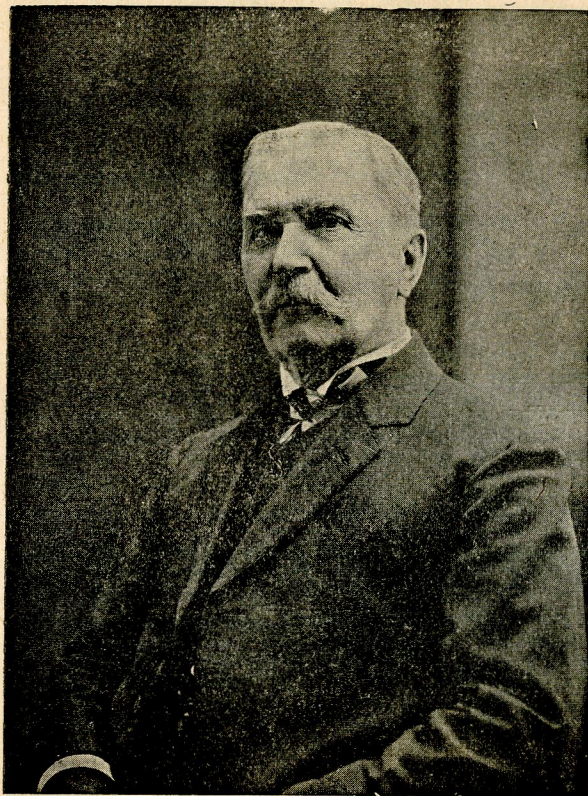

Лицар пісні і музики...

(Микола Лисенко 1842 - 1912)

Цього року минає 95 років від народження першого великого українського музика-композитора, Миколи Лисенка. Цього року минає також рівно 25 років від його смерті, бо упокоївся

Він дня 6. листопада 1912 р. (згл. 24 жовтня після старого стилю) у Києві.

М. Лисенко

Микола Лисенко — це один з великих українських діячів. Він поклав великі заслуги для відродження і зросту української свідомости в XIX-тому столітті. Це був преший український музик, що почав свою працю по солідній підготові і глибоких студіях за границею. Тому міг розвинути свій великий музичний талант усебічно для добра рідного народу. Вернувшись зза границі, Лисенко почав організувати хори і давати прекрасні концерти, якими захоплювалися не тільки українці, але й поляки та москолі і взагалі чужинці. Та головне значіння тих концертів,

з якими Лисенко їздив по Україні і по Московщині, полягає в тому: що тими концертами він будив народню свідомість і підбадьорював українців у ті тяжкі часи, коли москалі заборонили усякий прояв українського духа взагалі. Заборонили — указом російського міністра Валуєва 1876 року — писати і друкувати по українськи, заборонили виставляти українські штуки на сцені, бо хотіли москалі, щоб пропав і слід по всім, що українське. І власне хори і концерти Лисенка, якому навіть

москалі не могли завжди забороняти виступити на сцені, були самотнім знаком і доказом, що український народ живе і буде жити і невмирущий він, як невмируща прекрасна українська пісня. Сміло можна сказати, що те, що вчинив Тарас Шевченко своїм натхненим словом, доповнив Лисенко своєю піснею і музикою, щоб пробудити український народ та показати і перед світом велику духову культуру народу. Тому заслужено називають Лисенка лицарем пісні і музики.

Лисенко скомпонував незвичайно багато пісень до слів Шевченка й інших українських поетів, а також багато опер та опереток, як наприклад: „Утоплена“, „Тарас Бульба“, „Чорноморці“, „Наталка Полтавка“ й інші. Написав також три прекрасні дитячі опери: „Зима й Весна“, „Коза-Дерева“ і „Пан Коцький“. Перше видання „Кози-Дереви“ вийшло у Львові накладом „У. П. Т.“ в році 1893, а в 1923 р. видав цю оперу вдруге „Світ Дитини“.

Тому то в роковини смерті цього великого музика і громадянина клонять також українські діти свої голови перед світлою пам'яттю Лисенка, що мов той чарівний лицар з казки тонами своєї музики і пісні вичаровував кращу будучність і добру долю рідному народові*).

*) Хто з Вас, любі Читачки й Читачі, бажає більше довідатися про життя Лисенка — то нехай прочитає собі книжечку Д-ра Л. Кобилянського п. з. «Микола Лисенко» яка вийшла в «Популярній Бібліотеці Світа Дитини» і коштує 1 зл. Ї там багато гарних образків.

ЗИМА ІДЕ...

Сніжок пушистий
Білесенький, шклистий
До нас злетів —
На гори легенько
І ніжно — тихенько
Усів, усів...

Морози вже люті
Звідкіля взялися???
Грізні, грізні...
Примерз вже ставочок
І плай і гайочок
В півсні, в півсні...

Вже квіти появили,
Від зима сконали —
Скрізь сум і сум...
Вже сонцю не бути,
А ввечір не чути
Пташачих дум...

Гей, совги лаштуйте —
Лещета смаруйте —
Зима іде...
Сніжок легенький,
Як пушок біленький
Паде — паде.

Іванка Т. Савицька.

НАШ РЯТУНОК У „ПРОСВІТІ“

(Дитяча сценка в одній дії).

О с о б и: Братчик, Сестричка, Мати, Темний Дух, Просвіта.

Діється в темну ніч, у густому лісі. Двоє дітей заблукалося в піймї і шукають рятунку.

Я ва 1.

(Братчик і Сестричка)

Сестричка:

Ой, братчику, я вже боюся!
Почало вже смеркати, —
Ми щастя-долі не знайдемо,
Вертаймося до хати!

Братчик:

Не штука це тобі сказати:
»Вертаймося додому!«
Від ранку ж ми уже блукаєм
По лісі тут густому...

Автім — нема й чого вертатись!
Там нужда і недоля, —
А тут, так нам сказала мати —
Десь щастя є і доля...

Сестричка:

Це правда... Мати так сказала:
»Ідіть у світ за очі,
А може долю де знайдете,
Нім діждетеся ночі...«

»Бо в хаті вам добра не ждати,
Тут голод, холод, мука...«
Та я гадаю, це казала
Не мама, лиш розпука...

Тепер десь наша мати плаче,
І слів своїх жаліє...
Вертаймось, брате, я боюся, —
Дивись, вже ліс темніє!

(Робиться щораз темніше)

Братчик:

Шкода, сестричко, й говорити!
Ми краще поміркуєм,
Де тут на ніч знайдем притулок
І де ми заночуєм.

А рано вже, дасть Бог діждати,
Помолимося Богу,
Будемо помочі благи
І рушимо в дорогу.

Я чув, що Бог все радо слуха
Молитву ту дитячу...
Не плач, сестричко і не бійся, —
Дивися, я не плачу...

(втирає сльози)

Сестричка: *(бадьоріше)*

Це правда, брате! Може Бог нам
В пригоді тій допоможе...
Ходімо ж далі... Воля Божа...
Ох, поможи нам, Боже!

Я ва 2.

(Ті самі і Темний Дух)

Темний Дух: *(надходить зліва, по-
дібний до сонної зяви, цілий у
чорній киреї)*

Чекайте, діти! Звідки йдете?
Я дуже вас жалію...
Ходіть за мною, я по лісі
Ходити добре вмію...

Сестричка: *(злякано)*

Ой, лишечко! Це хто так дивно
До нас тут промовляє?

Братчик: *(заступає сестру собою)*

Не бачиш? Там стоїть під дубом...
Кирею чорну має...

Сестричка: *(скоро, голосним зляка-
ним шепотом)*

Ой, брате, я щось пригадала!
Скажу тобі це живо:
Колись я сон цікавий мала,
Предивне вздріла диво...

Що ніби ми отак обое
У лісі заблудили —
І враз якась прегарна діва
Нам стежку заступила.

І взяла нас тоді за руки
Й повела у палати

І стала нас якимсь солодким
Напитком напувати...

(придивляється Духові)

То може це... *(нагло)* Та ні! Та діва
Була пресвітла, ясна...
А це якась мара погана...
Ох, брате, ми нещасні!

Темний Дух: *(удає голос діви)*

То я, то я тобі приснилась...
Мені подайте руки,
Я поведу вас до палати,
Нема там горя й муки...

Сестричка: *(до Духа)*

А чом ти темна? Темна й чорна?
Та діва була біла!

Темний Дух: *(приступає ближче)*

Бо ніч тепер! Чи ти не бачиш?
Тому я почорніла...

Братчик: *(відважно)*

Як діва ти і йдеш із добрим,
Повинна ти світити!

Темний Дух: *(приступає ще ближче)*

Засвічу зараз, за хвилинку, —
Лиш дайте приступити...

Сестричка:

Ні, ні! Втікаймо, любий брате!
Або молімся Богу,
Щоб нас мара ця не зловила...

Темний Дух: *(хоче їх зловити)*

Не бійся, ні, немого!...

Сестричка і Братчик: *(кидаються тікати).*

О, Боже, Боже, поможи нам!
Рятуй Ти наші душі!
Не дай пропасти серед ночі
У чорній пітьмі, глуші!

(Темний Дух хоче їх наздігнати, та нагло заступає йому дорогу «Діва», ясна, пресвітла)

Я ва 3.

(Ті самі і «Просвіта»)

«Просвіта»: *(Діва на подобу Ангела, з книгою в лівій і зо смолоскипом у правій руці)*

Ні кроку далі, Темний Духу!
Тут шлях твій вже скінчився...
Вже досить ти над їх батьками
Знущався і глумився!

То через тебе їхня мати
Попала у розпуку
І цих дітей післала з хати,
Щоб не терпіли муку.

То через тебе їхній батько
Не знає, що робити,
Щоб діти ті щасливі були,
Щасливо вміли жити...

Тобі ж ті діти не піддались,
Вони про мене снили, —
За те їм щастя дам і долю
І скріплю їхні сили!

(Темний Дух поволі подається взад і зникає)

Сестричка: *(радісно)*

О, Боже, Ти почув ті просьби —
Дух темний утікає!

Братчик:

А перед нами красна діва
Мов сонце те сіяє...

Сестричка: *(до «Просвіти»)*

Хто будеш ти, преясна Діво,
Що в сні мені явилась?
Я чую, ти наш порятунок!
Вже мука нам скінчилась...

«Просвіта»:

Вгадала ти, моя дитино!
Бо хто мене полюбить,
Той щастя й долю певно знайде,
А нужду й зло загубить...

Я та, що світить серед ночі
І пітьму розганяє.
Я та, що учить людські діти,
На добре направляє,

Я та, що вас, дітей безсилих,
Зроблю панамі світа
І щастям долею наділю...
Я світло! Я «Просвіта»!

Сестричка і Братчик: *(разом)*

Скінчилось горе наше люте,
Що нас гнобило довгі літа, —

Бо засвітила серед ночі
На шляху нам »Просвіта«...

О, Діво красна, поведи нас
У рідну нашу хату
Там в темноті живуть кромішній
Наш батько наша мати.

»Просвіта«:

Уже я, діти, і над ними
Те світло засвітила,
Уже вас десь тепер напевно
Шукає мати мила.

Я книжку їм дала у руки,
А в книжці дивні чари:
Хто книжку любить, тому сонце
Засвітить ізза хмари.

Хто книжку любить, той оцінить
Велику міць освіти, —
Навчиться сам про себе дбати
Й про свої рідні діти...

Мати: (за сценою)

Діти мої, діти!... Діти, озовіться!
До своєї неньки, діточки, верніться.

Братчик і Сестричка: (кличуть)

Тут, ми, люба нене, тут на тебе
[ждемо,
Ми з тобою разом в ясну путь
[підемо!

Бо над нами стала Чар - Діва
[»Просвіта«,
Вона шлях той темний світлом
[нам освітить...

Мати: (входить, пригортає дітей)

Вже тепер я знаю, як дітей хо-
[вати,

Як дітей учити, як про дітей
[дбати, —

Бо та красна Діва, що вам тут
[з'явилась,

Там у темну нічку і мені при-
[снилась.

І принесла в хату світло і науку,
І прогнала з хати муку і розпуку.

»Просвіта«: (стає за Матір'ю, що пригортає свої діти, й піднявши високо смолоскип над ними, говорить поволі)

Любіть мене і будьте вірні
»Просвіті« так, як Мамі, —
До щастя й долі поведу вас
Преясними стежками!

Мати і діти:

Скінчилось горе наше люте,
Що нас гнобило довгі літа, —
Бо засвітила серед ночі
Усім нам дорога »Просвіта«!

(Заслона поволі спадає).

Юра Шкрумеляк

Відплата...

Дентист зуба витягає
Ромкові малому,
А як вирвав, казав вмитись
Тай іти до дому.

Але Ромчик почав скося
На зуб поглядати
Й каже: — »Пане, чи я можу
Собі цей зуб взяти!«

— Але-ж певно, — дентист каже —
Можеш його взяти,
Будеш, синку, цього зуба
На памятку мати!

Ромко чемно попрощався,
Додому вертає,
І на той зуб повну ложку
Цукру насилає.

— Так! — говорить — тепер можеш
Сам собі боліти,
А я тебе, препоганий,
Не буду жаліти!

Мих. Кумка.

9. Що Павлусеві Святий Миколай приніс.

То ж то була втіха, коли в день перед Святим Миколаєм сказав пан майстер Малий до Павлуся і до Ірусі:

— Збирайтеся, діти, підемо до міста! Та гарно вдягніться, по святковому!

Павлусь одягнувся у святкову одіж, так, як до церкви. Мав на собі новий козушок і нові чоботята та шапочку, а сорочка біленька та вишивана і ще й червоною стяжечкою застібнута. Іруся одягла свій народний стрій, у якому при кінці літа в Дитячому Садку виступала, як деклямувала віршики.

Цікаві були діти, куди, то батько іде з ними. А він нічого не каже, іде з ними вулицею мовчки, аж нарешті питає:

— А що ти хотіла б, Ірусю, щоб я тобі купив?

Іруся була заскочена тим питанням, бо батько ніколи не питався її, що їй купити. Тому пригадалася і не зараз відповіла. А батько сказав тимчасом, наче жартуючи:

— Не думай, що я справді тобі щось зараз куплю... Я тільки так питаю. Що ти хотіла б мати, щоб була рада і втішна...

— Ви знаєте, татусю, що я хотіла б мати — сказала тепер дівчинка. — Моя стара ляля вже дуже знищена і я казала вам про це ще давно... І саничок я не маю, щоб її возити. Є тільки візок та й той старий, а зрештою тепер зима, то возами не їздять... І книжку я просила б, таку з великими гарними образками. Вона зветься „Весілля Глогорожечки“...

— Го-го! Ти багато хочеш! — засміявся майстер. — А ти, Павлусю, нічого не кажеш?

— Я й не можу нічого сказати — сказав Павлусь. — У вас, таточку, мені так добре, як і в рідного батька, та знаю, що й не один рідний батько не є такий добрий для своєї дитини. Чого ж я можу ще хотіти?

— Ну, але скажи мені, що тебе втішило б завтра найбільше?.. — сказав майстер Малий.

— Правду сказати, то я вже стужився за мамою. Хотів би їх завтра бачити. Завтра Святого Миколая, науки в нас нема, то може я пішов би до мами в гості...

Власне я й тому питаю, що завтра Святого Миколая. І хочу вам сказати, щоб ви обидвоє

нині гарно помолилися до Святого, то може вам завтра принесе щось гарне. Бо знаєте, що Миколай приносить чемним дітям дарунки.

Ще йшли хвилину, аж опинилися перед домом, де був фотограф.

— Вступимо на хвилинку сюди! — сказав майстер. — Ходіть за мною.

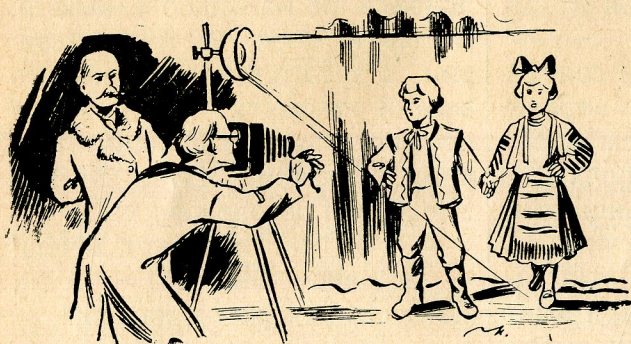
— Батько завів їх до фотографа. Діти цікаво приглядалися всьо-

жучи нічого одно одному, зараз повклякали перед образами та почали зтиха молитися. Іруся шептала так:

„Святий Миколаю, прошу Тебе, вибач мені, коли я була нераз нечемна, і принеси мені гарну нову лялю, санчата і гарну книжечку з образками, щоб я тішилася разом з Павлусем і щоб татко тішилися...“

А Павлусь молився так:

„Святий Отче Миколаю, Ти обдаровуєш чемних дітей дарунками. Мені нічого не бракує, бо в мого прибраного батька, пана майстра Малого, мені дуже добре. Але маю до Тебе, Чудотворче, одну велику просьбу: Щоб я завтра міг, у Твоє Свято, по-

му, а батько сказав тимчасом до фотографа:

— Добродію, прошу зняти цих двоє дітей, але гарно!

Фотограф приготував апарат та й уставив Павлуса та Ірусю оподалік. Майстер казав їм узятися за руки і весело дивитися в апарат. Фотограф тільки цокнув і сказав: „Дякую! Завтра буде готове!“

Вийшовши від фотографа, пішли просто додому. Та перед домом майстер сказав:

— Ідіть, діти, до хати, а я ще заверну в місто, бо забув про щось...

Діти побігли до хати і не ка-

бачити свою любу маму, бо вже зо два тижні її не бачив.“

За якої пів години прийшов майстер додому. Він був дуже веселий і втішний, хоча говорив дуже мало. Вони всі по-вечеряли і скоро пішли спати, бо рано треба було йти до церкви.

Павлусь спав твердо і збудився, аж як був білий день. Та властиво не збудився він сам. Збудила його Іруся. Тільки відкрив очі, аж бачить, а перед ним стоїть Іруся, ручки тримає чомусь за плечима і питає:

— Павлусю, а що тобі приніс Святий Миколай?

Павлусь не зрозумів її, та тільки всміхнувся й запитав:

— А тобі що, Ірсю?

— О, мені багато приніс! Дивися!

І дівчинка показала свої дарунки, що тримала в руках. Гарні малі санки, а на них чотири книжечки з образами і велика ляля.

— Бачиш? Усе маю, що вчора просила... А ти подивися під свою подушку, що тобі приніс Святий...

Павлусь думав про інший дарунок, але заглянув під подушку і оклик радості вирвався йому з грудей. Під подушкою був пакуночок. Павлусь розвинув його і знайшов там чотири книжечки з написом: „Історія України“, великі чотири яблука і картку паперу. Він дуже втішився цими дарами, але зацікавила його картка. Розгорнув її і прочитав на ній такі слова:

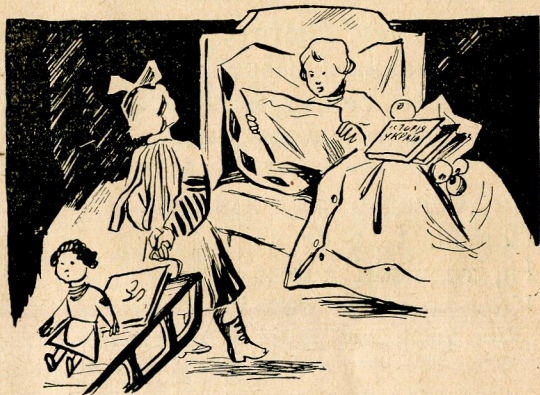
„Щира молитва завжди буде вислухана. Крім цих дарунків принесе Святий Миколай чемному Павлусеві також те, про що він учора так сердечно мріяв...“

Не дочитав іще Павлусь тієї картки, коли на дворі задзвонили дзвінки і перед домом

стали сани. Ірся кинулася до вікна і закликала радісно:

— Павлусю, Павлусю, твоя мати приїхала! То татко вислали раненько санки по маму!

За хвилину відчинилися двері і до кімнати ввійшла мати Павлуся.

— Мої дорогі діти, як поживаєте? — питала Павлусева мати, пригортаючи Павлуся й Ірсю. — Я не мала ще такого гарного Свята, як нині...

— І я не мав ще такого дарунку від Святого Миколая! — сказав Павлусь.

— Дай Боже так усім дітям, як ви маєте! — сказала щиро мати.

— Дай Боже!... повторив пан майстер Малий, що ввійшов на ті слова, до кімнати, радий та веселий.

(Далі буде).

СВЯТИЙ ОТЧЕ МИКОЛАЮ!

Дуже Тебе прошу — принеси мені в тім році книжечку:
„Пригоди Юрчика Кучерявого“.

Святий Миколай іде...

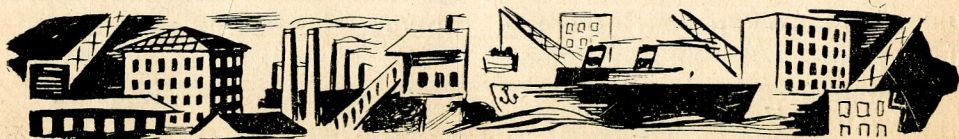
Тихо. Нічка. Світять зорі.
Сніг біленький мерехтить.
За селом, ген, там під лісом,
Деся дзвіночок гомонить.

Чи господар то спізнівся,
Поспішає до села?
Ні, то лісом ледви чутно
Каравана йде свята.

Попереду ангелятко
Дзвонить жваво у дзвінок,
Далі йде дідусь поважний,
Тягне сани за шнурок.

На санках тих ангелятко
Дивних скарбів береже,
За санками третій ангел
На лещатах жваво йде.

З гаю вибігли зайчата,
Поставали на лапках:
„Миколай везе дарунки,
Чемним дітям, на санках...“ (ю)

В країні чорних діамантів

(Про копальні вугілля на Шлезьку)

Майже кожне з вас їхало вже певно залізницею і певно кожне за кожним разом, коли надіждає залізниця, стає й цікаво приглядається тому вузеві залізних возів, що суне з великою швидкістю по залізних шинах. І певно всі подивляєте нераз, яку то велику силу мусить мати така локотива, що тягне нераз і під гору довгу валку вагонів, наладованих усяким добром або переповнених подорожніми. Але чи подумали ви коли, звідки локотива бере ту силу — а також кожна інша парова машина?

Цю силу дає локотиві кам'яний вугіль.

— Яким чином? — питаєте.

— А таким, що паляч палить у локотиві кам'яним вугіллем, це вугілля скоро розпалюється, витворює величезну гарячу і від того скоро

зачинає кипіти вода в кітлі; а коли кипить вода, тоді бухає пара; ця пара впадає з великою силою в відповідні комори в яких є толоки, та порушує ними, а що толоки получені з колесами, то льокомотива і вагони починають їхати.

Правда, можна б палити в льокомотиві і в кожній іншій машині також деревом, але того дерева треба було б незвичайно багато. Воно зайняло б у поїзді багато місця і з ним було б дуже багато роботи, бо на витворення такого тепла, щоб закипів величезний котел води в льокомотиві, треба дерева кількадесять разів більше, як вугілля. Отже вугілля порушує льокомотиви, кораблі й інші парові машини, а також є знаменитим матеріалом до палива в печах по домах, головню в містах. Без вугілля годі собі уявити якунебудь фабрику, бо великій фабриці не міг би й настарчити стільки дерева, щоб приводило всі кітли до кипіння і машини до руху. Це все робить камяне вугілля, той незвичайно цінний і добродійний для людства мінерал, з якого витворюють ще й інші корисні речовини, як от: газ, смаи і т. п. Недаром називають вугілля «чорними діамантами», бо справді камяне вугілля для людини вартніше і кінечніше, як діаманти.

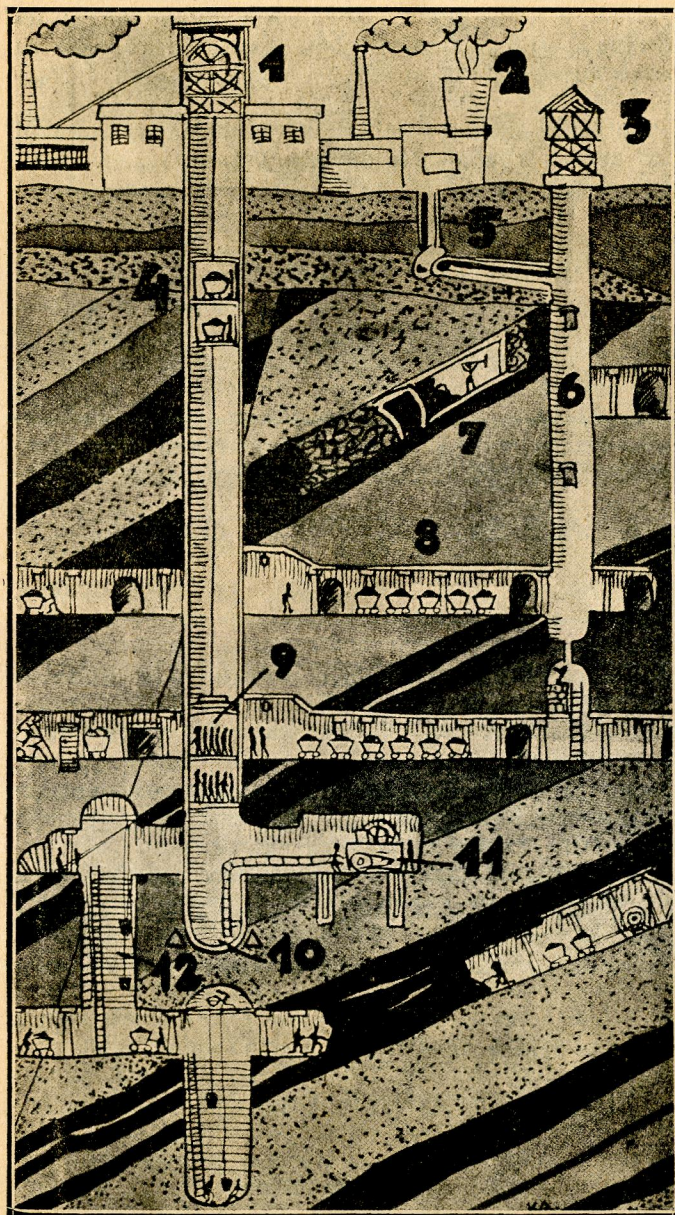
Варто знати кожному бодай дещо про те, звідки береться камяне вугілля і як його добувають. Камяне вугілля — це властиво дерева і взагалі рослини, що росли колись, у прадавніх часах, на землі. Правда, що дивна річ? А як перемінилися ті рослини в вугілля?

Через різні перевороти і великі пригоди в природі, так звані «катаклізми», колись цілі ліси, а властиво праліси звільна або й нагло западалися під землю, опинювалися на дні багна, чи ріки, чи моря, вкривалися намулом і піском, повітря не мало до них доступу і тому вони не гнили. Замість гнити, вони почали тверднути і замінятися в вугілля. На верствах вугілля в землі пізнати часто навіть те, з якого воно дерева повстало. Часто бачимо на куснях вугілля відтиски папороти або листя. Вчені нриродники вміють також обчислити вік кожного роду вугілля і знаємо нині, що чим старше вугілля, тим чорніше, тим твердше, а тим самим цінніше, бо найліпше на паливо.

Сотні тисяч, а може й міліони років, пролежали ті пропаші дерева в землі, заки перемінилися на вугілля і поки випадково попала на їх слід людина. Та коли вже знайшла їх і переконалася про їх вартість, почала добувати той підземний скарб і використовувати його для свого добра.

Як добувають вугілля? Вугілля копають в землі, часом дуже глибоко. Копальня вугілля приспособлена так, що глибоко в землю провадять вузькі ями, ніби криниці, звані шахтами. Тими шахтами у відповідних кошах, т. зв. «віндах», опускаються робітники до роботи; тими шахтами також видобувають викопане вугілля наверх. У різних відступах чи висотах лучаться шахти з бічними хідниками копальні. Ці бічні коридори — то штольні. Вони бувають поземі або й скісні і в них копають вугілля, а окремі візки, часом навіть електричні залізнички, доставляють викопане вугілля до шахт і вінд. Над шахтою є вежа, де знаходиться машинерія, що опускає вінди вниз і витягає наверх, відповідно до потреби. До нутра копальні доходять також вентилятори, що прочищують повітря. В копальні є також електричне світло.

Робітник лупає вугілля кайлом, дзьобакон і молотом. Викопані маси вугілля забирають на візки, а вижолоблені діри-печери заповнюють камінням, щоб земля не завалилася. Штольні і шахти зміцнені дубовими стовпами, бетоном або муром, чи навіть залізом, щоб не було нещастя.

На цім рисунку бачимо копальню вугілля (і кожную іншу) у перекрою: 1) Вежа, що опускає і витягає вінди з людьми і вугіллям. 2) Продувний комин (для вентиляції повітря в копальні). 3) Замок (щоб не втікало чисте повітря, допроваджене згори). 4) Віндова шахта. 5) Провідник для повітря. 6) Шахта для проводу повітря і на випадок нещастя. 7) Скісна шахта. 8) Одна з поземних штолень, де видно малі візки, т. зв. «песики», для доставки вугілля до вінди. 9) Робітники опустилися в вінді до штольні і розходяться до праці. 10) Копальняне багно. 11. Машина, що випомпує воду з копальні на поверхню землі. 12) Тут видно, як доставляють відра з вугіллям з нижчих штолень до горішніх і до візків. — Темні смуги, що йдуть навскіс, це слої або так зв. »жили« вугілля.

Незвичайно важка і небезпечна праця копальняного робітника-гірника. Робітник працює часто при великому горячі, так, що мусить працювати майже нагий, а томить його ще більше й те, що часто мусить працювати на колінах або й лежачи. А які небезпеки трапляються робітникам! Нераз урветься вінда, паде в пропасть, а всі, що в ній були, гинуть, або стають на ціле життя каліками. Нераз ошоломлюють робітників трійливі гази, які часто і вибухають та запалюють копальню з людьми. Бували випадки, от як тому кілька літ у Чехах, що частину

торіючої копальні мусіли скоро замурувати разом з робітниками, щоб огонь не перекинувся на цілу копальню і не спалив усіх робітників. Часто обсунеться на робітника земля, нераз затоплює копальню вода, коли прорветься крізь стіну до штольні або шахти. І мало тоді помагають окремі машини, що помпують непотрібну воду на поверхню землі. Та на місце погибших ідуть живі робітники, яких не відстрашує доля попередних, бо мусять заробити на хліб. Ідуть мов на війну з заздрісною землею, що не так легко дає виривати собі свої скарби.

Де є найбільші поклади і копальні вугілля в Польщі?

Вони зосереджені найбільше в південно-західній Польщі, а саме в воєвідствах: шлезькому, келецькому і краківському. Головні копальні на Шлезьку (де копають також руду залізну й інші мінерали). Там цілі полоси краю вкриті вежами, що здалеку вже дають знати про копальню. Там десятки тисяч робітників опускаються ранком під землю, щоб добувати «чорні діаманти», бо на цей мінерал ждуть сотні поїздів, що один за другим вивозять вугілля з терену копальні і розвозять по всіх сторонах краю, щоб роздати його ненаситним печам у фабриках та домах.

В цілій Польщі добувають річно понад 40 мільонів тон вугілля, отже Польща стоїть під оглядом багатства на ту копалину на п'ятому місці, по Америці, Англії, Німеччині і Франції. Завдяки багатству на вугілля може розвиватися в краю промисловість, бо фабрики можуть працювати тільки, — маючи подостатком вугілля. Решту вугілля, неспотребованого в краю, вивозить Польща за границю на продаж і це скріплює дуже сильно державну скарбницю.

Крім камяного вугілля є ще так зване «буре вугілля», себто «молдше» від камяного і не таке чорне та тверде. Його верстви подибуємо в нас коло Рави Руської (Потелич), Жовкви, Золочева, Коломиї (Мишин і Ковалівка), Снятина (Джурів і Новоселиця, де є перша українська копальня вугілля). Подібні родовища вугілля є і на Буковині та Закарпатті.

Найбільші зложі камяного вугілля в Європі знаходяться в Англії, головнo в південній Валії та в північній частині графстві Нюкестль. Саме цим багатим покладом «чорних діамантів» завдячує Англія розвиток свого промислу, який веде перед у всьому світі і тому то навіть прозвано вуглевій басейни Англії — «Чорною Індією».*)

На Україні є головні поклади першорядного камяного вугілля в Донеччині. Там добувають, подібно як у Польщі, понад 40 мільонів тон річно найкращого вугілля, званого «антрацитом».

Коли з вас буде хтось на Шлезьку, то радимо відвідати якусь копальню вугілля і поглянути, з яким трудом добувають робітники ті чорні діаманти на поверхню землі. Часом бувають і збірні прогульки на Шлезьку до копалень; у такій прогульці варто взяти участь, бо можна з неї багато навчитися.

Шлезьк — це найбільш промислова дільниця Польщі, яка скупчує в себе великі промислові підприємства і становить ядро добробуту держави.

*) Хто бажає довідатися про перші копальні камяного вугілля в Англії — то нехай прочитає собі повість Юлія Верна п. з. «ЧОРНА ІНДІЯ» — а довідається звідтам багато цікавих відомостей про вугіль. Ціна книжечки 2'50 зл.

Гірник

Рано-досвіта вже я зіжджаю
На кількасот метрів глибоко,
Де ні зорі, ні місяць не сходять,
Ані сонця не бачить там око.

На дні шахти до штольні звертаю,
Там під чорною стану скалою,
І працюю, працюю, працюю,
Із землею стаю там до бою.

Чи на світі погода, чи слоти,
Чи там вітер, чи тихо, мій друже,
В нас однаково завжди в копальні,
До погоди нам, брате, байдуже.

Чи на світі там літо гаряче,
Чи мороз білу землю стискає, —
В нас у штольні неначе у пеклі,
Піт гарячий із мене стікає.

Нам музика в ухах однакова:
Молотки, дзьобаки і долота...
Кайло іскри до скал твердих креше,
Ой, не легка то, друже, робота!

Та хоч часто падемо з утоми,
Нас та думка крилата скріплює,
Що на вуголь той чорний, блискучий,
Цілий крэй наш і світ весь чекає.

Якби наші удари замовкли,
Якби працю ми покинули нині,
Завтра поїзди в світ не пішли би,
Завтра стали би всюди машини.

Отже мусимо, мусимо, брате,
Чорний вуголь з землі вибирати,
Щоб скоренько на тії візочки
Можна було його насипати.

А з візочків у відра, у коші,
І в великі залізні вагони, —
Їдуть поїзди повні до фабрик,
Їдуть скоро мов на перегони.

Загудять там великі фабрики,
З коминів дими йдуть аж до неба,
Скільки вугля що день там згоряє,
І все треба ще й треба і треба.

Ба, що вкраю не встигнуть спалити,
В пароплави великі ладують,
За границі везуть ген далеко,
Чужі люди той вуголь купують.

Всім потрібна та наша робота,
То ж від неї піти я ве смію, —
І працюю, працюю, працюю —
І скріплює мене та надія,

Що як виїду вже по роботі
На світ білий, там жінка і діти
Привитають мене мов із гробу —
І всі спільно будемо радіти...

Ну, а як... А як... лихо скоїться
Й тут при праці віддам свою душу...
Вибачайте, усі мої рідні...
Наша праця конечна... Я мушу!

Юра Шкрумеляк.

„НАРОДНА ТОРГОВЛЯ“

має у своєму складі, на Личаківських двірці,
найкращі сорти камяного шлесського вугілля!

Іван Марків.

Васильків рік.

(Образки з життя сільського хлопчини)

8. Василько дбає про птахів...

Одного дня, при кінці листопада, Василько прокинувся рано і виглянув крізь вікно, а там біло-біло... Мовби хто білим рядом все подвіря і весь город укрит! І на деревах такі біленькі кучми! Здалека мігби хто подумати, що то дерева так рясно зацвіли. Ага! Де їм тепер до цвіту! То такий сніг за одну ніч упав і все побілів. Прийшла зима... подумав собі Василько. А друга думка була — про саночки.

Чудові саночки має Василько. Зробив йому ще минулої зими один майстер. Полози із груші, позадирані догори, гладенькі наче скло. То ж то наїздився ними тамтої зими! І тепер так буде, ніби чому ні?

Одягнувся Василько по зимовому і вибіг надвір. Го-го! То таки не на жарт снігу напало! По кістки! І ще падає. Звідкись горобчиків на подвіря наліталося. Та диви, тут і жовтогрудки є і сороки довгохвості. Крутяться коло курок та хапають у них кусники бараболі і зерно й окрушинки хліба. А там і пестрі щигли сновигають по будяках, що стирчать під плотом зпід снігу, та зеренця з них видовбують.

А де ви літом були? — подумав собі Василько. Еге! Літом! Вони літом по полях та лісах літали, бо всюди поживу мали. А тепер сніг позакривав, то пташки до села позліталися, бо біля хат завжди щось знайдуть. Бідні пташки! Ні хатини, ні поживи, ні притулку. Та ще добре, що морозу нема. А як мороз потисне, то біда. Треба помогти пташатам.

Василько вибіг до сіней і виніс жменю підрешетиння, того дрібного зерна і полови, що крізь решето при чищенні сиплеться. Сипле він те зерно на сніг — а пташата дзюб, дзюб... Правда не всі відразу. Вперед скаче одно, хапає обережно зерно, потім друге, третє пташатко, а як осмілилися, то всі гурмою обступили хлопця і тільки дзюбками ковтають.

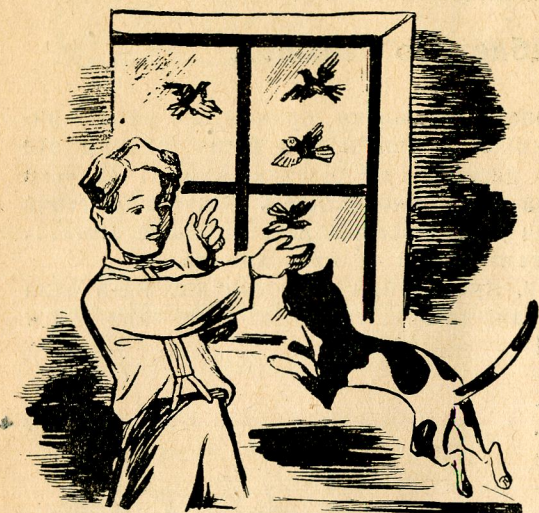
Видзюбали все, Василько біжить до сіней, щоб іще винести зерна, дивиться, а там пара пташат попід дах фуркають.

— Пождіть, пташата, я вас до хати пушу...

Відчинив хатні двері, а пташки справді до хати фур! і відразу в вікно. Стали битися крильцями до шиби, падають на лаву і знов підлітають на вікно. Налякалися, де вони опинилися. Якось половив їх

Василько і при тім добре насварив на kota, що вже засичав на птахів та хотів їх собі на снідання вхопити. Держить він пташатка в руці і чує, як їм серденька бються. Тьох-тьох... Що з ними зробити? Ану,

пущу їх щераз на хату, може привикнуть і лишаться на зиму. Та де там! Лиш він їх пустив, а вони знов у вікно. Мало шиб не вибили. Не хочать у хаті бути, на волю рвуться. Знов половив їх Василько і випустив надвір. Фуркнули йому з рук і поминай, як звали!

Таки треба птахів на волі доглядати та їм помагати. Про вас, пташата, вже не забуде Василько, так, як не забуває про вбогих сусідських дітей. Не забуде про вас і при своїй забаві з хлопцями, там на горбку, коли візьме свої санки та піде на пополудне спускати-ся згори в долину. Не забуде, і ще й товаришам пригадає. Бо

він розумний хлопець. Знає, яка велика людям з пташат користь і що їм варто за те помогти люту зиму перебути. Щоб могли на весні далі щебетати та всяких шкідників у господарстві, в полі й лісі вигублювати. Коби всі хлопці й дівчата знали так само про це і так само опікувалися пташатами!

(Далі буде).

НА СВЯТОГО МИКОЛАЯ...

В повну чарів ніч грудневу
Як вже в небі поснуть духи...
Топчу стежечку рожеву,
Де іскряться срібні пухи...

Часом торкну малу зірку —
О! йдуть іскри брилянтові —
Обсипають щедрим блеском
Саночки мої чудові.

Ах, яка чекає праця —
Бо діток у нас багато —
В віллях, домах, сутеринах...
І в курних простеньких хатах —

А де добрі, чемні діти —
Ангели з книжок читають,
Букви там — це ніби квіти,
Ясним блеском любо сяють...

А як хто крикун, лінивий,
Чи не слухає рад мами —
Тому в книзі протокольній
Лиш темніють чорні плями.

Чорта лютість превелика
Вже бере на чемні діти,
Що різок для них замало —
Що у книгах вчинки — квіти —

Але час не на балачку —
Зорі вже зійшли на небі —
Хоронителі — ангели
Стануть нам в цю ніч в потребі —

В нічку чарів очікування —
Пісня в небо нишком лине —
Зорями синіє небо —
Ранком ясне ще і сине. —

Іванка Т. Савицька.

Володимир Хронович

Як то мандрував «Світик»...

(Оповідання «Світика», що йде до дітей вселюдної школи в Тучапах повіт Снятин).

(ПРОДОВЖЕННЯ).

До придорожньої будки, в якій перебирає попелюницький листонош пошту, добилися ми ледви на десяту годину, переїжджаючи навіть попід саму школу в Тучапах, в якій вже й відбувалася наука. При будці тимчасом мали ми бути на сему й тому не застали в ній нікого. Будка з пів кілометра за селом, бо Попелюники на боці від гостинця й листонош чекав там на нас до девятої. Довше чекати вже не міг, бо бідака замерзав.

Повезли тому мене в мішечку дальше, аж на пошту до Джурова. Там дали знати про наш приїзд телефонічно до Попелюник і щойно пізнім вечором дістався я на полички попелюницької пошти. Натерпівся я при тім всім і наслухався доволі. Від шофера й пасажирів, від дядька, що віз саними, та від попелюницького листоноша, який мене під вечір забрав із чужої пошти. Це також цікава історія, про яку може ще колись розкажу, але не тепер. Вона ж не весела, а я знов засмучувати вас не хочу. На разі тільки часом, згадавши пережите, шепочу собі зтиха за батьком Тарасом:

»Слава Богу, що минуло.

А те, що минуло, не згадуйте, пане брате»...

На поличці попелюницької пошти сидів я з ріжними іншими газетами й листами рівно чотири дні з половиною й нудгував там шалено.

Приходили, правда, люди й почтар видавав їм ріжні пересилки, але не з нашої перегородки. До моєї тільки що дня докидував, так, що п'ятого дня ранком мене вже таки добре притиснули і я почав гніватися.

— Як то? — міркував я невимовно вже огірчений. — Не вже ж діти позабули, що мене заперенумерували? Не вже ж мене тут так довго залишать?

На жаль, не відповідав ніхто. Свистав тільки за вікном вітер, а деколи й сам молодий почтмайстер, та тільки й розради було моєї.

А за ніч знов — то вже ліпше й не згадувати. Якомусь маленькому сотворінню з довгим хвостиком засмакував мій клей на опасці, в якій я лежав, і давай його зубочками обгризати. Щастя ще, що я лишень крайчиком виставав, а то було б мене перегризло на січку.

Та вже найбільше таки гризли мене різні думки.

— Господи, що це? — думав я тоді далше. — На моїх сторінках тільки оповідань і віршиків, тільки образків, загадок і дотепів, тільки ломиголовок, а тут така „ігноранція!“ Мав пан редактор також кому висилати мене — та таким легкодухам!...

(Далі буде).

АЛЬБОМ „СВІТИКОВИХ“ ЧИТАЧІВ

„Рідна Школа“ в Амстердамі...

Шкільна дітвора «Рідної Школи» в Амстердамі, (Америка)
— зі своїм учителем п. Степаном Цюпкою. —
Майже всі вони є передплатниками і читачами «Світика».

Що за мила це громадка
На цих гарних образочках!
Бодрість, юність в бистрих очах,
Любий усміх на усточках!

Мов дві китиці пишненькі,
А в них гарні живі квіти!
Це в Америці далекій
Наші, українські діти!

В «Рідній Школі» в Амстердамі
Вчать діти ці пильненько,
Вчать на людей свідомих —
На потіху батька й неньки.

Поміж ними, мов в віночку,
Їх учитель щирий, вірний,
І духовний провідник їх —
Вчать вони цей гурт примірний.

Гурток дітвори «Рідної Школи» в Амстердамі, по Св. Причастю
зі своїм катехитом о. М. Марковом ЧСВВ.

А що діти це свідомі —
На світліні доказ певний:
У руках їх любий «Світик»,
Їх приятель щирий, ревний.

Чесьť ровесникам далеким
Й опікунам їх щиреньким!
З Краю Рідного привіт шлем
Тим ровесникам миленьким! ю. ш.

Пригода цікавого ангелятка.

Так, так! — говорив сам до себе Св. Миколай, поглядаючи одного грудневого дня крізь небесне віконце на землю... Так, так, уже наближається мій день, 19. грудня, коли мені треба вибиратися на землю до чемних діточок з дарунками... Цікавий я, як тепер поживають ті діти? Всі діти мені любі, та особливо ті українські діточки. Подобається мені, що вони не так дуже прагнуть ласощів і забавок, як цікавих книжечок. Їм тільки якнайбільше книжечок подати, то їх розкіш, Та на жаль трапляються і між ними нечемні. Минулого року було таки ще досить нечемних, а цікаво, як вони жили цей рік. Подивлюся до книги, де списані імена всіх дітей і їх учинки...

Святий Чудотворець приступив до великої книги і почав її карткувати. Його обличчя то розяснювалося, то заходило

смутком наче хмаркою. Залежно від того, що вичитував у книзі біля імени кожної дитини.

От, Маруся Гробельна... Вона тамтого року не дуже тішилася моїм приходом, бо знала, що нічого не дістане. Мама не слухала, науки не пильнувала, річей не шанувала... То і не могла нічого дістати, бо справедливість мусить бути. Добре ще, що в останній хвилині пожалувала свої поведінки і почала мене перепрошувати. За те бодай різги Антипка їй не дав, то й сорому не зазнала. Але цього року вона, як бачу, вже поправилася. Взяла себе в руки. Мати вже хвалить її, й учителі

хвалять. Треба буде принести їй усі чотири томики „Історії України“, бо все про них згадує...

— Але цей Грицько Пугач дуже мене засмучує. Минулого року дістав довгу різгу від Антипка і бачу, що й цього року не заслужив на щось ліпше. Жаль мені його мами, що нераз плаче через нього, а він ще й сміється з того...

— Ну, але Юрко Зарічний несподівано змінився і став чемним хлопцем. Брав різги через три роки, та тепер

Антипко мусить про нього забути. Тепер на мене черга дати йому гарний дарунок. Дам йому **„Тихе Слово“** Івана Липи і **„Казки 1001 Ночі“**, бо він дуже любить казки.

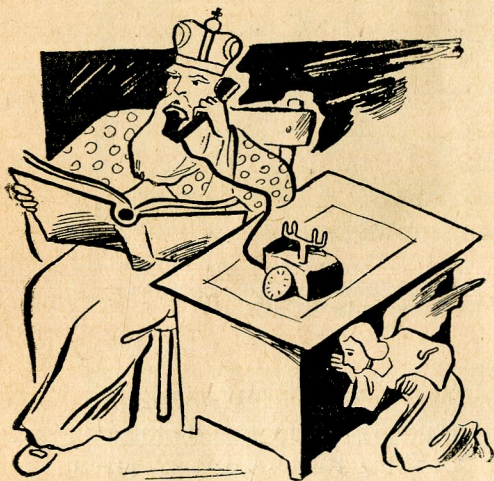
І так довго ще переглядав Святий велику книгу, та вкінці таки його чоло випогодилося, бо побачив, що українські діти щораз чемніші. З тою думкою приступив до телефону, щоб porozумітися з Антипком, коли вони виберуться на землю.

— Гальо-гальо! Тут Святий Миколай... Хочу говорити з Антипком...

Зараз, Ваша Ексцеленціє! — дався чути чийсь грубий голос з пекла. А за хвилину озвався другий:

— Прошу, тут Антипко, до послуг Вашої Святости...

— Я в справі нашої подорожі на землю — почав говорити Св. Миколай. — Хоча, правду сказати, я волів би вже вибиратися без тебе, Антипку, але мабуть іще не всі діти чемні, то мусить бути і твоя різга, бо того вимагає небесна справедливість і Св. Петро рішучо нікому не дарує. А може цього року...

— Знаю, знаю, що Ваша Святість бажають сказати — перебив Антипко. — Що може цього року ніхто не заслужив на різгу? Знаю що Ви, дитячих серць Владико, радо простили б неодному, але я не смію простити! То моя служба... І так добре ще нема. Візьмим хочби того Грицька... Я вже наготовив для нього різгу, таку на два метри... І нема на те ради... Чи ви думаєте, Отче Миколаю, що мені приємно тепер вибиратися з теплого пекла на землю і роздавати різги? Я маю аж за багато роботи з дорослими грішниками, тут у пеклі і там на світі. Але що робити! Самі кажете, що справедливість мусить бути...

— Ну, так, але й поблажливість також потрібна... Та бачу, що на жаль і цього року без різги ще не обійдеться. Отже памятай в такому разі: дня 18 грудня в п'ятій годині вечором зійдемося точно там, де звичайно, коло хати вдови Марії, щоб найперше обдарувати її чемних діточок, що хоч терплять голод і холод, та дуже пильно вчаться...

— Згода, Владико, памятаю! — відповів Антипко і тоді Св. Миколай відложив слухавку. Та тільки що хотів відійти від телефону і переглянути пакуночки, призначені для чемних діточок, як нагло заступило йому дорогу мале ангелятко.

Святий Миколай знав того малого ангела, ціле небо його знало. То було ангелятко з золотими кучерями і тому всі прозвали його „Золотокучерик“.

Всі знали, що це ангелятко найжвавіше і найцікавіше між усіми ангелами в небі. Воно було всюди, де його кликали й не кликали, так, що нераз Святий Петро вже й нарікав на нього. Тільки Господь, якого терпеливість безгранична, поблажливо усміхався, коли часом побачив ангелятко, як воно сховалося під його престолом і там сиділо.

Святий Миколай також безгранично добрий і він не гнівався на ангела, тільки журився, щоб Господь не засмутився через ангелятко, що не слухало приказів Святого Петра і раз-ураз прибігало до нього з усякими просьбами та питаннями, як дитина.

— Я вже знаю, чого ти хочеш, Золотокучерику! — сказав Св. Миколай до ангелятка. — Знов хочеш просити, щоб я взяв тебе цього року на землю подивитися на людські діти...

— Візьми мене, Владико, візьми... — стало просити ангеля.

— З дорогої душі, ангеле, — але не можу взяти, коли Святий Петро не призначить тебе мені за товариша. Бо ти знаєш, що Він призначає щороку іншого ангела, але по старшині і заслугах, а на тебе ще не прийшла черга. Ти був у Святого Петра?

— Був, Святий Отче, — і Він знов відмовив мені... Прошу тебе, попроси Його за мене...

Не смію просити, бо чую, що по справедливості має йти цього року ангел Прокіп, родом з Києва. Він уже десять літ чекав на чергу і був терпеливий. Він жеж також хоче бачити своїх ровесників, як і ти. Отже ти ще мусиш почекати...

Св. Миколай погладив ангеля по золотих кучерях і воно пішло сумне до свого товариства. Однак не переставало думати про свою подорож і хоча було дуже добре виховане, одним словом — ангеля, то таки постановило дістатися на землю підступом. В добрій вірі, що не вчинить нічого злого і що Господь не буде гніватися на нього за цікавість...

Як задумало, так зробило.

Воно підслухало прецінь розмову Чудотворця з Антипком і перед умовленою годиною прибігло крадьки до світлиці Св. Миколая.

В куточку лежав великий наплечник, повний дарунків. Ангелятко оглянулося, перехрестилося, розв'язало наплечник і влізло між дарунки. Там притаїлося і ждало, хоч серденько билося йому молотком... За хвилину почуло, що надійшов Св. Миколай. Він здивувався, що наплечник розв'язаний,

але зав'язав його вдруге і двигнув ангелові Прокопові на плечі.

— Йдемо на землю! — втішилося ангеля.

Та не дуже було йому до втіхи, коли потім почуло, що наплечник положили на санки і почали їздити сніжними хмарами зі швидкістю стріли на землю. Ангеляткові аж в ухах зашвирило, а коли санки вдарилися до землі, то воно малоощо не скрикнуло, з болю. Та видержало той удар і дальші удари, коли санки їхали вже по грудоватій дорозі. Ангелятко мало вже синці по цілім тілі а до того ще й зголодніло. Той голод був тим дошкульніший, що воно сиділо між ласощами і солодощами але не сміло їх рушити, бо воно знало, що це було б гріхом.

Нарешті санки стали. Ангелятко почуло, як Св. Миколай заговорив щось до ангела й Антипка, а потім розв'язав наплечник. Ангелятко сховалося на сам спід, під дарунки і тому Св. Миколай не запримітив його. Набрав трохи дарунків і лишивши наплечник розв'язаний, віддалився кудись. Стало тихо. Ангелик

думав, що біля наплечника нікого нема, і поволі почав вилазити на волю. Нарешті вискочив з наплечника і тільки почав випростовувати кістки, коли раптом скрикнув. Перед ним стояв Антипко.

— А ти що тут робиш? — здивувався чортик.

Ангелик розповів йому свою пригоду і говорив так щиро, що й Антипкові стало жаль ангела і він почав радити:

— Ховайся назад у мішок, бо Св. Миколай з Прокопом пішли тільки до вдовиної хати і зараз надійдуть...

Та по тих словах чортикові зробилося так смішно, що він раптом почав на весь голос реготатися і чогось тішитися, мабуть тому, що й ангелик уже прогрівся. А нарешті вхопив ангелика за руки і почав з ним танцювати. Це подобалося ангеликові, бо він і так ще ніколи не танцював, а до того ще дуже змерз.

І коли вони так танцювали, нагло надійшов Святий Миколай з ангелом Прокопом і стали обидва счудувані, що то діється. Святий Угодник так здивувався, що аж його жезл випав йому з рук. Ангелятко налякалося і відра-

зу впало перед Миколаєм на коліна, а й Антипко налякався не на жарт і сховався за наплечник.

— Що ти тут робиш, Золотокучерику? — запитав Св. Миколай таким строгим голосом, якого ангелятко ще ніколи не чуло.

— Угоднику Святий, прости мені! Я не міг перемогти своєї цікавості...

І воно почало оповідати щиро і по правді всю свою пригоду.

— Але й ті синці на тілі, про які говориш, Золотокучерику, не перешкодили тобі потанцювати з Антипком! — став дорікати Св. Миколай.

— Угоднику Божий, — просилося далі ангеля — я дуже змерз, а цей танець розігрів мене. Чи ти хотів би, щоб я замерз?.. Прости мені, я перепрошу Господа Бога і Св. Петра.

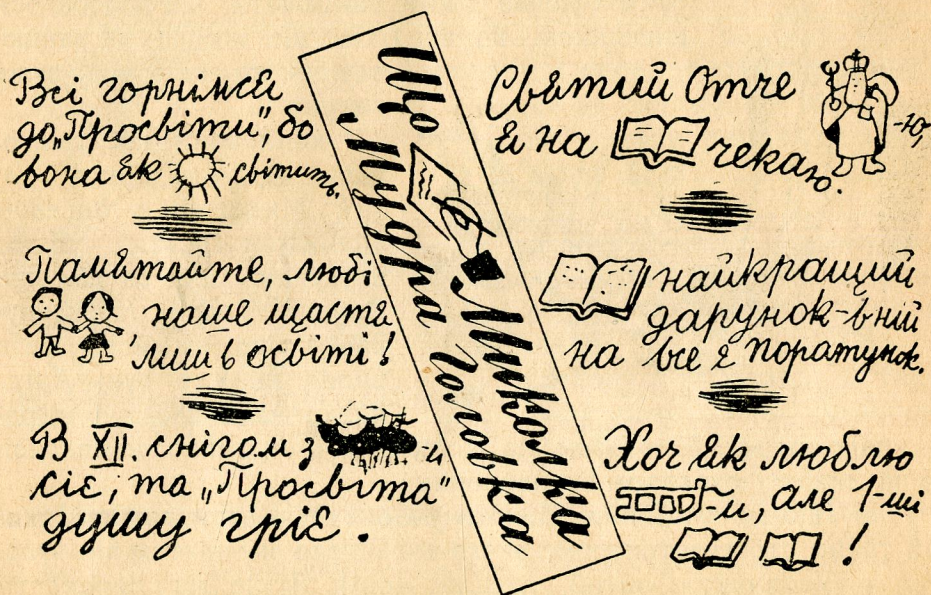
Святий Миколай бачив щире каяття ангелятка і на його устах показалася добряча усмішка. Тоді ангелятко кинулося Угодникові на ший і стало його обіймати та цілувати...

— Ну, ходи вже з нами, ходи... — сказав Св. Миколай. І взяв ангеля та й сховав під свою теплу шубу.

І пішли вони селами й містами. І тішилося ангелятко, пізнаючи своїх ровесників, яким Св. Миколай давав дарунки за чемність. А коли виглянуло часом зпід шуби, то люди, бачучи його золоті кучерики, думали, що то ясне проміння пробивається з серця Св. Миколая, щоб ogrіти людей і чемних дітей.

А коли вернулися до неба, ангелятко перепросило Святого Петра. Миколай Богоугодник заступився за нього перед Господом і ангеляткові Золотокучерикові простили його цікавість, бо в ній не було ні крихти злоби. Тільки всі трохи сміялися з його пригоди і з тих синяків, які зрештою дуже скоро цілком загоїлися.

Марія Шіц.

НАЙКРАЩІ „ВЕРТЕПИ“ ДЛЯ КОЛЯДНИКІВ

1) „Три князі в Вифлеємі“	60 сот.;
2) „Гості з Вифлеєму“	40 „
3) „Веселий Вертеп“	40 „
4) „Ірод і смерть“	40 „
6) „Найновіший колядник“	80 „

Це все твори Юри Шкрумеляка, які поручаємо увазі всім колядникам.

Жадайте їх по всіх книгарнях в краю!

Можна їх дістати також у Видавництві „Світа Дитини“.

ПРИРОДА В ГРУДНІ.

Природа в грудні наче спочиває, спить твердим сном. Та і в тому сні вона чарівно гарна. Чи глянете на широкі поля, вкриті білою верствою снігу, чи на безлисті дерева, що вгинаються під снігом як під квітом на весні, чи подивитесь на стрункі ялиці і смереки, що і в зимі пишно зеленіють, то признаєте, що всюди гарно, хоча вражає нас тиша, бо не чути ні такого щебету пташат, як у літі, ні комах брєнїння, ні голосів сопілки... Прикметний для зими є сковит вовка в лісі і вряди-годи стріл мисливого. А крім того дзвіночки, сани, тиха їзда, обмерзлі коні і подорожні...

Що буде в грудні?

У грудні дня далі убуває до 21-го, а потім починає прибувати. День 21. грудня найкоротший в році, бо має від сходу до заходу сонця тільки 8 годин і 19 хвилин. А 31. грудня день має вже 8 годин і 24 хвилини.

В грудні припадає дня 4-го Свято Введення в храм Пресвятої Богородиці, дня 19-го Святого Миколая, а дня 22-го Непорочного Зачатія Пресвятої Богородиці. Дня 13-го припадає Святого Андрія. З наведеном цього свята получені в нашій народі цікаві звичаї й обряди, наприклад, виливання воску. Помічайте ті звичаї, особливо по селах, і записуйте собі та пришліть опис до Світика. — На Святого Миколая чемні діти дістають даруночки. Для свідомої дитини найкращим дарунком крім якоїсь практичної і конечної речі є книжка...

Грудень це місяць «Просвіти», бо Товариство «Просвіта» засноване дня 8 грудня 1868 р. Та як бачимо по році, в грудні цього року починається Ювілейний 70-тий рік існування «Просвіти». Тим величавіше треба буде вшанувати «Просвіту» в грудні. В ювілейних святах в честь «Просвіти» повинні взяти визначну участь діти і молодь. Знагоди місяця «Просвіти» як першого місяця в Ювілейному Році «Просвіти» містимо в цім числі «Світика» відповідну ювілейну деклямацію і сценку, яку можуть виставити діти на Ювілейному Святі «Просвіти» в селі чи в місті.

Що сталося в грудні?

4. грудня 1803 р. помер останній кошовий Запорозької Січі, Петро Кальнишевський, якого москалі заслали були по зруйнуванні Січі в 1775 році на Соловецькі Острови.

8. грудня 1868 р. засновано у Львові Товариство «Просвіта». Це є найстарше українське Товариство і воно святкує тепер свій 70-літній Ювілей, який є великим святом цілого українського народу.

19. грудня 1240 р. татари зруйнували Київ і рушили на Галичину.

21. грудня 1764 р. Росія скасувала гетьманів на Україні. Останнім гетьманом був Кирило Розумовський.

29. грудня 1873 р. засновано у Львові Наукове Товариство ім. Тараса Шевченка.

Гарний дарунок від Св. Миколая для молоді це 3 мандрівничі повісті

ЮЛІА ВЕРНА:

„ПЛЕСОМ АМАЗОНКИ“ „ЧОРНА ІНДІЯ“ і „ШАНСЕЛЬОР“

за квоту 10 зл. разом з пересилкою висилає:

Видавництво »СВІТ ДИТИНИ« — Львів, ул. Зіморовича 2.

Чорна смерть в копальні. В листопаді ц. р. в одній копальні вугілля в місцевості Забже на Горішньому Шлеську, з причини внутрішньої пожежі в кількох штольнях — завалилися підземні хідники і кільканацять гірників зістало живцем погребених у нутрі копальні. Ведеться рятуноква акція, щоби видобути ці нещасні жертви праці зпід землі — одначе досі безуспішно, бо великі звали вугілля пообсувалися і засипали всі проходи в підземеллю копальні.

Велика летунська катастрофа склалася в дні 11 листопада під Варшавою. Комунікаційний літак, що прилетів із Кракова — в наслідок дуже великої мряки — розбився підчас осідання, при чому понесло смерть п'ять осіб, а сімнацять дуже сильно потовклося. Технічна комісія, яка переводила доходження, устійнила, що завинив тут пільот, бо в зденервуванні примінив невідповідний спосіб для осідання апарату. Взагалі в місяці листопаді ц. р. занотовано в інших європейських державах кілька жахливих летунських катастроф.

Діти гинуть в огні — такі новинки появляються щораз частіше в усіх часописах. Звичайно буває так, що малі діти лишаються дома без опіки старших і починають бавитися сірниками. Від тої забави зчиняється пожежа, а що родичі, звичайно ідучи з хати, замикають двері, то діти гинуть у полум'ях. Тому щераз остерігаємо бодай старших, уже розумних дітей, щоби самі не бавилися сірниками, ані не позволяли молодшим брати сірники до рук.

Голосування дітей. Один американський дитячий часопис влаштував між своїми передплатниками голосування: кого вважають діти найславнішим у світі. Діти, читачі часопису, посиляли свої голоси. По обчисленню голосів показалося, що американські діти вважають найславнішими такі особи: На першій місці Рузвельта, президента Злучених Держав Америки, а далі: Мусолінього (диктатора Італії), Гітлера (диктатора Німеччини), Ліндберга (летуна, що перший перелетів з Америки до Європи), Чан-Кай-Шека (китайського вождя), Князя Віндзору (що був англійським королем), короля Юрія VI. (теперішнього короля Англії) Папу Пія XI, генерала Франка (вождя еспанських національних військ) і ще кілька осіб.

З туги за матір'ю помер у Парижі 14 літний італійський хлопчина, що разом з батьком виїхав з Італії до Франції на заробіток. Перед смертю написав хлопець листа, що вмирає тому, бо не може жити без своєї мами, яка залишилася далеко в Італії.

Від горілки померло троє дітей в басарабськiм селі Раслай. 12-літня дівчина, Фльоріка Спину знайшла в шафі фляшку горілки. Сама вона напилася і дала пити меншим дітям сусіда. Понапивавшися, всі вони серед страшних мук помирали. Діти не повинні кушати горілки, бо це отруя. Памятайте про це, Читачки і Читачі «Світика».

Намні мамі, ГОСПОДИНІ

Лакоминка з булки!

Ну, й Катруся вміє часом
Видумати щось нового:
Булки три черстві утерла,
Влила молока до того.

По годині з тих білків двох,
Що лишились, піну дала —
І всю масу щераз легко
Ложочкою замішала.

Два жовтка і ложку масла
Ще до булочки додала,
Добре втерла це все разом —
І з годину ще чекала.

У серветку завязала
І так в кипяток вложила,
Цілих три чверти години
В соленій воді варила.

Як зварила, розвязала, —
Хто смакун, хай дасть тарільчик...
Хто покушає, той зараз
До стола присуне стільчик...

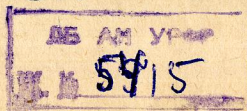
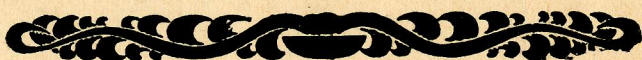
Лакоминка - будинь з булки: Три великі черстві булки, пів шклянки
гарячого молока, два яйця, ложка масла.

всім моїм Читачкам і Читачам у день
їхнього Ангела в грудні: Филимонам
5, Катрусям 7, Климам 8, Яковам 10,
Андріям 13, Наумам 14, Варварам 17,
Савам 18, Миколам 19, Амвросіям 20,
Потапам 21, Славомирам 23, Данилам
24, або 30. Кріпкого здоров'я, як той
перший мороз!

Рахунки...

— Мамо, я піду нині босий до школи,
— Чому?
— Бо будемо числити до двадцять, а на руках маю лиш десять
пальців...

Ум вгадайте

1) На »г« стирчить у стіні.
На »р« пливає в воді.

На »м« росте в городі.
На »с« рибу ловить — та й годі!...

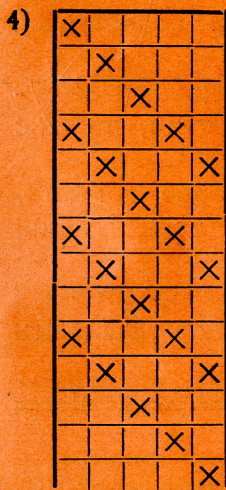
Подав: О. Коваль.

2) Ноги — як ноги, і голова — як голова, а як іде, то не так, як усі.

3) Простий хлопачок має червоний колпачок, а як його зачіпи, то біда.

Фігуральна загадка.

(Уложив Орест Коваль).

1. Місто в Болгарії над Чорним морем.

2. Інакше: експльозія.

3. Свята книга магометан.

4. Інакше: збір людей.

5. Назва провінції і міста в Німеччині.

6. Частина при поділі ґрунту.

7. Пристань в Португалії.

8. Має кожна людина.

9. Є в кожному кіні.

10. Інакше: »попсуймайстер«

11. Просмик у Карпатах — місто (взад).

12. Столиця Чех.

13. Інакше: гатунок, рід.

14. Час теперішній від: »просити«.

Букви на місці хрестиків, читані згори в низ — дадуть в розв'язці під цю пору дуже актуальний клич.

5)

Вгадайте, яку відому народ-
ню приповідку представляє
цей образок.

Увага! Відгадки цих загадок треба вислати тільки разом з відгадками загадок з чч. 1. і 2. з 1938 р., найдалі дня 10 лютого 1938 р.
(Відгадки загадок з чч. 9. 10. і 11. помістимо в січневім числі).

ВІДНОВЛЯЙТЕ ПЕРЕДПЛАТУ НА 1938 РІК!

На поле гній возять, в купи укладають і землі верствою зверха укривають.

В саді уважають на всю садовину, щоб звір не пошкодив в зимі деревину. Як снігу багато, то ранком стрясають і так тонкі віти шкоди не зазнають.

А дома господар має що робити, стайні та обори всі забезпечити, бо як вже потисне з вітром мороз лютий, не сміє худібці студено там бути.

В курниках соломи грубо настеляють, дріб добре годують, зерна насипають, — знає ж господиня, що кури голодні скоро помарніють, нестися не годні.

А в хаті у вечір книжечки читають, про Матір - Просвіту всі оповідають. Діт просять маму і доброго тата: „Відновіть на „Світик“ на рік передплату“ ...

НОВІ КНИЖКИ.

- 1) **Вуйко Влодко:** „Пригоди Юрчика-Кучерявого“ Частина I. і II. стр. 160. образків 155. з образками Я. Гніздовського. **Ціна 1-60 сот.**
- 2) **Цегельська Олена:** „Байки й Казки“ — з численними образками М. Фартуха. стр. 64. **Ціна 60 сот.**
- 3) **Цегельська Олена:** „Оповідання“ — з образками М. Фартуха. стр. 80. **Ціна 70 сот.**
- 4) **Шкрумеляк Юра:** „Святий Миколай на селі“ — для дітей і для дорослих — сценки, деклямації і пісні. **Ціна 1 зол.**
- 5) **Шкрумеляк Юра:** „Берім біду за роги“ — збірка всяких веселих сценок, деклямацій, співанок та дотепник монологів і діалогів. Надається для сільських гуртків доросту. **Ціна 2 зол.**

Всі ті книжечки дістанете по всіх укр. книгарнях у краю. — Де їх нема — то пишіть за ними на адресу: **Видавництво „СВІТ ДИТИНИ“** Львів, ул. Зіморевича ч. 2.

На пересилку долучати належить **20 сотиків.**

Св. Миколаю принеси мені:

УКРАЇНСЬКЕ ВІЙСЬКО у витинанках, 12 аркушів по 15 гр.
ІСТОРІЮ УКРАЇНИ у витинанках, рисунки після проєктів С. Гординського, 8 аркушів по 20 гр.

Орнаментований поділ годин 10 гр. — Годинник для дітей 15 гр.

Продають усі книгарні та крамниці з папером. Головний склад:

Книгарня Наукового Т-ва ім. Шевченка, Львів, Ринок 10.

ВІДНОВЛЯЙТЕ ПЕРЕДПЛАТУ НА 1938 РІК!

На поле гній возять, в купи укладають і землі верствою зверха укривають.

В саді уважають на всю садовину, щоб звір не пошкодив в зимі деревину. Як снігу багато, то ранком стрясають і так тонкі віти шкоди не зазнають.

А дома господар має що робити, стайні та обори всі забезпечити, бо як вже потисне з вітром мороз лютий, не сміє худібці студено там бути.

В курниках соломи грубо настелюють, дріб добре годують, зерна насипають, — знає ж господиня, що кури голодні скоро помарніють, нестися не годні.

А в хаті у вечір книжечки читають, про Матір - Просвіту всі оповідають. Діт просять маму і доброго тата: „Відновіть на „Світик“ на рік передплату“ ...

НОВІ КНИЖКИ.

- 1) Вуйко Влодко: „Пригоди Юрчика-Кучерявого“ Частина I, і II, стр. 160. образків 155. з образками Я. Гніздовського. Ціна 1'60 сот.
- 2) Цегельська Олена: „Байки й Казки“ — з численними образками М. Фартуха. стр. 64. Ціна 60 сот.
- 3) Цегельська Олена: „Оповідання“ — з образками М. Фартуха. стр. 80. Ціна 70 сот.
- 4) Шкрумеляк Юра: „Святий Миколай на селі“ — для дітей і для дорослих — сценки, деклямації і пісні. Ціна 1 зол.
- 5) Шкрумеляк Юра: „Верім біду за роги“ — збірка всяких веселих сценок, деклямацій, співанок та дотепних монологів і діалогів. Надається для сільських гуртків доросту. Ціна 2 зол.

Всі ті книжечки дістанете по всіх укр. книгарнях у краю. — Де їх нема — то пишіть за ними на адресу: Видавництво „СВІТ ДИТИНИ“ Львів, ул. Зіморовича ч. 2.

На пересилку долучати належить 20 сотиків.

Св. Миколаю принеси мені:

УКРАЇНСЬКЕ ВІЙСЬКО у витинанках, 12 аркушів по 15 гр.

ІСТОРІЮ УКРАЇНИ у витинанках, рисунки після проєктів С. Гординського, 8 аркушів по 20 гр.

Орнаментований поділ годин 10 гр. — Годинник для дітей 15 гр.

Продають усі книгарні та крамниці з папером. Головний склад:

Книгарня Наукового Т-ва ім. Шевченка, Львів, Ринок 10.

27610
ШКОЛА
n-12. 526
1937-12

СВІТ ДИТИНИ

ЖУРНАЛ ДЛЯ УКРАЇНСЬКИХ ДІТЕЙ.

1937

РІК XVIII.

ГРУДЕНЬ

Ч. 12.

«ŚWIT DYTNY»

Lwów, Zimorowicza, 2